

Μέ δάκρυα και λυγμούς, άπαρηγόρητη ή Περσεφόνη κατεφίλησε τὸν πολυφύλητον Ἐραστὴν ὅταν ἐσήμιανε και πάλιν ή μοιραία ὥρα τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ θρήνους, γόους και ὀλοφυρμούς τῆς λυπημένης βασιλίσσης ἀντηχοῦν τὰ βασιλεία τοῦ "Ἄδου. "Ο ώραῖος" Αδωνις ἔφυγε μειδιῶν ἥδη εἰς τὴν ἀναμένουσάν αὐτὸν εὐδαιμονίαν, ὁρμῇ ταχὺς πρὸς τὸν ἐπάνω κόσμον και ὅλη ή κοιμισμένη Ζωὴ ἐντὸς τῶν στέρων τῆς Γῆς αἰσθανομένη τὴν διάβασίν του, ὁρμῇ, ἀναβλύζει εἰς τὸ φῶς ἀναγεννημένη. "Απὸ τῶν οὐρανίων δωμάτων κατῆλθεν ἥδη ἔξαισία ή Ἀφροδίτη εἰς τὴν στολισμένην γῆν ἀναμένουσα ἐν ἡδυπαθείᾳ τὸν πολυφύλητον Ἐραστὴν, ἐνῷ οἱ πόθοι τῆς περιζώνουν μὲ ίώδῃ στέφανον τὸ γλυκύτατον πῦρ τῶν ὄφθαλμῶν και ὅλα τὰ ἀνθη ἀνοίγουν ἵνα ἴδουν τὸ θεῖον" Ανθος.

"Εκ νέου τὸ θεῖον Κάλλος συναντᾶται· αι φορτωμέναι πόθων καρδίαι τῶν προσκλίνουν, ἀνοίγονται τὰ χείλη, ἐνοῦνται και μαζύ τῶν ἀνοίγουν ὅλα τὰ ἀνθη· εἰς τὴν μαγευμένην γῆν τῶν θεῶν ὁ "Αδωνις και ή Ἀφροδίτη περνοῦν τὴν ὥραν τοῦ ἔρωτος, και τὰ δάση ποῦ στεφανόνονται ἀπὸ τοὺς γελῶντας οὐρανοὺς λαμπροστολισμένα ως νυμφικαὶ παστάδες, βλέπουν διερχόμενον ἐκ νέου τὸ θεῖον ζεῦγος, τὸ χαρίζον τὴν χαράν, και διὰ τῶν ἀβροτέρων ἀνθέων, τῶν γλυκυτέρων ἀνέμων και ἀσμάτων ὑμνοῦν ὅλην τὴν ἔορτάζουσαν γῆν. "Ολα λησμονοῦνται, προσκλίνουν, φιλοῦνται και μόνον ἐν ἀσμα, περιπαθέστερον ὅλων, ἀναβλύζον ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ή ὅποια αἰσθάνεται και τὴν λύπην τῆς Περσεφόνης προαισθάνεται και τοὺς θρήνους τῆς Ἀφροδίτης, λέγει: δ,τι γελᾷ θὰ κλαίη, δ,τι χαίρεται θὰ πονῇ, δ,τι γεννᾶται θὰ ἀποθάνῃ διὰ νὰ ἀναγεννηθῇ πάλιν εἰς τὸ φῶς και τὴν χάραν.

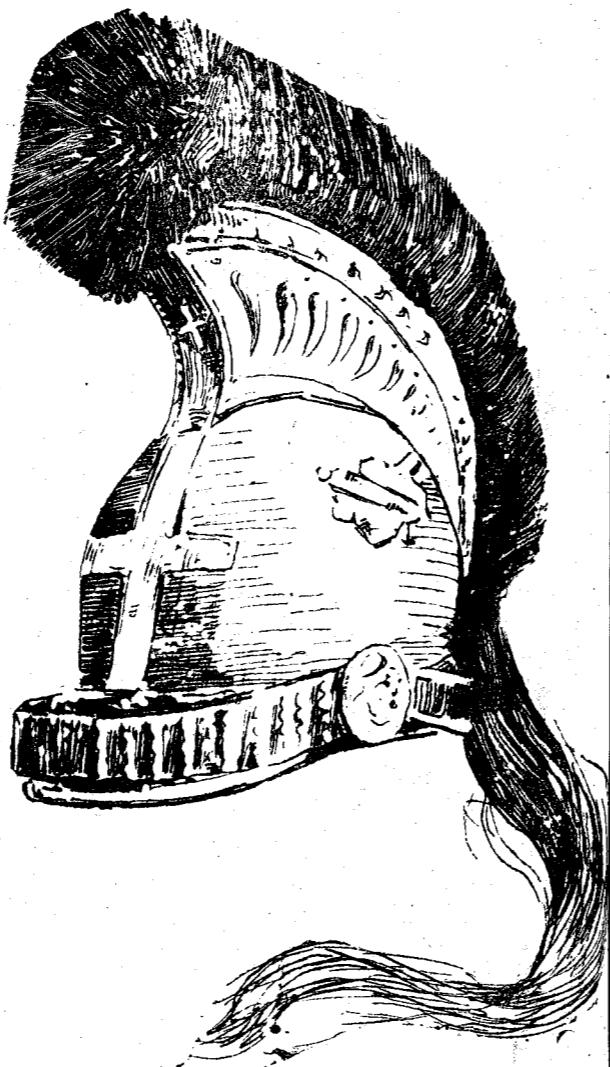
Ο ΓΕΡΟΣ ΤΟΥ ΜΟΡΙΑ

Δὲν ὑπῆρξε παμπελοποννησιακὴ μόνον ἡ πανήγυρις τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη ἡ τελεσθεῖσα τῇ 23 Ἀπριλίου ἐν Ναυπλίῳ, ἀλλὰ μετὰ τῶν καὶ τοῦ παραστάντων ἐν τῇ πρώτῃ πρωτευούσῃ τῆς ἀπελευθερωθεῖσης Ἑλλάδος συνεωρτασε τὸ ἔθνος δόλον, προσφέρον ὄφειλόμενον φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς ἓνα τῶν κυριωτάτων δημιουργῶν τῆς νέας τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας.

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἀληθῶς δὲν ἔξεχει μόνον ἐν αὐτῷ τῷ ἀγῶνι μεταξὺ τῶν συναγωνιστῶν ἐπὶ ἀνδραγαθίᾳ, στρατηγικῇ δεξιότητι καὶ πατριωτικῇ συνέσει, ἀλλ᾽ ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον, διτὶ εἰπερ τις καὶ ἀλλος δικαιοῦται νὰ ταχθῇ εἰς τοὺς ὅλιγους ἐκείνους, ὃν ὁ οἶκος δόλος διὰ μαχροτάτων ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς πικρᾶς δουλείας. Συνδέονται δὲ κατὰ ταῦτα δι' αὐτοῦ αἱ λαμπραὶ ἡμέραι τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος πρὸς τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὸν ἡρωισμὸν γενεῶν δόλων ἐργασθεῖσῶν ἐν μέσῳ μυρίων δεινῶν καὶ μετ' ἑθελοθυσίας καθαυμαχθεῖσῶν ὑπὲρ τῆς ἔθνικῆς ἴδεας ἐν τοῖς βαρυπότυμοις χρόνοις καθ' οὓς ἐστέναζε τὸ ἔθνος δούλον. Η ἡρωτόκος μήτηρ τοῦ Γέρου τοῦ Μοριάδης διηγεῖτο, διτὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1762, καθ' ὃ συνεζεύχθη μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη Κωνσταντίνου, μέχρι τοῦ 1806 ἐφονεύθησαν μαχόμενοι πρὸς τὸν κατακτητὴν ἑδομήκοντα Κολοκοτρωναῖον. Αὐτὸς δὲ ὁ ἥρως ἐλεγεν. διτὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἐφονεύθησαν ἀδέλφια καὶ ἔξαδέλφια ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κολοκοτρωναίων δώδεκα.

Ἐκατὸν λοιπὸν περίπου θυμάτων ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πατριᾶς ἔξεδίκει τὸ αἷμα ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς, ἐκατὸν ἥρωών συνεκέντρονεν ἐν ἑαυτῷ τὸν ἡρωισμὸν, ἐκατὸν ἐλευθερωτῶν ἀντιπρόσωπος, ὁ ἀπάντων μέριστος, εἶναι ὁ ἀνίκητος ὃν ἐστησεν ἐκεὶ ἐπὶ βάθρου ὑψηλοῦ ἕφιππον ἡ ἔθνικὴ εὐγνωμοσύνη, διότι ἀνευ ἵππου δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ τοὺς Κολοκοτρωναίους ἡ παράδοσις τοῦ ἔθνους.

Τὰ πάντα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, καὶ φύτρα καὶ γένυνησις καὶ βίος καὶ ἀγῶνες, ἔχουσι τύπον ἔθνικὸν καὶ ἐνθυμίζουσι τοὺς χρόνους καὶ τὴν δίαιταν ἐκείνων, οἵτινες, ἀνακτήσαντες τελείαν τὴν συνείδησιν

Η ΠΕΡΙΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ
ΕΚ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεων, ὑπερεμάχησαν τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ἀπὸ τοῦ καταθηλιπτικοῦ ζυγοῦ τῶν Ἀγαρονῶν διὰ πάσης δυνάμεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Οἱ προπάτορες καὶ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, ὄρεσίδιοι σκύμνοι τῆς ἐλευθερίας, ἦσαν λέων ἐπεφυλάσσοτο ὑπὸ τῆς μοίρας νάναδειχθῆ ὁ Θεόδωρος, μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσι βίον ἐλεύθερον ἐν ταῖς δυναστευομέναις πόλεσιν, ἐτράπησαν ἐπὶ τὰ δόρη, πολεμοῦντες τὸν τύραννον καὶ προδιδάσκοντες τοὺς ἔτι ἐπτομένους ὄμοφύλους ὅποια ἦσαν τὰ δίκαια αὐτῶν, ὅποιος ὁ βίος, δὲν ὥφειλε νὰ μετέλθῃ αὐτοῖς τὸ ἔθνος δόλον, ἀνὴρεις νὰ παύσῃ δουλεύον. Αἱ κατὰ τῶν ἀγάδων ἐνέδραι αὐτῶν, ἡ φυγὴ αὐτῶν καὶ ἡ δίωξις, αἱ ἐπιτυχίαι καὶ ἡ θανάτωσις ὑπῆρξαν τὰ προεόρτια τῆς παλιγγενεσίας ἐν Πελοποννήσῳ. Αἱ δὲ ἀναμνήσεις τῶν ἀνδραγαθιῶν τῶν Κολοκοτρωναίων καὶ ἡ μάχη μος ἀλλὴ τῆς πατριᾶς ἐκείνης, ἦσαν οἰκία ἀπέβησαν οἱ βουνοὶ τῆς χερσονήσου, ὑπῆρξαν τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον, ἐν φέρθευσεν ἐπὶ μαχρὸν ὁ μέγας στρατηγὸς πρὶν ἢ σημάνῃ ἡ σάλπιγξ ἡ καλέσας αὐτὸν μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα.

Πόσα δὲν εἶχον ἔδει οἱ ὄφθαλμοι τοῦ πεντηκοντούτου ἀνδρὸς εἰς ὃν ἐπέκλωθεν ὁ θεὸς τῆς Ἑλλάδος τὴν μεγάλην ἐντολὴν νὰ πρωτοστάτησῃ κατὰ τὸν ἔθνικὸν ἀγῶνα ἐν Πελοποννήσῳ; Οὐδὲ μίαν εἶχε γνωρίσει ἡμέρας ἀναπαύσεως καὶ τρυφῆς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγεννᾶτο τὴν 3 Ἀπριλίου τοῦ 1770 ὡς τέκνον τῆς φύσεως ὑπὸ ἐν δένδρον τῶν πατρίων ὄρέων. Ἰδοὺ πῶς αὐτὸς διηγήθη τὸ εἰδύλλιον τῆς γεννήσεως μὲ τὴν ἀφελῆ γλώσσαν τοῦ βουνοῦ, ἣν διετήρησεν ὁ γέρων καὶ διε τὸ ἀπελευθερωθὲν ἔθνος περιέβαλεν αὐτὸν διὰ δικαίων τιμῶν, ὑπαγορεύων εἰς τὸν Τερτέστην τὴν Διήγησιν συμβάντων τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, τὰ πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως ἀπομνημονεύματα ἐκείνα, ἐν οἷς συνοψίζονται οἱ ἴδιοι αὐτοῦ ἀγῶνες, ἐγκατοπτρίζοντες τὴν εἰκόνα τῶν παθημάτων καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν ἔχηκοντα ἔξι δόλων ἐτῶν (1770 - 1836). «Ἐγεννήθηκα εἰς τὰ 1770, Ἀπριλίου 3, τὴν δευτέραν τῆς Λαμπρῆς. Η ἀποστασία τῆς Πελοποννήσου ἔγεινε εἰς τὰ 1769. Ἐγεννήθηκα εἰς ἓνα βουνό, εἰς ἓνα δένδρο ἀποκάτω, εἰς τὴν παλαιὰν Μεσσηνίαν, ὃνομαζόμενον 'Ραμοθοῦν». Ωραία δὲ

δημάδης παράδοσις μυθεύει, διτὶ τὸ βρέφος ἐθῆλασεν ὄρεα αἰξ πλησίον τῆς πηγῆς τῆς ρεούσης παρὰ τὸ δένδρον, οὐδὲν οὐ κλώνες ἐσκίασαν τὴν γέννησιν τοῦ μέλλοντος ἥρωος. Ο ὄφθαλμὸς τοῦ παιδὸς αὐξανομένου εἶδε περὶ αὐτὸν συμφορὰς καὶ διώξεις, θανάτους καὶ μαρτύρια τῶν οἰκογενῶν, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τοῦ βουνογενημένου, ἐνεψυσθη ἀληκτὸν τὸ μίσος πρὸς τὴν τυραννίδα. Κολοκοτρωνέκες ἀμαρτίες ἐπέβαλον εἰς αὐτὸν τὴν ἐκδίκησιν, καὶ δεκαεπτατέτης ὄπλαρχηγός, εἰκοσαέτης νεόγαμος διέτρεχε τὰ δόρη ἐναλλάξ κλέφτης καὶ ἀρματωλός, ἔως τῷ 1807 μετέβη εἰς Ζάκυνθον, τέσσαρας πλέον ἔχων μόνους περὶ αὐτὸν ὄπαδούς. Οὐδὲ ἡσύχασεν ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ ἐν Ἐπτανήσῳ διατριβὴ συνδέεται πρὸς θαλασσίας ἐκστρατείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, πρὸς ἑκατέρον προαγωγὴν ἐν τῷ στρατιωτικῷ στάδιῳ ἐν συνεννόησει μετὰ τῶν τὴν Ἐπτάνησον κατεχόντων Γάλλων καὶ ἐν ὑπηρεσίᾳ ὑπὸ τοὺς τούς ἔπειτα καταλαβόντας αὐτὴν Ἀγγλους. Ἀρματωλός καὶ κλέφτης, καταδρομεὺς κατὰ θάλασσαν καὶ λοχαγὸς ὑπὸ τοὺς Αγγλους, ἰδοὺ τὰ διάφορα στάδια, ἀτινα διῆλθεν ὁ Κολοκοτρώνης πρὶν ἡ φύση ἡ εὐλογημένη ὥρα τοῦ 1821. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ζακύνθῳ διαμένων οὔτ' ἐλησμόνει τὴν Πελοπόννησον, οὔτ' ἐλησμονείτο ἐν αὐτῇ. Ἀναβαίνων ἐπὶ τινος σκοπιάς τῆς νήσου, ἐδείκνυεν εἰς τὸν νίδον τὴν ἀπέναντι ἀπλουμένην δούλην χερσόνησον καὶ δαχρύων ηὔχετο νὰ ἔλθῃ ταχέως ἡ ὥρα καθ' ἣν ὥφειλε νὰ σπεύσῃ εἰς αὐτὴν ἐλευθερωτής.

Αἱ Καλάμαι καὶ ἡ Καρύταινα, τὸ Φανάρι καὶ τὸ Βαλτέτσι, αἱ Πάτραι, ἡ Τρίπολις καὶ πρὸ πάντων τὰ Δερβενάκια θὰ ἡδύναντο, ὡς ποτε αἱ ἐπτὰ πόλεις αἱ διαφιλονεικοῦσαι τὴν γέννησιν τοῦ Όμηρου, νὰ διεκδικήσωσι τὴν τιμὴν, διτὶ εἰς ἔκαστον τῶν χώρων ἐκείνων ἀνήκει πλειότερον ἡ εἰς πάντα ἄλλον ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ἀλλ' εἶνε τι πλέον, εἶνε ὁ Γέρος τοῦ Μοριάδης εἶνε τι ψυλότερον, εἶνε ὁ στρατηλάτης, οὐ σύνθημα ἡτο Φωτιά καὶ Τσεκούρι. Εἶνε ὁ μέγας ἀπόγονος γενεᾶς δόλης ἥρωών, εἶνε ὁ μαχητὴς ὁ ἐπὶ τεσσαράκοντα δλα ἔτη παρασκευάσας καὶ ἔξαγιάσας διὰ τοῦ δπλοῦ του τὴν ἐλληνικὴν ἐλευθερίαν, εἶνε ὁ μέγας ἐλευθερωτής. Γονυπετήσατε πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη.

ΑΝΔΡΙΑΣ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ * ΕΡΓΟΝ
ΛΑΖΑΡΟΥ ΣΩΧΟΥ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΩΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον εἶνε ἀπόσπασμα ἐξ ἑκτεταμένης ὥραιας καὶ ἐμβριθεῦς μελέτης τοῦ κ. Ἀράδαντιγού, «περὶ τοῦ ιατροῦ τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Μολιέρου καὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν», ἡτις δημοσιευμένη εἰς τόμον θ' ἀποτελέση ἀνάγνωσμα διδακτικὸν ἅμα καὶ τερπνόν, ἀληθὲς ἐντρύφημα· ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ιατρικῆς ἐπὶ εἴκοσι σχεδὸν αἰώνας καθ'οὓς εἶχε τὰ σκῆπτρα, καὶ αἱ περὶ τοῦ ιατροῦ τῆς σῆμερον παρατηρήσεις τοῦ τόσον γνωστοῦ συγγραφέως τῶν «Μικροθίων» ἔχουν πολὺ ἐνδιαφέρον δχι μόνον διὰ τοὺς ιατροὺς ἀλλὰ διὰ πάντα πεπαιδευμένον Ἐλληνα· ἀλλ' ίδιας πρέπει νὰ ἔξαρθῃ ἡ πρωτότυπος περὶ τοῦ ιατροῦ τοῦ Ἀριστοφάνους μελέτη, ἡ ἔχουσα δχι μόνον ιατρικὴν ἀλλὰ καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν, την̄ δηοίαν μόνον ιατρὸς βαθείαν ἔχων γνῶσιν τοῦ μεγαλοφυοῦς κωμικοῦ ἡδύνατο νὰ γράψῃ. Ἐκ τῆς μελέτης ταῦτης ἔξηχθησαν καὶ αἱ ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἐσχάτως γενόμεναι διαλέξεις τοῦ κ. Ἀραδαντιγού.

Ο'Αριστοφάνης εἶναι ὁ περιεργότερος ἀρχαῖος συγγραφεὺς πρὸς μελέτην, διὰ τὸν ἔχοντα ἀνάγκην νὰ λάθῃ τελείαν γνῶσιν τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας τῶν χρόνων αὐτοῦ καὶ ὁ πολυτιμότερος ποιητὴς τῆς ἀρχαιότητος, διὰ τὸν θέλοντα νὰ μελετήσῃ τὴν σχέσιν, ἢν ἔχει ἡ λυρικὴ ποίησις μετὰ τῆς σατυρικῆς φαρέτρας, ἐν διηνεκεῖ πάλη πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πάθη εὑρίσκομένης. Ἐπειδὴ δὲ μόνον οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ μᾶς χώρας ἡ πόλεως εἰσέρχονται καὶ εἰς τὰς ἑλαχίστας λεπτομερείας τῆς κοινωνικῆς κινήσεως, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοφάνης εἶναι πολύτιμος διὰ τὰς ἀπέιρους γνώσεις, ἀς μᾶς παρέχει περὶ τοῦ ιδιωτικοῦ βίου τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Δὲν ὑπάρχει κοινωνικὴ τάξις ἡ κοινωνικὸν ζήτημα, τὸ ὅποιον νὰ μὴ θίγῃ εἰς τὰς κωμῳδίας του, οὔτε ἔθιμον τοῦ τόπου, τὸ ὅποιον νὰ μὴ περιγράφῃ, οὔτε λεπτομέρεια ἡ ἀνάγκη τοῦ ιδιωτικοῦ βίου, οὔτε ἐπάργελμα; τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἀποκαλύπτῃ εἰς τοὺς ρέοντας διαλόγους τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ. Τούτου τεθέντος, ἡ ιατρικὴ καὶ ὁ ιατρός, ὡς τὸ κατ' ἔξοχὴν κοινωνικὸν στοιχεῖον, πολλάκις εἰς τὰς κωμῳδίας αὐτοῦ ἀπαντᾷ, ἐπομένως καὶ τὰ τρωτὰ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου μέρον δὲν ἡδύναγετο νὰ διαλάθωσι τὸ δηκτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα.

Ο' Αριστοφάνης ἦκμασε περὶ τὸ 452 π. Χ. ὀλίγα δηλ. ἔτη μετὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐμφάνισιν τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῆς ιατρικῆς Ἰπποκράτους (460 π. Χ.).

Οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀνατροφῆς του. Γνωστὸν μόνον εἶναι, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐφρικῆς ἀκόμη ἡλικίας ἥρχισε νὰ γράφῃ κωμῳδίας, καὶ γνωστότερον ἐπίστις τυγχάνει, ὅτι αἱ πρῶται κωμῳδίαι αὐτοῦ, ὑπὸ τοὺς τίτλους «Δαιταλεῖς» καὶ «Βαθυλώνιοι», καθήπτοντο τόσον τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ιδίως τοῦ στρατηγοῦ Κλέωνος, ὥστε οὗτος, μέγα τότε ισχύων, τὸν κατήγγειλε, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐτιμωρήθη εἰκότως ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, λέγεται ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐφιλοδώρησεν εἰς τὸν καλόν μας κωμικὸν ἐν καλόν ξυλοκόπημα, διὰ τὰς προσβολὰς καὶ τὴν δηκτικὴν κατ' αὐτοῦ σάτυράν του. Ἐκτοτε ἔξεραν οὗτος καθ' ὅλων τῶν κοινωνικῶν στοιχείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔγεινεν ἡ φοιτερωτέρα γλώσσα τῆς ἐποχῆς του, μὴ ἀφῆσας κυριολεκτικῶς τίποτε εἰς τὴν θέσιν του. Ἔννοεῖται, ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ μὴ συμπαρασύρῃ διὰ τοῦ χειμάρρου τῆς σατύρας του καὶ τὴν ιατρικὴν μὲ τοὺς λειτουργούς της.

Πράγματι, οὐδεὶς ἀπηλλάσσετο τῶν προσβολῶν τοῦ σπινθηροβολοῦντος πνεύματος τοῦ σατυρικοῦ, οὔτε ἀρχοντες, οὔτε στρατηγοί, οὔτε ἀνώτεροι δικασταὶ (καίτοι οὗτοι εἶχον τὴν ἔξουσίαν νὰ τῷ ἀπαγορεύωσι τὰς παραστάσεις). Τὸ περιεργότερον δὲ εἶναι, ὅτι διήρχοντο πρὸ τῆς σκηνῆς του, ἡτις ώμοιάζει πρὸς τὰς σημερινὰς θεατρικὰς ἐπιθεωρήσεις (Revues), καὶ θεοὶ καὶ ἀνθρώποι, ὑπὸ τὰ πραγματικὰ αὐτῶν ὄνόματα. Καὶ ιδοὺ αἰφνῆς ὁ Ἀσκληπιός, σατυριζόμενος, ὡς θὰ εἴπωμεν μετ' ὅλιγον, καὶ ὡς θεὸς καὶ ὡς ιατρός. Ἰδού ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν «Ορνιθάς» του εἰς ποίαν περιφρόνησιν φθάνει τῶν θείων.

Εἰς τὴν κωμῳδίαν ταύτην παρίστανται δύο Ἀθηναῖοι κτίζοντες εἰς τοὺς ἀνέμους πόλιν τινά, σπῶς φύγωσι μαχράν τοῦ κόσμου καὶ κατοικήσωσιν εἰς αὐτήν. Ἡ πόλις δύμας αὕτη, παρενθετεῖσα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἐμποδίζει νὰ

φθάνωσιν εἰς τὴν ρίνα τῶν θεῶν τὰ θυμιάματα καὶ ἡ κνίσσα τῶν θυσιαζομένων ἐν τῇ γῇ ζῷων, διὰ τῶν ὄποιών οἱ θεοὶ τρέφονται. Ἀπειλούμενοι λοιπὸν οἱ θεοὶ ἐκ πεινῆς ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ἐναερίου ταύτης πόλεως, ὅπως συνάψωσι συνθήκας μετ' αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς, δοτὶς ἀπετέλει μέρος τῆς ἀποσταλεῖσας πρεσβείας, εἰσχωρῶν ἐντὸς μαγειρείου, παρακαλεῖ θερμῶς νὰ τὸν προσλάβωσιν ὡς βοηθὸν τοῦ μαγείρου, διὰ τὸ δύναται νὰ τρώῃ κατὶ τοὺς οὐσιασικώτερον ἀπὸ τὰς κνίσσας, εἰς ἃς οἱ θεοὶ ἀρκοῦνται.

Βλέπετε λοιπόν, δτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑδρίζει τοὺς θεούς, ἐνῷ κατηγόρει τὸν Σωκράτην ὡς ἀσεβοῦντα πρὸς τὰ θεῖα.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Ἀριστοφάνης ὡς ποιητὴς καὶ ὡς ἀνθρωπὸς. Τὰ διασωθέντα ἔργα τοῦ εἰπομένου ἐκπροσωποῦσιν ὀλόκληρον τὴν ιστορίαν τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Ἡ γλῶσσά του ἦτο ἡ καθαρωτέρα Ἑλληνικὴ τῆς ἐποχῆς του, ὡς λέγουσιν οἱ φιλόλογοι. Διὰ ταῦτα λοιπὸν λέγεται, δτι καὶ ὁ Πλάτων εἰς τὸν Διόνυσον, τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν, ἐπιθυμοῦντα νὰ σπουδάσῃ καλῶς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων, συνέστησε θερμῶς τὴν μελέτην τοῦ Ἀριστοφάνους.

Καὶ ταῦτα μὲν λέγουσιν οἱ φιλόλογοι ἡμῶν διὰ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων του· ἡμεῖς ἐν τούτοις, ἀκολουθοῦντες τὴν συμβουλὴν τοῦ Πλάτωνος, μόνον διὰ τὴν μελέτην τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, ἐστράφημεν πρὸς τὸν Ἀριστοφάνην, ἀπλῶς καὶ μόνον, ὅπως ζητήσωμεν ἐν ταῖς κωμῳδίαις αὐτοῦ τὰς περὶ ιατρικῆς καὶ ιατρῶν ἰδεάς τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐπομένως τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Τῆς τοιαύτης λοιπὸν ἀδρομεροῦς μελέτης ἡμῶν ἐρχόμεθα νὰ δώσωμεν τὰ πεζότατα πορίσματα σήμερον, μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως τὰ ἀποδεχῆτε ἕνευ φιλολογικῶν ἀξιώσεων.

Ἄλλα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἔρευνῶν ἡμῶν, ἐστράφημεν καὶ εἰς ἄλλους τῆς ἀρχαιότητος κωμικούς, πρὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἢ μετὰ τούτον ἀκμάσαντας. Τούτων ὅμως ἀποσπάσματα μόνον δυστυχῶς ὑπάρχουσι καὶ ἐπομένως ὀλίγιστα ἡδυνήθημεν ν' ἀνακαλύψωμεν περὶ ιατρῶν ἐν αὐτοῖς¹.

Οπωσδήποτε, ἀς παραθέσωμεν ταῦτα, μεθ' ὅλην τὴν βραχύτητά των, ὡς λίαν ἀστεῖα καὶ περίεργα.

Ἐν πρώτοις, εἰς τὴν κωμῳδίαν «οἱ Δῆμοι»

¹ Fragmenta Comicorum graecorum — Σχολιαστ. Th. Kock et Meineke Λειψίας.

τοῦ Εὔπολιδος, τοῦ λόγου γενομένου, ὡς φαίνεται, περὶ ιατρῶν, ἀναφέρεται ὁ στίχος:

Ἴπποκράτους τε παιδες, ἐμβόλιμοι τινες,
βληγητὰ τέκνα κ' οὐδαμῶς τοῦ τρόπου.

Τουτέστιν: οἱ παιδες τοῦ Ἰπποκράτους εἶναι εὐήθεις τινές, βελάζοντα παιδία καὶ ἐντελῶς ἀπαιδευτα.

Οὐδεὶς ἐνταῦθα, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν, περὶ τῶν ιατρῶν τῆς ἐποχῆς του, Τελεσίππου, Δηροφῶντος καὶ Περικλέους, οὓς κατωτέρω μάλιστα ονομάζει καὶ ὑσ., ἥτοι χοίρους!

Βλέπετε λοιπόν, δτι αὐτὸς ὁ ἴδιος μεταξύ μὲ τοὺς φίλους μας κωμικούς ἀλλ' ἀμέσως ἔπειτα σᾶς παρουσιάζομεν τὸν Ἐρμιππον, ἔτερον κωμικόν, δοτὶς ὄνομάζει εἰς τοὺς Ἰάμβους του, τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Λαμπτίας, Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον καὶ Ἰασὼ καὶ Πανάκειαν καὶ Αἴγλην τὴν νεωτάτην, ὡς Φωστήρας τοῦ Ἄλιου (τῆς Τροίας).

Αφ' ἑτέρου ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης, εἰς ἀπολεσθείσας κωμῳδίας του (Γεωργοὶ) καὶ δίδει εἰς τοὺς ιατροὺς τὰ αὐτὰ περίπου μὲ τὸν Εὔπολην κολακευτικώτατα ἐπίθετα. Τοῖς Ἰπποκράτους νίσσιν, λέγει, κάρνων λογοπαίγνιον μὲ τὴν λέξιν νῦδος καὶ ὑσ., ἀφοῦ ὡς ὑώδεις τινές, ἥτοι χοιρεῖδες καὶ ἀπαιδευτοι, ἐκωμῳδοῦντο, ὡς προσθέτει ὁ Σουΐδας.

Αλλαχοῦ πάλιν (Γήρας) γράφει τὸν ἔξης στίχον:

Ορθαλμίασας πέρυσιν εἴτ' ἔσχον κακῶς,
Ἐπειθ' ὑπαλειφόμενος παρ' ιατρῷ.

"Αρα μόλις τοῦ ἥλειψεν ὁ ιατρὸς τοὺς πάσχοντας ὄφθαλμούς ἔγεινεν ὁ ἀνθρωπὸς χειρότερα.

Αλλαχοῦ, ἐναὶ συνάδελφόν μας Ἀκεσίαν ὄντας, τὸν περνᾶ ἀπὸ χιλίας εἰρωνείας, ἐν τέλει δὲ τοῦ διαιωνίζει τὸ ὄνομά του καὶ διὰ παροιμίας γνωστῆς καὶ μὴ δυναμένης νὰ μνημονευθῇ ἐνταῦθα (Ἀκεσίας τὸν... λάσατο). Ἐπὶ τῶν ἐπὶ τὸ χεῖρον ιωμένων (Σχ.).

Εἰς ἑτέρον κωμικόν, τὸν Ἀμείψιον, εύρισκομεν ἔνα φαρμακοποιὸν πολὺ ἐπαινούμενον καὶ ὡς ιατρόν, διότι ἦτο κάτοχος δακτύλιου φαρμακίου, κατέχοντος μαγικὰς ἱδιότητας κατὰ τὸν πληγῶν, τῶν δηγμάτων τῶν δρεων κλπ.

Ο φαρμακοποιὸς οὗτος, Εὔδαμος, λέγει ὁ Θεόφραστος δτι εἴχε τοιοῦτόν τινα δακτύλιον ἀπείρονα (ἥτοι μονοχόμυατον)¹.

¹ Καὶ παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει (Πλούτος στίχ. 883) ἀναφέρεται περὶ τούτου ὁ στίχος «Οὐδὲν προτιμῶ σου φορῶ γάρ πριάμενος τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὔδάμου δραχμῆς». Εξ οὖς ἔξαγεται, δτι ἐθεωρεῖτο δακτύλιος οὗτος καὶ ὡς ἀλεξίκακον.

Ἐκ τοῦ κωμικοῦ Θεοπόμπου μανθάνομεν, δτι οἱ συνάδελφοι μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δταν μετέβαινον εἰς ιατρικὴν ἐπίσκεψιν, ἐγέμιζον τὴν οἰκίαν τοῦ πάσχοντος ἀπὸ φάρμακα. Ἀγανακτῶν λοιπὸν εἰς τὸν ἡθοποιῶν φωνάζει: «Μὰ ἐπὶ τέλους τὸ σπίτι μου εῦδον ἐπανελθῶν μεταβεβλημένον εἰς φαρμακαποθήκην τοῦ φαρμακοπόλου Μεγαρικοῦ.

Τὴν οἰκίαν γάρ εῦρον εἰσελθὼν δληγήστην γεγονούταν φαρμακοπόλου Μεγαρικοῦ

Εἰς τὸν κωμικὸν Ἀλκιμέωνα ὅμως (Ἐνδυμίων) ίκανον ποιούμενον μέτρειαν, δτι ὑπῆρχον καὶ ιατροί, ἔχοντες καὶ ιδιαίτερα θεραπευτήρια παρ' αὐτοῖς, ὡς τὰ σημερινὰ maisons de santé, ἔνθα εύρισκοντο δλα τὰ ἀναγκαῖα χειρουργικὰ ἐργαλεῖα καὶ φάρμακα καὶ, δπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὑπῆρχον ὥραῖοι λοιπῆρες χάλκινοι, Λουτήρια ὄνομαζόμενοι. Εἰς τὰ θεραπευτήρια ταῦτα μετεφέροντο καὶ τραυματίαι ἡ χειρουργικοὶ πάσχοντες.

Ο αὐτὸς κωμικὸς Ἀριστοφάνης ὁμολογούμενώς εἴχεν εῦρει τὰ πλειότερα τρωτὰ τοῦ τότε (ὅσως δὲ καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀκόμη) ιατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Οὗτος ἔγραψε φαίνεται πολλὰς ιατρικὰς κωμῳδίας. Τὴν Ἀκέστραιαν (ιάτραινα), τὸν Ἀσκληπιοὺν - τὸν Τραυματίαν - τὸν ιατρὸν Φέραταν κτλ. Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς περιγράφει εἰς μίαν κωμῳδίαν του, ὁ Μητραγύοτης, τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἀγυρτῶν τῆς ἐποχῆς του.

Οὗτοι περιεφέροντο, λέγει, εἰς τὰς ὁδοὺς φέροντες ἀγαλμα τεθές τινος ἢ θεοῦ, συνωδεύοντο δὲ ἀπὸ κόρην τινά, ἥτις προσεποιεῖτο τὴν χωλήν. Οταν ἐκ τοῦ πολλοῦ θορύβου, ὃν ἔκαμνον Βαδίζοντες, προσήρχετο ὁ κόσμος, ἐξῆηγον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ κοίλου μέρους τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος (δπερ ἔχρησίμευε, φαίνεται, ὡς καὶ σήμερον εἰς τοὺς πλανοδίους ὁδοντοιατροὺς ἢ ἄμαξα μὲ τὰ μποτιλάκια καὶ τὰ θαυματουργά ἐλ:ζήρια) μίαν φιάλην πλήρη βαλσάμου καὶ μόλις ἥλειφαν διὰ τούτου τὸν πάσχοντα δῆθεν πόδα τῆς παθίσκης, αὕτη ἀνεπήδα ἐντελῶς ὑγιής.

Τοὺς ιατροὺς βλέπομεν διὰ πρωτηνοφορῶν πελατείαν καὶ ἔργασίαν οἱ ὄφθαλμιατροὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλά, κατὰ τὸν Ἀντιφάνην, δχι ἵσως οἱ καλοὶ δσον οἱ κακοί.

Αλλαχοῦ εύρισκομεν τὸν ποιητὴν Ἐφιππον (Πελαστής), δοτὶς εἰρωνεύεται τοὺς ιατρούς, οἵτις, λέγει, ἔχουσι μεγάλην περὶ έαντῶν καὶ τῆς ἐπιστήμης των ἰδέαν. Ως παράδειγμα ἀναφέρει τοὺς γνωστοὺς ιατρούς τῆς ἐποχῆς του, τὸν Μενεκράτην καὶ τὸν Νικόστρατον. Ο πρώτος αὐτεπεκκλείτο Ζεύς, ὡς μόνος αἴτιος τοῦ ζῆν τοῖς ἀνθρώποις γενόμενος διὰ τῆς αὐτοῦ ιατρικῆς, κατὰ τὸν Ἀθήναιον. Καὶ τί νομίζετε δτι εἶνε οἱ ιατροὶ οὗτοι, προσθέτει, μήπως δ Μενεκράτης δὲν ἔλεγεν, δτι εἶναι Θεός; Μήπως δ Νικόστρατος δ Ἀργεῖος δὲν αὐτενομίζετο Ἡρακλῆς;

Διὰ τὸν Μενεκράτην τοῦτον μάλιστα ἔχομεν καὶ ἀλλοθεν γνωστόν, δτι γράφων ποτὲ πρὸς τὸν Ἀγησίλαον τῷ ἔλεγε: «Μενεκράτης Ζεὺς βασίλει Ἀγησίλαψ χαίρειν». Οὗτος δὲ τῷ ἀπήντησεν εύφεστα «Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτεις γενίνειν». Τουτέστι σωφρονεῖν, (καλὸ μυαλὸ δηλ.).

1 Οὐ γάρ κακὸν ἔχω μηδὲ ἔχοιμ: εἰ δ' ἄρα στρέψῃ με περὶ τὴν γαστέρ' ἢ τὸν δακτύλιον, παρὰ Φεράτου δακτύλιος ἔστι μοι δραχμῆς. (Αντιφ. Όμφαλη).

Ο ιατρὸς τῶν ἀρχαίων κωμικῶν καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους

Εἰς τὸν κωμικὸν Ἀλεξιν εύρισκομεν περὶ τῶν ιατρῶν τῶν Ἀθηνῶν (τῶν ἐγχώριων) τὰ ἔξῆς:

Ἐὰν ἐπιχώριος
ιατρὸς εἴπῃ τρύβλιον τούτῳ δότε,
πτισάνης ἔωθεν καταφρονοῦμεν εὐθέως!.

Ἐπεκράτει φαίνεται παραδόξως καὶ τότε ἐκεὶ ἡ ξενολατρεία ἐν πᾶσι, καὶ μάλιστα περὶ ιατρῶν προκειμένου. Ο, τι ξένος ιατρὸς συνεβούλευεν ἡτο θεῖον καὶ τέλειον, δ, τι ἐγχώριος δρως ἡτο καταφρονητέον.

Εἰς τὸν κωμικὸν Φιλήμονα εύρισκομεν ἐπίσης πολλὰ εὐτράπελα περὶ ιατρῶν, ως τὸ ἔξης. «Εὔκολον πρᾶγμα εἶναι νὰ συμβουλεύωμεν τοὺς ἄλλους ἀλγοῦντας, ἀλλ’ ὅταν ἡμεῖς πάσχωμεν δυσκόλως ἐκτελοῦμεν τὰς διδομένας συμβουλάς, πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτον φέρω τοὺς ιατροὺς ἐγώ, οἵτινες συμβουλεύουσιν ἐγκράτειαν καὶ ἄλλα εἰς τοὺς νοσοῦντας, ἀλλὰ μόλις αὐτοὶ πάθωσί τι δομοῖον, τοὺς βλέπομεν νὰ κάμηνωσιν, δσα δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀλλο λοιπὸν ν’ ἀλγῆ κανεῖς καὶ ἄλλο νὰ βλέπῃ τοὺς πλησίον τον ἀλγοῦντας».

Ο αὐτὸς Φιλήμων λέγει: «Οὐδεὶς ιατρὸς ἐπιθυμεῖ νὰ ὑγιαίνωσιν οἱ φίλοι του».

Οὕτε γὰρ ιατρὸς οὐδὲ εῖς, ἢν εῦ σκοπῆς,
τοὺς αὐτοὺς αὐτοῦ βούλεσθ' ὑγιαίνειν φίλους,
οὕτε στρατιώτης πόλιν ὅρῶν ἄνευ κακοῦ.

¹ (Αλέξιδος Μανδραγοριζομένη).

Καὶ κατωτέρω, Τίς εἶναι οὗτος; — Ιατρὸς. — Α, πόσον κακὰ εὑρίσκεται πᾶς ιατρὸς δταν κανεῖς δὲν ἔχῃ κακῶς! Μόνον εἰς τὸν ιατρούς καὶ τοὺς δικηγόρους ἐπιτρέπεται νὰ φονεύσοι μὲν τοὺς ἄλλους, ἀλλ’ οἱ ἴδιοι νὰ μὴ καταδικάζωνται εἰς θάνατον!

Ο δὲ κωμικὸς Λίφιλος ἔλεγε τὸ ἔξης ἀμίμητον: «Δὲν ὑπάρχει ζωὴ χωρὶς νὰ ἔχῃ κακά, λύπας, μερίμνας, ἀρραγάς, στρέβλας, νόσους κ.λ. Ἀπὸ ὅλα ταῦτα δὲ θάνατος, ἐρχόμενος, Ιατροῦ δίκην, (καθάπερ ιατρὸς φανεῖς) ἀπαλλάσσει τοὺς πάσχοντας διὰ τοῦ αἰωνίου ὕπνου».

Ο ποιητὴς Μένανδρος, ἐν τέλει, περὶ ιατρῶν δύμιλῶν ἀναφέρει, δτι λέγοντοι οὗτοι πάντοτε τὰ κακὰ χείρονα, καὶ τὰ χείρονα ἀπελπιστικά, διὰ νὰ ὥσι πάντοτε τεθωρακισμένοι. Ο αὐτὸς δὲ εἶπε καὶ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο «Πολλῶν γὰρ ιατρῶν εἶσοδοι μὲν ἀπώλεσαν».

Ταῦτα λοιπὸν εὔρομεν εἰς τοὺς ἀρχαίους κωμικούς. Βλέπετε, δτι εἶναι ὅχι ὀλίγα κατὰ τῶν ιατρῶν, λαμβανομένου ὑπ’ ὅψει, δτι καὶ τὰ διασωθέντα ἀποσπάσματα αὐτῶν εἶναι ἐλάχιστα.

Καὶ ἦδη, ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸν Ἀριστοφάνην.

Ἐπεται συνέχεια.

A. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

¹ Τίς οὗτος ἔστ; — Ιατρὸς — Ως κακῶς ἔχει ἀπας ιατρός, ἢν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ. . . . Μόνω δὲ ιατρῷ τούτῳ καὶ συνηγόρῳ ἔξεστ, ἀποκτείνειν μὲν, ἀποθηκεῖν δὲ μή. (Φιλήμονος "Αδηλα").

Τοῦ λιγόχρονον ἐδῶ κάτον

Μυστικὰ γλυκομιλεῖς·

Εἶσαι ἀθώα συντρόφισσά του

Στὸ ταξεῖδι τῆς ζωῆς,

Ἄπὸ τότες ὅποῦ ἡ μάντι

Νανονοίζει τὸ παιδί,

Ως τὴν ὑστερη ταμπάνα,

Ποῦ στὸν τάφο μᾶς καλεῖ.

Δῶσε, ὡ δῶσε, ἀγαπημένη,

Τοὺς ρυθμούς σου κ’ ἐκεινοῦ,

Ποῦ σὲ στίχους παρασταίνει

Οσα βλέπει μὲ τὸ νοῦ.

Φέρτε ἀντάμα ἐσεῖς οἱ δύο

Τὸ φευγάτο Ίδανικό·

Μὴ τῆς ὑλῆς τὸ στοιχεῖο

Βασιλέψῃ μοναχό.

Ναὶ μὲ ὠραία μεγάλη νίκη

Ἀπ’ τὸν ἄδη ἐσεῖς μαζὶ

Τὴν ἀσώματη Εὐρυδίκη

Ξαναφέρετε στὴ γῆ.

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΕΧΩΦ

Ο'Ανδρέας Βασιλειεΐτης Κόβρην ύφηγητής τοῦ Πανεπιστημίου, κατεπονήθη καὶ ἐπάθε διατάραξιν τῶν νεύρων. Δὲν προσέτρεξεν εἰς τὴν βούθειαν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ, φίλος του ἰατρός, πρὸς τὸν ὄποιον πλαγίως πως ἔκαμε λόγον περὶ τῆς καταστάσεως του, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ διέλθῃ τὴν ἀνοίξιν καὶ τὸ θέρος εἰς τὴν ἔξοχήν. Συνέπεσε μάλιστα νὰ λάβῃ τότε μακροσκελῆ ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τῆς Τάνιας Πεσότσκη, ἡ ὁποία τὸν παρεκάλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ χωρίον Βορίσφικα καὶ νὰ μείνῃ μαζύ των. Καὶ ἐπεισθῆτι ἔνα ταξείδαι τὸ θέρος πράγματι ὀφέλιμον.

Προτίτερα — τοῦτο συνέβη τὸν Ἀπρίλιον — μετέθη εἰς τὸ γενέθλιον χωρίον του, Κόβρηνκα, δῆπου καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ μοναξίᾳ τρεῖς ἑδομάδας· ἐπειτα ἀναμείνεις τὴν ἀποκατάστασιν τῆς συγκοινωνίας, ἔξεκίνησεν ἐφ' ἀμάξης εἰς τοῦ πρώην προστάτου καὶ κηδεμόνος του Πεσότσκη, τοῦ πασιγνώστου ἐν Ρωσίᾳ φυτοκόμου. Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ Κόβρηνκας καὶ Βορίσφικας, δῆπου διέμενεν ἡ οἰκογένεια Πεσότσκη, δὲν ἦτο μεγαλειτέρα τῶν 70 βερστίων καὶ τὸ ταξείδιον τοῦτο εἰς δρόμον ἀερινόν, μαλακόν, ἐντὸς ἀναπαυτικῆς, μὲ ἐλατήρια ἀμάξης, ἦτο ἀληθινὴ ἀπόλαυσις.

Ἡ οἰκία τοῦ Πεσότσκη ἦτο κολοσσιαία, μὲ στύλους, μὲ λέοντας, ἐπιχρισμένους διὰ κονιάματος, μὲ φρακοφόρον παρὰ τὴν εἰσόδον ὑπηρέτην. Χρονόιον ἀλσος, σκυθρωπὸν καὶ αὐστηρόν, φυτευμένον κατὰ τὸ ἀγγλικὸν σύστημα, ἔξετείνετο εἰς ἀπόστασιν ὡς ἔγγιστα βερστίου ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐπαύλεως μέχρι τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀπέληγεν ἔκει ἐπὶ τῆς βραχώδους, ἀποτόμου ἀργιλλώδους ὅχθος, ἐφ' ἣς ὑφοῦντο πίτιες μὲ ἀπογυμνωμένας ρίζας, παρεμφερεῖς πρὸς τριχωτοὺς πόδας θηρίων· κατώ ἀγριωπᾶς ἀπήστραπτε τὸ ὄδωρο, ἀντήχουν θλιβερῶς οἱ πιπισμοὶ σκολοπάκων καὶ τοιοῦτον αἰσθημα διήγειρε πάντοτε τὸ μέρος τοῦτο, ὥστε δὲν εἶχε παρὰ νὰ καθίσῃ κανεὶς ἔκει καὶ νὰ γράψῃ ἔνα βάλς· ἐνῷ παρὰ τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ εἰς τὸν κῆπον, ὁ ὄποιος, μετὰ τῶν φυτωρίων, κατείχεν ἔκτασιν 360 στρεμμάτων, τὰ πάντα ἀπέπνεον φαιδρότητα, χαρὰν καὶ εὐθυμίαν καὶ μὲ κακὸν καιρὸν

ἀκόμη. Παρόμοια ἔξασια ρόδα, κρίνους, καμελαῖς, παρόμοια λείρια, ἀπειρίας χρωμάτων ἀπὸ τοῦ χιονωδῶς λευκοῦ μέχρι τοῦ ἀσβολωδῶς μαύρου, ἐν γένει παρόμοιον πλοῦτον χρωμάτων ὅπως εἰς τοῦ Πεσότσκη, οὐδαμοῦ εἶχεν ἕδη ὁ Κόβρην. Τὸ ἔαρ ἦτο ἀκόμη μόλις εἰς τὴν ἀρχὴν του καὶ τὰ μεγαλοπρεπέστερα ἀνθη ἐφυλάσσοντο ἀκόμη εἰς τὰ θερμοκήπια, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ μῆκος τῶν δένδροστοιχιῶν καὶ ἔδω κ' ἔκει ἐντὸς ἀνθώνων φυδόνεα ἀνθη ἦσαν ἀρκετά, ὥστε, περιπατῶν εἰς τὸν κῆπον νὰ αἰσθάνεσαι δτὶ εἴσαι ἐντὸς βασιλείου ἀβρῶν χρωμάτων, τίδιως κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας, καθ' ἃς ἐπὶ ἐκάστου πετάλου μαρμαρίει ἡ δρόσος.

Τὸ ὑπὸ ἔποψιν διακόσμου κομφότερον μέρος τοῦ κήπου, τὸ ὄποιον ὁ Πεσότσκης περιφροντικῶς ἀπεκάλει «τιποτένια πράγματα», ἐπροξένει ἀλλοτε κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἰς τὸν Κόβρην γοντευτικὴν ἐντύπωσιν. Ήσσα παράδοξα πράγματα δὲν ἔβλεπε κανεὶς ἔδω, πόσας ἔξεζητημένας τερατωδίας καὶ ἐμπαιγμοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν φύσιν! Υπῆρχον ἔδω συστοιχίαι ὀπωροφόρων δένδρων, ἀπιδιά, ἔχουσα σχῆμα πυραμιδοειδοῦς λεύκης, σφαιροειδεῖς δρύες καὶ φιλύραι, ἀλεξήλιον ἐκ μηλέας, ἀψίδες, στέφανοι, πολύκηροι κηροστάται καὶ μάλιστα τὸ 1862 ἐσχηματισμένον ἀπὸ δαμασκηνέας — ἀριθμὸς ἐμφαίνων τὸ ἔτος καθ' ὃ ὁ Πεσότσκης ἤρχισεν ἀσχολούμενος εἰς τὴν δενδροχομίαν. «Ἐβλεπέ τις ἔδω καὶ ἔκει ὥραια εὐθυτενὴ δενδρύλια μὲ εὐθέα καὶ ἴσχυρά, ὡς τῶν φοινίκων, στελέχη, καὶ μόνον δτὰν παρετήρει ταῦτα μετὰ προσοχῆς ἀνεκάλυπτεν δτὶ ἦσαν θάμνοι ἀγριοσταφυλῆς. 'Αλλ' δ, τι προσέδιδε πλειοτέραν φαιδρότητα καὶ εὐθυμίαν εἰς τὸν κῆπον ἦτο ἡ ἀέναος ἐν αὐτῷ κίνησις. 'Απὸ τὴν χαραγμὴν μέχρις ἐσπέρας, πλησίον τῶν δένδρων, παρὰ τοὺς θάμνους, εἰς τὰς δενδροστοιχίας καὶ τοὺς ἀνθῶνας. συνωθοῦντο ὡς μύρμηκες ἐργάται μὲ χειραμάξια, μὲ σκαπάνας, μὲ ποτιστήρια...»

‘Ητο ἡ δεκάτη ὥρα τῆς ἐσπέρας, δτὰν ὁ Κόβρην ἔφθασεν εἰς τὴν ἔπαιλιν τοῦ Πεσότσκη, καὶ εὗρε τὴν Τάνιαν καὶ τὸν πατέρα της Γεγώρ Συμεώνοβίτης εἰς μεγάλην ταραχὴν. Ο καθαρὸς

ἀστερόφωτος οὐρανὸς καὶ τὸ θερμόμετρον προεμήνυον παγετὸν τὴν πρωίαν, ἐν τούτοις ὁ κηπουρὸς Ἰθαν Κάρλιτς ἔλειπεν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς αὐτὸν μόνον εἶχον τὰς ἐλπίδας των. Κατὰ τὸ δεῖπνον μόνον περὶ τῆς πάχνης ἐγένετο λόγος, ἀπεφασίθη δὲ νὰ μὴ κοιμηθῇ ἡ Τάνια, ἀλλὰ τὴν πρώτην μεταμεσονύκτιον ὥραν νὰ περιέλθῃ τὸν κῆπον καὶ παρατηρήσῃ ἀν ἦσαν δῦλα ἐν ταξειδίῳ, ὁ δὲ Γεγώρ Συμεώνοβίτης νὰ σηκωθῇ εἰς τὰς τρεῖς ἡ καὶ ἐνωρίτερα.

Ο Κόβρην παρέμεινε μετὰ τῆς Τάνιας καθ' ὅλην τὴν ἐσπέραν καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μετέβη μετ' αὐτῆς εἰς τὸν κῆπον. Ἡτο ψῦχος. Εἰς τὴν αὐλὴν ἀνεδίδετο ἕδη ἴσχυρὰ οσμὴ καπνοῦ. Εἰς τὸν μέγαν ὀπωροφόρον κῆπον, ὁ ὄποιος ἐκκλείτο ἐμπορικὸς καὶ ἔφερεν εἰς τὸν Γεγώρ Συμεώνοβίτης χιλιάδας τινὰς καθαροῦ εισοδήματος ἐτησίως, ἐστρώνετο εἰς τὸ ἔδαφος μέλας πυκνὸς καπνὸς καὶ, περικαλύπτων τὰ δένδρα ἔσωζεν ἀπὸ τοῦ παγετοῦ αὐτὰς τὰς χιλιάδας. Τὰ δένδρα ἔδω ἴσταντο ἐν ταξειδίῳ τοῦ παγετοῦ αὐτὰς τὰς χιλιάδας. Τὰ δένδρα ἔδω ἴσταντο ἐν ταξειδίῳ τοῦ παγετοῦ αὐτὰς τὰς χιλιάδας. Τὰ δένδρα ἔδω ἴσταντο ἐν ταξειδίῳ τοῦ παγετοῦ αὐτὰς τὰς χιλιάδας.

— Ναι, πέντε χρόνια! — ἐστένχεν ἡ Τάνια.

— Πολὺ νερὸ ἔτρεξεν ἀπὸ τότε. — Πήητε μου, 'Ανδρέα, στὴ ζωή σας. — Ζωηρῶς ὑπέλαθεν αὐτην, παρατηροῦσα αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον, —δὲν μᾶς ἔξεχάσατε; ἀλλὰ τὶ κάθομας; κ' ἐρωτῶ; Σείς εἶσθε ἄνδρας, περνάτε τόσον εὐχάριστα ἐκεῖ ποῦ ζῆτε, εἶσθε μέγας ἀνήρ. Εἶνε τόσον φυσικὸν — μάτια ποῦ δὲν θωριοῦνται... 'Οπωσδήποτε δῆμως, 'Ανδρέα, ἐγὼ θὰ ηθελα νὰ μᾶς θεωρήσεις ιδιούς σου.. . Τὸ χρονεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα.

— Καὶ σᾶς θεωρῶ, Τάνια.

— Λόγον τιμῆς;

— Ναι, λόγον τιμῆς.

— Εξεπλάγητε σήμερα ποῦ ἔχομεν τόσας φωτογραφίας σας. 'Αλλὰ σείς ζεύρετε πόσον ὁ πατέρας μου σᾶς λατρεύει. Κάποτε μοῦ φαίνεται πῶς ἐσδές σᾶς ἀγαπᾷ περισσότερον ἀπὸ ἐμέ. Σεμνύνεται διὰ σᾶς. Εἶσθε ἔκτακτος ἀνήρ καὶ ἐπιστήμων καὶ διεπρέψατε καὶ πιστεύει δτὶ ἐγίνατε τοιοῦτος διότι σᾶς ἐσπούδασεν αὐτός. 'Εγὼ τὸν ἀφίνω νὰ σκέπτεται δπως νομίζει. 'Αφήσατε τὸν.

— Ηρχίσε νὰ ἔξημερόνη καὶ τοῦτο. Ιδίως τὸ παρετήρει κανεὶς ἀπὸ τὴν εὐκρίνειαν ἐκείνην, μεθ' ἣς καθίσταντο ὄραται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. αἱ τολύπαι τοῦ καπνοῦ καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων. "Εφαλλον αἱ ἀηδόνες καὶ ἀπὸ τοὺς κάρπους ἔφθανεν ἡ κραυγὴ τῶν ὄρτυγων.

— Καιρὸς νὰ κανεὶς ἀπὸ τὴν εὐθυτενὴ δενδρύλια μὲ εὐθέα καὶ εἰδὴ τινὰ μηλεῶν, δῆλος δῆμως ὁ κῆπος ἔπλεε μέσα εἰς τὸν καπνὸν καὶ ὁ Κόβρην μόνον πλησίον τῶν φυτωρίων ἀνέπνευσε μὲ δῆλην τὴν εύρυτητα τοῦ στήθους του.

— Καὶ δτὰν ἥμην μικρὸς ἔδω μὲ ἐπειράσεν αὐτὸς ὁ καπνός, εἰπε, συσπῶν τοὺς ἄμμους, —δὲν εἰμπορῶ δῆμως ὁ κῆπος ἔπλεε μέσα εἰς τὸν καπνὸν καὶ δένδρων. "Εφαλλον αἱ ἀηδόνες καὶ ἀπὸ τοὺς κάρπους ἔφθανεν ἡ κραυγὴ τῶν ὄρτυγων.

— Καιρὸς νὰ κανεὶς —εἶπεν ἡ Τάνια— ἐπειτα καρποὶ καὶ κρύο. —"Εθεσε τὴν χειρά της ὑπὸ τὸν βραχίονά του. — Σ' εὐχαριστῶ, 'Ανδρέα, ποῦ ἥλθες. Οἱ φίλοι μας ἔδω δὲν εἶνε καὶ τόσον εὐάρεστοι, ἀλλὰ εἰνὲ καὶ ὀλίγοι. Δὲν ἔχομεν ἄλλο ἀπὸ τὸν κῆπον, κῆπον καὶ κῆπον —ἄλλο τίποτε. "Ολη ἡ ζωή μας ἐπῆγεν εἰς τὸν κῆπον. ἐγὼ μάλιστα οὐδέποτε ὄνειρεύομαι: ἄλλο ἀπὸ μηλιαῖς καὶ ἀπιδιαιτές. Βέβαια αὐτὸ εἶνε καλόν, ὡφέλιμον, κάποτε δῆμως θέλει κανεὶς καὶ τίποτε ἄλλο διὰ τὴν ποικιλίαν. "Ενθυμοῦμαι δτὰν ἄλλοτες ἥρχεσθε ἔδω εἰς τὰς διακοπάς, ἡ ἀπλῶς ἔτσι, τὸ σπίτι μας σὰν νὰ ἐγίνετο δροσερώτερον καὶ φωτεινότερον, σὰν νὰ ἐθγάζεις τὰ καλύμματα ἀπὸ τοὺς πολυελαῖους καὶ ἀπὸ τὰ ἔπι-

πλα. "Ημουν τότε κοριτσάκι και μολαταύτα
ένοσσα . . .

"Ωμίλει ἐπὶ μακρὸν και μὲ πολὺ αἰσθημα. Εἰς
τὴν κεφαλὴν ἔκεινου δὲν ἡξεύρω πῶς ἐπῆλθεν
αἴφνης, δῖτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους θὰ
ἡδύνατο νὰ ἔξοικειαθῇ φρόδες τὸ μικρόν, τὸ
ἀσθενές, τὸ λάλον ἔκεινο πλάσμα, νὰ ἐλκυσθῇ
και τὸ ἀγαπήσῃ, — εἰς τὴν θέσιν και τῶν δύο
τοῦτο ἦτο τόσον ἐνδεχόμενον, τόσον φυσικόν!
Η σκέψις αὕτη τὸν θελεγε και τὸν καθίστα θλα-
ρόν· ἔκυψε πρὸς τὸ θελκτικὸν και ἔμφροντι πρό-
σωπον και ἐψιθύρισεν ἥρεμα.

Δὲν σου τὸ κρύβω — θὰ σ' τὸ 'πῶ:
Τρελλὰ τὴν Τάνιαν ἀγαπᾶ!

"Οταν ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ Γεγώρ Συμεώ-
νοβίτης εἶχεν ἥδη ἔξυπνήσει. 'Ο Κόβρην δὲν εἶχε
διάθεσιν νὰ κοιμηθῇ, ἥρχισεν δύμιλίαν μὲ τὸν
γέροντα και ἐπέστρεψε μαζύ του εἰς τὸν κῆπον.
Ο Γεγώρ Συμεώνοβίτης ἦτο ὑψηλού ἀναστήμα-
τος, μὲ ὥμους εὐρεῖς, προγάστωρ και ἔπασχεν
ἀπὸ δύσπνοιαν, ἐπειριάτει δύμως πάντοτε γρή-
γορα; Ὡστε ἦτο δύσκολον νὰ τὸν προφθάσῃς. Εἶχε
τὸ φύσιος ἄκρως ἔμφροντι, πάντοτε ἦτο βιαστικὸς
και μὲ τοικάτην ἔκφρασιν, ώστε ἐνδύμιες κανεὶς
δῖτι, ἀν βραδύνη ἔστω και μίαν στιγμήν, τὸ πᾶν
ἀπώλετο! — Κύτταξε νὰ ἴδῃς, κύριε . . . ἥρχισε
σταματήσας διὰ ν' ἀναπνεύσῃ. — Εἰς τὴν ἐπι-
φάνειαν τῆς γῆς, δύμως βλέπεις — παγωνιά,
σήκωσε δύμως ἔως δύο ὄργυιας φυλᾶ ἀπὸ τὸ
ἔδαφος τὸ θερμόμετρον και θὰ ἴδῃς δῖτι ἔκει εἶνε
ζέστη . . . Πᾶς συμβάνει αὔτο;

— 'Αληθινὰ δὲν ἡξεύρω, — εἶπεν ὁ Κόβρην
κ' ἐγέλασε.

— Χυ . . . δῆλα δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ
ξεύρῃ βέβαια . . . Όσον εὐρεῖα και ἀν εἶνε ἡ
διάνοια, δῆλα δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὰ χωρέσῃ. Σύ,
βέβαια γνωρίζεις περισσότερα ἀπὸ φιλοσοφίαν.

— Ναί, μελετῶ φυχολογίαν, καταγίνομαι δὲ
ἐν γένει εἰς τὴν φιλοσοφίαν.

— Καὶ δὲν τὴν βαρύνεσαι;

— Τούναντίον, μὲ αὐτὴν μόνον και ζῶ.

— Αἱ, νὰ δώσῃ ὁ Θεός . . . — ὑπέλαβεν ὁ
Γεγώρ Συμεώνοβίτης, θωπεύων σύννους τὰς λευ-
κὰς παραγναθίδας του, — ὁ Θεός νὰ δώσῃ . . .
Ἐγώ, ἀδελφέ, εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος μαζύ
σου, πάρα πολὺ εὐχαριστημένος . . .

'Αλλ' αἴφνης ἔτεινε τὴν ἀκοήν, ἡ μορφή του
προσέλαβε φοικώδη ἔκφρασιν, έδραμε πλαγίως και

¹ Έκ τοῦ ποιήματος τοῦ 'Αλεξ. Πούσκην «Εὐγέ-
νιος 'Ονεγγήν». Σ. Μ.

μετ' οὐ πολὺ ἔξηφανίσθη σπισθεν τῶν δένδρων
ἐντὸς νέφους καπνοῦ.

— Ποιὸς ἔδεσε τὸ ἀλογον εἰς τὸ δένδρον;
ἡκούσθη ἀπελπιστική, σπαραξικάρδιος ἡ φωνή
του. — Ποιὸς ἀθλιός και ἀχρεῖος ἐτόλμησε νὰ
δέσῃ τὸ ἀλογο στὴ μηλιά; Θεέ μου, Θεέ μου!
Μου τὰ χάλασαν, μοῦ τὰ κατέστρεψαν, μοῦ
τ' ἀφάνισαν! Πάσι ο κῆπος, κατέστραψ ὁ κῆ-
πος! Θεέ μου!

— Οταν ἐπανῆλθε πλησίον τοῦ Κόβρην, τὸ πρό-
σωπόν του ἦτο καταβεβλημένον, οἰκτρόν . . .

— Τι νὰ κάμη κανεὶς μὲ τοὺς ἀναθεματισμέ-
νους αὐτοὺς ἀνθρώπους; — εἶπε μὲ κλαυθυμρὸν
φωνὴν και χειρονομῶν. — Ο Στέφος ἔκουσθα-
λοῦσε τὴν νύκτα κοπριὰ κ' ἔδεσε τὸ ἀλογο στὴ
μηλιά . . . ἔσφιξε ὁ ἀχρεῖος τὰ γκέμια στὸ δέν-
δρο τόσο σφικτά, που ἡ φλούδα ἐτρίφθηκε σὲ
τρεῖς μεριαῖς. Πᾶς σου φαίνεται; 'Ἐγώ τοῦ
μιλῶ, κι' αὐτὸς — τὸ γουδοῦ τὸ γουδοῦχέρι — μο-
νάχα τὰ μάτια του ἀνοιγοκλεῖ! 'Η κρεμάλα εἶνε
λίγο γι' αὐτούς.

Καταπραϋνθεὶς, ἐνηγκαλίσθη τὸν Κόβρην και
τὸν ἐφίλησεν εἰς τὴν παρειάν.

— Νὰ δώσῃ ὁ Θεός, νὰ δώσῃ ὁ Θεός . . .
ἔφελλισε. Χαίρω πολὺ ποῦ ἥλθες, πάρα πολὺ
χαίρω . . . Εὐχαριστῶ.

Κατόπιν, μὲ τὸ αὐτὸ ταχὺ βάδισμα και τὸ
περίφροντι πρόσωπον περιῆλθεν δλον τὸν κῆπον
και ἔδειξεν εἰς τὸν πρώην προστατεύμενόν του
δλα τὰ θερμοκήπια, τὰς ἀποθήκας και τὰς δύο
του κυψέλας, τὰς ὅποιας ἀπεκάλει θαῦμα τοῦ
αιῶνος μας.

Ἐνόσῳ περιεπάτουν, ὁ ήλιος εἶχεν ἥδη ἀνα-
τείλει και ζωηρῶς κατηγύαζε τὸν κῆπον. Τὸ
ψυχὸς ὑπεγώρησε. Προβλέπων λαμπρὸν και φαι-
δρὸν τὴν ἡμέραν ὁ Κόβρην ἀνεμνήσθη δῖτι μόλις
ἥσαν ἀρχαὶ Μαίου και δῖτι ὑπελείπετο ἀκόμη
ὁλόκληρον θέρος ἐπίστης λαμπρόν, εῦθυμον, μα-
κρόν, και αἴφνης εἰς τὰ στήθη του ἡσθάνθη
κινούμενον χαρωπὸν νεανικὸν αἰσθημα, τὸ ὄποιον
εἶχεν αἰσθανθῇ κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν,
ὅταν ἔτρεχεν ἐντὸς τοῦ ἴδιου τούτου κήπου. Καὶ
ἐνηγκαλίσθη και αὐτὸς τὸν γέροντα και τὸν ἐφί-
λησε τρυφερά. 'Αμφότεροι συγκεκινημένοι ἀπῆλ-
θον εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου ἔπιον τοσάι εἰς πα-
λαιὰ ἐκ φαρφορίου κύπελλα, μὲ ἀνθόγαλα, μὲ
ἀφράτα κουλούρια, και αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι
ἐνθύμισαν πάλιν εἰς τὸν Κόβρην τὴν παιδικήν και
νεανικήν του ἡλικίαν. Τὸ ωραῖον ἐνεστώς και αἱ
ναρκωθεῖσαι ἐν αὐτῷ ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος
συνεχέοντο ὁμοῦ και τοῦ ἐπροξένουν κάποιαν στε-
νοχωρίαν ἀλλὰ και εὐχαριστησιν.

τούτου ἀφιπταμένην ὁπίσω εἰς τοὺς οὐρανούς.
Οἱ ὄφθαλμοὶ τοῦ Κόβρην συνεκολλῶντο. 'Ηγέρθη
και ἐν ἀτονίᾳ ἥρχισε νὰ περιπατῇ ἐντὸς τῆς
μικρᾶς αιθουσῆς και κατόπιν εἰς τὴν μεγάλην
αιθουσαν. 'Οταν τὸ φραγμα ἔπαυσεν, ἔλαβε τὴν
Τάνιαν ἐκ τοῦ βραχίονος και ἔξηλθε μετ' αὐτῆς
εἰς τὸν ἔξωστην.

— 'Απὸ τὸ πρωὶ ἀπασχολεῖ τὴν διάνοιαν μου
μια παράδοσις, — τῆς εἶπε. — Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀν
τὴν ἀνέγνωσά που ἡ τὴν ἥκουσα; ἀλλ' εἶνε μια
παράδοσις παράδοξος και ἀκατανότος. Πρέπει
νὰ σᾶς εἰπῶ πῶς δὲν διακρίνεται διὰ τὴν σαφή-
νειάν της. Πρὸ γιλίων ἐτῶν κάποιος μοναχός, μαυ-
ροφερεμένος, ἔβαδιζεν εἰς τὴν ἔρημον ἐκεῖ κάπου
εἰς τὴν Συρίαν ἡ εἰς τὴν 'Αραβίαν . . . Μίλια
τινὰ ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ ἐπήγαινεν, οἱ φαράδες
εἶδον ἔναν ἄλλον μαύρον καλόγηρον, ὁ ὄποιος
ἐπειριπατοῦσε σιγὰ σιγὰ ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφά-
νειαν λίμνης. 'Ο δεύτερος αὐτὸς καλόγηρος ἦτον
ἀντικατοπτρισμός. Τώρα λησμονήσατε δῆλους
τὸν νόμους τῆς ὑπτικῆς, τὸν ὄποιος εἰς τὸν
παράδοσις, φαίνεται, δὲν παραδέχεται, και ἀκούσατε
παραπέρα. 'Ο ἀντικατοπτρισμὸς ἔγεννησεν ἄλλον
ἀντικατοπτρισμὸν και ὁ ἄλλος τρίτον, οὐτως
ώστε τὸ σχῆμα τοῦ μαύρου μοναχοῦ ἥρχισε νὰ
μεταδίδεται, χωρὶς τέλος, ἀπὸ ἐν στρῶμα ἀτμο-
σφαίρας εἰς ἄλλο . . . Τὸν ἔβλεπον πότε εἰς τὴν
'Αφρικήν, πότε εἰς τὴν 'Ισπανίαν, πότε εἰς τὰς
Ίνδιας και πότε εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρκτὸν . . .
Ἐν τέλει ἔξηλθεν ἀπὸ τὰ δρια τῆς γηίνης ἀτμο-
σφαίρας και τώρα περιπλανᾶται ἀνὰ τὴν ὑφή-
λιον, χωρὶς ποσῶς νὰ δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς
τὰς συνθήκας ἐκείνας, ποῦ θὰ εἰμποροῦσε νὰ
σθεσθῇ. 'Ισως τώρα νὰ κάμη τὴν ἐμφάνισίν
του πουθενὶ εἰς τὸν 'Αρην ἡ εἰς κανέν τούτον
τοῦ Νοτίου Σταυροῦ. 'Αλλά, ἀγαπητή μου, ἡ
κυριωτέρα οὐσία, ἡ κυριωτέρα κλείς τῆς παρα-
δόσεως συνίσταται εἰς τοῦτο: δῖτι χίλια ἔτη μετὰ
ταῦτα, ἀφ' ὃτου δηλαδὴ ὁ μοναχὸς ἐπειριπάτει εἰς
τὴν ἔρημον, ἡ ὄπταπάτη θὰ ἐπανέλθῃ και πάλιν
εἰς τὴν γηίνην ἀτμοσφαίραν και θὰ εἰμποροῦσε νὰ
σθεσθῇ. 'Ισως τώρα νὰ κάμη τὴν ἐμφάνισίν
του πουθενὶ εἰς τὸν 'Αρην ἡ εἰς κανέν τούτον
τοῦ Νοτίου Σταυροῦ. 'Αλλά, ἀγαπητή μου, ἡ

— Ανέμεινεν ἔως ὅτου ἔξυπνήσῃ ἡ Τάνια και
ἔπιε μαζύ της τὸν καφέ, ἔκαμε μικρὸν περίπα-
τον, ἀκολούθως ἐπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιόν του
και ἐκάθισε νὰ ἐργασθῇ. 'Ανεγίνωσκε μετὰ προ-
σοχῆς, ἐλάμβανε σημειώσεις και ἀπὸ καιροῦ εἰς
καιρὸν ἐστήκωντες τοὺς ὄφθαλμους διὰ νὰ παρα-
τηρήσῃ εἰς τὰ ἀνοικτὰ παράθυρα ἡ εἰς τὰ δρο-
σερά, τὰ ἐκ τῆς δρόσου ὑγρὰ ἀκόμη ἀνθη, τὰ
ὄποια ἦσαν τοποθετημένα ἐντὸς δοχείων ἐπὶ τῆς
τραπέζης, και πάλιν ἔχαριζαν τοὺς ὄφθαλμους
εἰς τὸ βιβλίον και τοῦ θεραπείαν ἐφαίνετο δῖτι κάθε φλέβα
μέσα του τρέμει και κινεῖται ἀπὸ εὐχαρίστησιν.

B'

Εἰς τὴν ἔξοχὴν ἔξηκολούθει ὁ Κόβρην νὰ
διάγῃ τὴν αὐτὴν νευρικὴν και ἀνήσυχον ζωήν,
ὅπως και εἰς τὴν πόλιν. 'Ανεγίνωσκε πολὺ και
ἔγραφεν, ἐμάνθανεν ιταλικὰ και δταν ἔξηρχετο
εἰς περίπατον, μετ' εὐχαριστησέως ἐσυλλογιζετο
δῖτι δὲν θάργηση νὰ ἐπαναλάβῃ πάλιν τὴν ἐργα-
σίαν του. 'Εκοιμάτο τόσον ὄλιγον, ώστε ἔξ-
πληττεν δῆλους· ἀν, χωρὶς νὰ θέλῃ, ἀπεκοιμάτο
τὴν ἡμέραν ἡμίσειαν ὥραν, δῆλην τὴν νύκτα πλέον
δὲν ἡδύνατο νὰ κοιμηθῇ και μετὰ ἀγρυπνον
νύκτα, ώς νὰ μὴ συνέθη τίποτε, ἡσθάνετο τὸν
έαυτόν του ἀκμασίον και εὐθύμιον.

— Ωμίλει πολύ, ἔπινεν οἶνον και ἐκάπνιζεν ἀκριβὰ
σιγάρα. Εἰς τοῦ Πεσότσκη συγχά, σχεδὸν καὶ
ἐκάστην, ἥρχοντο δεσποινίδες γειτονίσσαι, αἱ
ὄποιαι ἔπαιζον μετὰ τῆς Τάνιας τὸ κλειδο-
κύμβαλον και ἔψαλλον· ἐνίστετο ἥρχετο νεανίας τις,
γειτων, καλὸς βιολιστής. 'Ο Κόβρην ἡκροᾶτο
τὴν μουσικὴν και τὸ φραγμα ἀπλήστως και ἡσθά-
νετο ἀτονίᾳ· τὸ φραγμα ἐπενήργει ἐπ' αὐτοῦ φυσι-
κῶς ἐπὶ τοσοῦτον, ώστε τοῦ ἐπήρχετο νάρκη εἰς
τοὺς ὄφθαλμους και ἔβάρυνε τὴν κεφαλήν του.

— Μετὰ τὸ ἐσπειρινὸν τσάι ἐκάθητο ποτε εἰς τὸν
ἔξωστην και ἀνέγνωσκεν. Εἰς τὴν αἰθουσαν
κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ Τάνια μὲ φωνὴν ἀνθυ-
φιψώνου, μια ἀπὸ τὰς δεσποινίδες ὑφίφωνος και
ὁ νεανίας μὲ τὸ βιολίον ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν
γηίνην νυκτιώδιαν τοῦ Μπράγ. 'Ο Κόβρην
ἐπρόσεχεν εἰς τὰς λέξεις — ἥσαν ρωσικαί, —
ἄλλα δὲν κατώρθωνε νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἔννοιαν
αὐτῶν. Τέλος ἀφῆκε τὸ βιβλίον και ἀκροαθεῖς
μετὰ προσοχῆς, ἐνόσησε: κάρη, νοσηρᾶς φαντα-
σίας, ἥκουσε τὴν νύκτα εἰς τὸν κῆπον μυστη-
ριώδεις τινὰς ἥχους τόσον ωραίους και περιπα-
θεῖς, ώστε ἀπέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὴν κεφαλήν μου
παράδοσις αὐτή. Τὴν ἀνέγνωσα; τὴν ἥκουσα;

— Παράδοξος ἀντικατοπτρισμός, εἶπεν ἡ
Τάνια, εἰς τὴν

“Η μήπως τὸν μαῦρον μοναχὸν τὸν εἶδα εἰς τὸν ὑπνον μου; Σοῦ ὄρκίζομαι εἰς τὸν Θεόν — δὲν ἐνθυμοῦμαι. ‘Η παράδοσις ἐντούτοις ἀπασχολεῖ τὴν διάνοιαν μου. ‘Ολην τὴν ἡμέραν σῆμερα τὴν συλλογίζομαι.

‘Αφήσας τὴν Τάνιαν ν’ ἀπέλθη πρὸς τοὺς ξένους, ἔξηλθε τῆς οἰκίας καὶ σύνους ἑβάδις παρὰ τοὺς ἀνθρώπους. ‘Ο ἥλιος ἔδει πλέον. Τὰ ἀνθη ἐπειδὴ πρὸ μικροῦ μόλις τὰ εἰχον ποτίσει ἀνέδιδον ὑγράν, ἐρεθιστικὴν εὐωδίαν. Εἰς τὴν οἰκίαν ἤρχισαν πᾶλιν νὰ τραγῳδοῦν καὶ μακρόθεν τὸ βιολίον ἐπρόξενε ἐντύπωσιν ἀνθρωπίνης φωνῆς. ‘Ο Κόδρην, βασανίζων τὴν μηνήν του διὰ νὰ ἐνθυμηθῇ ποῦ ἤκουσεν ἡ ἀνέγνωσε τὴν παράδοσιν, διηθύνθη βραδέως εἰς τὸ ἄλσος καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ἔφθασε μέχρι τοῦ ποταμοῦ.

‘Απὸ τὴν ἀτραπόν, τὴν διαφεύγουσαν διὰ τῆς ἀποτόμου ὅχθης πλησίον τῶν γυμνωμένων ρίζῶν, κατῆλθε κάτω εἰς τὸν ποταμόν, ἀνησύχησεν ἐδὼ τοὺς σκολόπακας, κατεπτόνεις δύο νήσους. ‘Επὶ τῶν σκυθρωπῶν πευκῶν, ἔπιπτον ἐνιακοῦ αἱ τελευταῖαι ἀκτίνες τοῦ δύοντος ἥλιου, ἀλλ’ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ποταμοῦ ἐκυριάρχει ὥδη ἡ ἐσπέρα. ‘Ο Κόδρην διὰ κινητῆς γεφύρας ἐπέρασεν εἰς τὴν ἄλλην ὅχθην. ‘Ενώπιον του τώρα ἡπλοῦτο εὐρύτατον πεδίον, κεκαλυμμένον ἀπὸ νεαράν, σχι! ἀκόμη ἀνθίσασαν σίκαλιν. Οὔτε ἀνθρωπίνη κατοικία, οὔτε ζῶσα ψυχὴ ἐφαίνετο μακρὰν καὶ ἐνόμιζες ὅτι ἡ ἀτραπός, ἢν τὴν ἡκολούθει κανείς, θὰ τὸν ἐφερεν εἰς τὸ μᾶλλον ἀγνωστὸν, μυθῶδες μέρος, δῆπου μόλις ἐβιθίσθη ὁ ἥλιος, καὶ δῆπου τόσον εὐρέως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐφέλγετο ἡ ἐσπερινὴ ἀμφιλύκη.

— Πόσον εὐρύχωρα, πόσον ἐλεύθερα καὶ ἡσυχαίνειν’ ἐδὼ! διελογίζετο ὁ Κόδρην, βαδίζων ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ. — Καὶ νομίζεις ὅτι δῆλος ὁ κόσμος βλέπει ἐμέ, ἐκρύψθη καὶ περιμένει διὰ νὰ τὸν ἐννοήσω...

‘Αλλ’ ἵδιον τὴν σίκαλιν διέδραμον κύματα καὶ ἐλαφρὸν ἐσπερινὴ αὔρα τρυφερῶς ἤγγισε τὴν ἀσκεπῆ κεφαλήν του. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἔπνευσε καὶ πάλιν πνοὴ ἀνέμου, ἀλλὰ ἰσχυροτέρα ὥδη, — ἡ σίκαλις ἔκαμε θόρυβον καὶ ἡκούσθη ὅπισθεν ὑπόκωφος γογγυσμὸς τῶν πευκῶν. ‘Ο Κόδρην ἐστη κατάπλικτος. Εἰς τὸν ὄρκοντα, ὡς λαῖλαψ, ὡς τυφών, ὑψοῦτο ἀπὸ τὴν γῆν μεχρις οὐρανοῦ γιγαντιαία μέλαινα στήλη. ‘Η περιφέρειά της ἦτο ἀσαφής, ἀλλ’ ἐκ πρώτης στιγμῆς ἡδύνατο τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἴστατο εἰς μίαν θέσιν, ἀλλ’ ἐκινεῖτο μὲ φοβερὸν ταχύτητα, ἐκινεῖτο πρὸς τὰ ἐδῶ, εὐθέως πρὸς τὸν Κόδρην, καὶ ἐφ’ δσον ἐπλησίαζεν, ἐπὶ τοσοῦτον

καθίστατο μικροτέρα καὶ εὐκρινεστέρα. ‘Ο Κόδρην ἔσπευσε νὰ παραμερίσῃ διὰ νὰ τῆς ἀνοίξῃ δρόμον καὶ μόλις τὸ κατώρθωσε...

Μοναχὸς μαυροφορεμένος μὲ πολιότριχον κεφαλὴν καὶ μελαίνας ὄφρος, μὲ τὰς χειρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους διῆλθε πλησίον του... Οἱ γυμνοὶ πόδες του δὲν ἐπάτουν εἰς τὴν γῆν. Διελθὼν ὥδη τρεῖς ὄργυιάς, προσέβλεψε τὸν Κόδρην, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ τοῦ ἐμειδίασε γλυκὰ καὶ ταυτοχρόνως μὲ πονηρίαν. ‘Αλλὰ πόσον ωχρόν, φρικωδῶς ωχρὸν ὥτο τὸ λιπόσαρκον πρόσωπόν του! ‘Αρχίζων καὶ πάλιν νὰ αὐξάνῃ, προσεπέταξεν εἰς τὴν ἀντιπέραν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ, προσέκρουσεν ἀψοφητὶ εἰς τὴν ἀργιλλώδη ὅχθην καὶ ἐπὶ τῶν πευκῶν καὶ περάσας διὰ μέσου αὐτῶν ἔξηφανίσθη ὡς καπνός.

— Τὸ βλέπετε λοιπόν... — ἐψέλλισεν ὁ Κόδρην, — ἄρα ἡ παράδοσις εἶναι ἀληθής.

Χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἔξηγήσῃ τὴν παράδοξον ὄπτασίαν, εὐχαριστημένος διότι κατώρθωσε τόσον πλησίον καὶ τόσον εὐκρινῶς νὰ ὥδη ὅχι μόνον τὴν μελαιναν στολὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὄφθαλμοὺς τοῦ μοναχοῦ, μὲ γλυκεῖαν ταραχὴν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Εἰς τὸ ἄλσος καὶ εἰς τὸν κῆπον ἐπεριπάτουν ἡσύχως ἀνθρώποι, εἰς τὴν οἰκίαν ἔπαιζον, — θὰ εἰπῆ λοιπὸν δτι αὐτὸς μόνος εἶχεν ὥδη τὸν μοναχόν. Κατείχετο ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας νὰ τὰ διηγηθῇ ὅλα εἰς τὴν Τάνιαν καὶ τὸν Γεγώρ Συμεώνοβιτς, ἀλλ’ ἐσκέφθη ὅτι αὐτὸς ἀναποφεύκτως θὰ ἐκλάσουν τοὺς λόγους του ὡς παραληρήματα καὶ θὰ τρομάξουν· καλλίτερα νὰ τὸ ἀποσιωπήσῃ. ‘Εγέλα μεγαλοφύνως, ἐτραγούδησε, ἔχόρευσε μαζούρκων, ὥτο εὐθυμότατος καὶ δῆλοι οἱ ξένοι καὶ ἡ Τάνια, εὗρισκον δτι εἰς τὴν μορφήν του σήμερον ὑπάρχει τι ἴδιαζον, ἀκτινοβολοῦν, ἔνθουν, καὶ δτι κινεῖ πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον.

Γ'

Μετὰ τὸ δεῖπνον, δταν οἱ ξένοι ἀνεχώρησαν, ὁ Κόδρην ἀπεσυρθῇ εἰς τὸ δωμάτιον του καὶ κατεκλιθεὶς ἐπὶ τοῦ διβανίου: ἦθελε νὰ ἀναπολήσῃ τὸν μοναχόν. ‘Αλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσῆλθεν ἡ Τάνια.

— Νά, ‘Ανδρέα, διαβάστε ἄρθρα τοῦ πατέρα... εἶπεν ἐγγειρίζουσα εἰς αὐτὸν δέμα διατριβῶν καὶ σημειώσεων. ‘Ωραία ἄρθρα. Γράφεις ἔξοχα.

— ‘Α — νὰ σου πῶ — ἔξοχα! — εἶπεν ὁ Γεγώρ Συμεώνοβιτς, εἰσελθὼν κατόπιν τῆς κια

γελῶν γέλωτα βεβιασμένον. — Μὴν ἀκοῦς, καλέ, μην τὰ διαβάσῃς! ‘Αν θέλης δημοσίευση νὰ σὲ πάρῃ ὁ ὄπνος — τότε διάβασε τα: εἶναι λαμπρὸν καὶ εἰς τὰ νοικοκυρίστικα χέρια καὶ εἰς τὴν ἐπιγνωσίαν ἐκείνην, ποῦ δταν λείψης πουθενὰ καμμιὰ ὡρα εἶναι νὰ μὴν εἶναι ἡ καρδιά σου στὸν τόπο της, ἀπὸ φόβον μήπως συνέβη τίποτε εἰς τὸν κῆπον. Καὶ δταν ἐγὼ ἀποθάνω, ποιὸς θὰ τὸν κυττάξῃ; Ποιὸς θὰ ἐργασθῇ; ‘Ο κηπουρός; Οι ἐργάται; Αὐτοί; Νὰ σου πῶ λοιπόν, φίλατέ

βιοθηοῦν, στενοχωροῦμαι, ἐρεθίζομαι μέχρι βαναστότος. ‘Ολον τὸ μωσικὸν συνίσταται εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὸ ὄζυδερκές τοῦ νοικοκύρη μάτι καὶ εἰς τὰ νοικοκυρίστικα χέρια καὶ εἰς τὴν ἐπιγνωσίαν ἐκείνην, ποῦ δταν λείψης πουθενὰ καμμιὰ ὡρα εἶναι νὰ μὴν εἶναι ἡ καρδιά σου στὸν τόπο της, ἀπὸ φόβον μήπως συνέβη τίποτε εἰς τὸν κῆπον. Καὶ δταν ἐγώ την γελῶν, τὸν Κόδρην γελῶν. ‘Η Τάνια δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶναι πλέον βλαχερὰ ἀπὸ τὸν λαγόν. ‘Εκείνη ἀγαπᾷ καὶ καταλαμβάνει τὸ ἔργον.

— Ναί, τὸ ἀγαπᾷ καὶ τὸ ἐννοεῖ. ‘Αν ὁ κῆπος μετὰ τὸν θάνατόν μου περιέλθῃ εἰς χειράς της καὶ γείνη αὐτὴ νοικοκυρά, τότε βέβαια καλλίτερα δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐπιθυμήσῃ κανείς. ‘Αλλ’ ἀν — δημόσιο γένοιτο — ὑπανδρευθῇ; — ἐψιθύρισεν ὁ Γεγώρ Συμεώνοβιτς καὶ προσέβλεψεν ἔντρομος τὸν Κόδρην. ‘Εδω σὲ θέλω! Παντρεύεται, ἀποκτᾶ παιδιά, καὶ τότε ποιὸς θὰ συλλογισθῇ τὸν κῆπον. ‘Εκείνο κυρίως ποῦ φοβοῦμαι εἶναι νὰ μὴ πανδρευθῇ κανένα προκοπμένον, δημόσιος ἀπὸ ἀπλησίαν δωσῃ τὸν κῆπον εἰς χειράς ἐνοικιαστῶν καὶ πάη ὁ κῆπος στὸ διάβολο ἀπὸ τὸν πρώτο χρόνο. Εἰς τὴν ἐργασίαν μας αὐτὴν αἱ γυναῖκες εἶναι θεία μάστιξ.

— Ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς ἐστέναξε καὶ ἐσιώπησε μικρόν.

— Αὐτὸς ίσως εἶναι καὶ ἐγωισμός, ἀλλὰ σᾶς λέγω εἰλικρινῶς, δὲν θέλω νὰ πανδρευθῇ ἡ Τάνια. Φοβοῦμαι! ‘Εδω μᾶς ἔρχεται ἔνας λιμοκοντόρος μὲ τὸ βιολί του καὶ τσουγκρανίζει· ξεύρω, πῶς ή Τάνια δὲν τὸν θέλει, τὸ ξεύρω καλά· ἐγὼ δὲν εἰμπορεύω νὰ τὸν υποφέρω! Εἴμαι ἐν γένει ἔνας παράξενος ἀνθρωπός;

— Τὸ ἔργον αὐτὸν καθ’ έκατον ἔξηγει τὸν σκοπόν.

— Δὲν ἐννοῶ τοῦτο. ‘Εγώ ζητῶ νὰ μάθω: τι θ’ ἀπογεινῇ ὁ κῆπος δταν ἐγὼ ἀποθάνω; Εἰς τὴν κατάστασιν ποῦ τὸν βλέπεις τώρα οὔτε ἔνα μηνα εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ χωρὶς ἐμέ. ‘Ολον τὸ μωσικὸν τῆς ἐπιτυχίας δὲν συνίσταται εἰς τὸ δτι ὁ κῆπος εἶναι μεγάλος καὶ ἔχει πολλοὺς ἐργάτας, ἀλλ’ εἰς τὸ δτι ἐγὼ ἀγαπῶ τὸ ἔργον — ἐννοεῖς; Τὸ ἀγαπῶ ίσως περισσότερον ἀπὸ τὸν έσωτρον μου. Κύτταξε ἐμένα: δῆλα ἐγὼ τὰ κάμνω. ‘Εργάζομαι ἀπὸ τὸ πρωὶ ἔως τὴν νύκτα. ‘Ολα τὰ μπόλια τὰ κάμνω μόνος μου, τὸ κλαδευμα — ἐγώ, τὸ φύτευμα — ἐγώ, δῆλα ἐγώ. ‘Οταν μὲ

— Σὲ ἀγαπῶ πολὺ καὶ θὰ σου ὁμιλήσω εἰλικρινῶς, — ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους, χώνων τὰς χειρας εἰς τὰ θυλάκια του. — Εἰς μερικὰ σοθαρά ζητήματα ἐγὼ φέρομαι ἀπλῶς καὶ λέγω καὶ εἰσελθεῖν τὸ οἴποιον αἰσθάνομαι, δὲν εἰμπορεῖ δὲ νὰ υποφέρω τὰς μέριμνας της λέγουν. Σοῦ λέγω λοιπὸν καθαρά, σὺ εἶσαι ὁ μόνος ἀνθρωπός, εἰς τὸν οἴποιον δὲν θὰ

έφορούμην νὰ δώσω τὴν κόρην μου. Εἶσαι ἀνθρωπος φρόνιμος, μὲ καρδίαν καὶ δὲν θὰ ἀφίνεις ποτὲ νὰ χαθῇ τὸ προσφιλές μου ἔργον. Κυρίως δέ, σὲ ἀγαπῶ σάν παιδί μου... καὶ ὑπερηφανεύομαι διὰ σέ. "Αν εἰμπορούσατε νὰ τὰ ταιριάσετε μὲ τὴν Τάνιαν, θὰ εἶχα μεγάλην χαρὰν καὶ θὰ ἡμην μάλιστα εὐτυχής. Τὰ λέγω αὐτὰ χωρὶς ὑστερούσουλαν σὰν τίμιος ἀνθρωπος.

'Ο Κόβρην ἔχαμογέλασεν. 'Ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς ἦνοιξε τὴν θύραν διὰ νὰ φύγῃ καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὸ κατώφλιον.

— "Αν ἐκάμηντε ἀρσενικὸ παιδί, ἐγὼ θὰ τὸ ἐκαμνα γεωπόνον,— εἰπε σκεφθείς. — 'Αλλ' αὐτὸς εἶνε ὄντειρον... Καληνύκτα!

'Απομείνας μόνος ὁ Κόβρην, ἐπλάγιασεν ἀναπαυτικῶτερον καὶ ἥρχισεν ἀναγινώσκων τὰ ἄρθρα. "Ἐν τούτων ἔφερε τὸν ἔξης τίτλον: «Περὶ μεσαζούσης καλλιεργείας», ἐν ἀλλο: «Λέξεις τινὲς ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Ζ. περὶ ἀναρμοχλεύσεως τοῦ ἐδάφους πρὸς φυτείαν νέου κῆπου», τρίτον: «Ἀκούμη περὶ ἐμβολιάσματος μὲ νωθρὸν ἐνοφθαλμισμὸν» καὶ οὕτω καθεξῆς. 'Αλλ' ὅποιον ἀνήσυχον, ἀνώμαλον ὄφος, ὅποια νευρική, σχεδὸν νοσηρὰ παραφορά. 'Ιδοὺ ἐν ἄρθρον, κατὰ τὸ φαινόμενον, φέρον εἰρηνικώτατον τίτλον καὶ περιεχόμενον ἀνευ ἐνδιαφέροντος: διαλαμβάνει περὶ τῆς ρωσσικῆς μηλέας Ἀντόνωφ. Τὸ ἄρθρον του ὁ Γεγώρ Συμεώνοβιτς ἀρχίζει μὲ «audiatur altera pars» καὶ τελείωνε — «Sapienti sat», καὶ ἐν μέσῳ τῶν ρητῶν τούτων ὀλόκληρος πιδαξ διαφόρων φαρμακερῶν λέξεων κατὰ τῆς «ἐπιστημονικῆς ἀμαθείας τῶν διπλωματούχων μας γεωπόνων, τῶν μελετώντων τὴν φύσιν απὸ τοῦ ὑψοῦς τῆς πανεπιστημιακῆς αὐτῶν καθέδρας, ἢ ὁ κ. Γκᾶσσε, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὅποιου ὀφείλεται εἰς βεβήλους καὶ ἐρασιτέχνας», καὶ περιατέρω ἀκαίρος καὶ ἀνειλικρινής ἔκφρασις λύπης, διότι δὲν ἐπιτρέπονται οἱ ραθδισμοὶ διὰ τοὺς μουζίκους, ἐκείνους οἱ ὅποιοι κλέπτουν τοὺς καρποὺς καὶ συγχρόνως θραύσουσι τὰ δένδρα. — "Ὕποθεσις λαμπρά, εὐχάριστος ὑγιής, ἀλλὰ κ' ἐδῶ πάθη καὶ πόλεμος, — ἐσκέφθη ὁ Κόβρην. — Φαίνεται, δτι παντοῦ εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας, οἱ ἀνθρωποι τῶν ιδεῶν εἶνε νευρικοὶ καὶ διαχρί-

νονται διὰ τὴν ὑπερευαισθησίαν των. Πιθανὸν νὰ εἶνε ἀναγκαῖον τοῦτο.

'Ενθυμηθή τὴν Τάνιαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἥρεσκον τόσον τὰ ἄρθρα τοῦ Γεγώρ Συμεώνοβιτς. 'Ψυλή, ὡχρά, ἰσχνή, τόσον ὥστε νὰ φαίνεται ἡ τραχηλικὴ κλείς, ὄφθαλμοι πλατεώς ἀνεψημένοι, σκοτεινοί, ἀγγίνοες, πάντοτε κάπου προσηλωμένοι καὶ κατὶ ἀναζητοῦντες, βηματισμὸς ὅπως τοῦ πατρός της, βραχύς, σπεύδων, λάλος, ἐριστική, καὶ πᾶσαν φράσιν της καὶ τὴν μᾶλλον ἀσήμαντον ἐκφράζουσα διὰ μιμικῆς καὶ χειρονομιῶν. Νευρική, φαίνεται, εἰς ὑψιστον βαθύδον.

'Ο Κόβρην ἥρχισε ν' ἀναγινώσκη περαιτέρω, ἀλλὰ δὲν ἐνόει τίποτε καὶ τ' ἀφῆκε. 'Η εὐχάριστος διέγερσις, ἡ αὐτὴ ἐκείνη μεθ' ἡς πρὸ μικροῦ ἐχόρευσε μαζούρκαν καὶ ἤκουσε μουσικήν, τώρα τὸν κατεπόνει καὶ ἐπροκάλει εἰς αὐτὸν πληθὺν σκέψεων. 'Εσηκώθη καὶ ἥρχισε νὰ περιπατῇ ἐντὸς τοῦ δωματίου, συλλογιζόμενος τὸν μαῦρον μοναχὸν. Τοῦ ἐπῆλθεν ἡ σκέψις ὅτι ἀν τὸν παράδοξον, τὸν ὑπερφυσικὸν τοῦτον μοναχὸν, τὸν εἶδεν αὐτὸς μόνος, ἐπεταὶ δτι πάσχει καὶ ἔφθασε μέχρις φρεναπάτης. 'Η σκέψις αὐτὴ τὸν κατεπόσθεν, ἀλλ' ὅχι ἐπὶ μακρόν.

— 'Αλλὰ ἐγὼ εἴμαι καλά, ἐγὼ κανένα δὲν βλάπτω. Θὰ εἰπῃ, εἰς τὴν φρεναπάτην μου τίποτε κακὸν δὲν ὑπάρχει, — ἐσκέφθη καὶ συνῆλθε πάλιν.

'Εκάθισεν εἰς τὸ διβάνιον καὶ περιέβαλε τὴν κεφαλὴν μὲ τὰς χειράς του, συγκρατῶν τὴν ἀκατανόητον χαρὰν τὴν πληρούσαν σληνὸν τὴν ὑπαρξίαν του, κατόπιν ἐπεριπάτησε πάλιν καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν ἐργασίαν. 'Αλλ' αἱ ίδεαι τὰς ὅποιας ἔξηγαγην ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βιβλίου οὐδόλως τὸν ἐνηρέστουν. 'Ἐπεθύμει γιγαντῶδές τι, ἀπεριόριστον, καταπλήσσον. Περὶ τὴν πρωίαν ἐξεδύθη καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ κατεκλίθη: ἐπρεπε τέλος πάντων νὰ κοιμηθῇ!

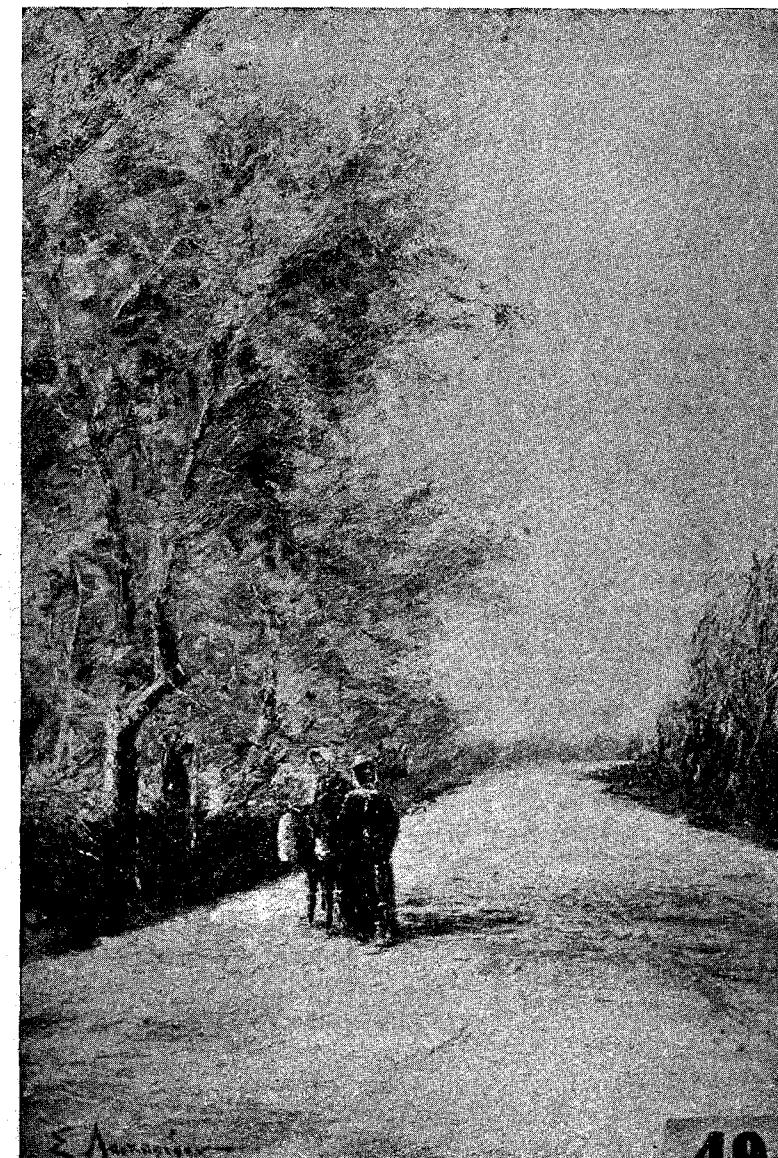
"Οταν ἤκουσθησαν τὰ βήματα τοῦ Γεγώρ Συμεώνοβιτς, ἀπερχομένου εἰς τὸν κῆπον, ὁ Κόβρην ἐσκέμανε τὸν κώδωνα καὶ διέταξε τὸν ὑπηρέτην νὰ τοῦ φέρῃ σίνον. 'Ἐπιε μὲ ἡδονὴν ποτήρια τινὰ Λαφίτ, ἐπειτα ἐκαλύφθη ἀπὸ κεφαλῆς ἡ διάνοιά του ἐσκοτίσθη καὶ ἀπεκοιμήθη.

'Εκ τοῦ Ρωσικοῦ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἐπεταὶ συνέχεια.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΔΑΣΟΣ * ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δάσος Σ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

ΑΙ ΝΥΜΦΑΙ

ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Εἰς τοῦ Αἴγαίου τὰ δινειρώδη δέεύματα, σπαραγμένα κοσμοθραύσματα, ἀπὸ τὰ κοσμοῦντα τὰ ὄντα ἀπὸ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Μυρτίφου μέχρι τοῦ Θρακικοῦ καὶ μέχρι τοῦ Λιβυκοῦ Πελάγους, ὑψοῦνται ἀπὸ τῶν κυμάτων, πολύμορφα συμπλέγματα δρέων, ἄλλα περιδέραιον Ἑλλάδος, ἄλλα περιδέραιον Ἀσίας, ἄλλα χροὶ ἀνὰ μέσον αὐτοῦ, αἱ πολυάριθμοι, αἱ πολύμορφοι, αἱ πολυώνυμοι καὶ πολύφημοι Νῆσοι, συνθέτονται λαμπροτάτην δόπτασίν επιγείων ἀμυνόματων.

Καλοῦνται :

Ἄνδρος - Τήνος - Λήλος - Μύκονος - Νάξος - Πάρος - Σύρος - Ιος - Θήρα - Μῆλος - Άμοργος...

Καλοῦνται :

Κύπρος - Ρόδος - Κῶς - Λέρος - Πάτμος - Σάμος - Χίος - Λέσβος...

Καὶ πανίσχυρος καὶ λαμπρὸς ὡς Αἰσχύλεος τραγῳδία ἡ γυγάντειος ΚΡΗΤΗ, ὁ ἀλυσοδεμένος Ηρομηθεὺς τοῦ νέου βαρβάρου κόσμου, δεσπόζει τῶν θαλασσῶν.

Οὐρανοὶ καὶ σύννεφα, ὄγεμοι καὶ κύματα, σχήματα καὶ χρώματα, φύσις καὶ ἀνθρωποι, διὰ τῶν ἀβροτάτων περιελούσθησαν χαρίτων, διὰ τῶν ποιητικωτάτων ἐστεφανώθησαν καλλονῶν καὶ ἀκόμη ὁ χρόνος ἐπὶ αἰδηνας αἰώνων, κλώθων τὴν μοῖραν τοῦ ἑλληνικοῦ χώματος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ὅντος, διὰ τῶν κορυφαιωτάτων ἀνθρωπίνων ποιημάτων, περιέρροντε ταῦτα πάντα.

Ἀπὸ τῶν πρώτων λαμπροπτύχων θρύλων τῆς παναρχαιοτάτης ἐμφανίσεως, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ἐσωρεύθησαν, ἱερατικοὶ ὄμηροι, ἔσματα, εἰδύλλια, παιᾶνες, τρόπαια, διὰ τὰ ἀνθη τῶν γῆνων καλλονῶν, ἀπὸ τῶν Σαπφικῶν καὶ Ἀιανδεοντείων φύδων καὶ τῶν λιθίνων ποιημάτων, μέχρι τῶν μελανωτάτων τραγῳδιῶν, τὰς δποίας ἐπαιξαν τὰ διασταυρούμενα κύματα τῶν ἀσιανῶν βαρβάρων καὶ τῶν σταυραδέλφων αὐτῶν ληστοπειρατῶν

Ἐνδρωπαίων, τῶν σταυροφόρων θηρίων τοῦ Μεσαιῶνος, μὲ τοὺς θηριώδεις ὀδασφόρους διαβόλους, οἱ δποῖοι ἀτίμασαν τὸν Σταυρόν, ἐσάρωσαν καὶ κατερρόπισαν τὰ ἄγια χώματα, πρόμαχοι τοῦ Τούρκου, τὸν σταματήσαντος τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Όλα, διὰ διηλθον, διλοὶ καὶ διὰ ἐσωρεύθησαν εἰς ἔρειπα, ἐτριφθησαν καὶ ἀνεμίχθησαν εἰς τέφραν καὶ ἔμειναν μόνον τὰ χώματα καὶ εἰς αὐτὰ διζωμένος μόνος ὁ ΕΛΛΗΝ. Καὶ διὰ νὰ μὴ λείπῃ οὐδὲ ἀτὴ ἡ ὑπερστάτη ποίησις τοῦ θανάτου, τὰ χρωματισμένα χώματα καταρρέουν διόλεν ἐντὸς τῶν ὄντων, διότι αἱ νῆσοι νεκροῦνται, θηγίσκουν δλούν, τὰ θρύμματα τόσων καλλονῶν καὶ τόσων τραγῳδιῶν ἀδελφωμένα, κυλίονται διαλυόμενα εἰς τὰ βάθη τοῦ κνανοῦ δέεύματος.

Ἄλλ' ὅταν ὁ Φοῖβος διαβαίνῃ τοῦ κνανοῦ θόλου τὸν ἀσπιλον αἰθέρα ἀφυπνίζων τὰς ἐνεργείας τῆς ζωῆς, διεγείρων τοὺς τρελλοὺς ἀνέμους, ὅταν κνανοβαμμένον τὸ κῦμα δι' ἀλμάτων ἀφροστεφάνων σκιστῷ ἀγαλλόμενον ἐν τῇ ἀβυσσαλέᾳ ἀγκάλῃ, οὗτε ἀνθρώπων κνψέλαι, οὗτε νῆσοι, οὗτε δρη ἐντὸς τὰ δρώμενα πλέον.

Εἶναι Νύμφαι ἀναδυόμεναι ὄντων, ξῶσαι καὶ κινούμεναι ἡ ἀπομακρυνόμεναι, φοροῦσαι φορέματα χρωμάτων πανηδίστων, κρύβονται τὸ πρόσωπον μὲ ἀχνοποιημένους πέπλους, ἀρρώς μειδῶσαι ἡ ἐρωτορροποῦσαι ἡ ἡδέως μελαγχολοῦσαι, ἐπαφίνονται εἰς τοὺς ἀνέμους πρωϊνά ἐρωτικὰ ἄσητα πόθων καὶ ἐπτίδων κελαδήματα ἡ τὰ βραδινὰ τραγούδια παραπόνων καὶ λυπῶν καὶ νοσταλγῶν λαλήματα. Εἶνε Νύμφαι αἰρόμεναι μέχρις δμφαλοῦ, δεχόμεναι τοὺς ἀφούδεις ἐναγκαλισμοὺς καὶ γελῶσαι εὐρώστως, ἡ οἰστρηλατούμεναι καὶ ὑψοῦσαι τοὺς πέπλους καὶ προτείνονται τὰ στήθη καὶ βοῶσαι μὲ κέρας δυνατώτατα τοὺς παλαιὸν παιᾶνας, τοὺς ἀρχαίον παιᾶνας, τοὺς ἀνέμους

Ο νεοΐδανισμὸς εἰς τὴν τέχνην

καὶ τὰ κύματα ἥδονικῶν γελώτων, ἐμψυχοῦσαι τὰ πάντα, ὡς σώματα θήλεα ταράγμένα ἀπὸ δυνατῆν ἥδονήν, ὑπὲρ τὰ ταράγματα τῶν κυμάτων.

Άλλ' αἱ ὥραι τῶν ἑωθινῶν ἀφυπνίσεων εἴτε βαθυτάτη μονοικὴ συμφωνία γραμμῶν καὶ χρωμάτων, θηλέων φερόντων ἐπὶ τοῦ προσώπου τοπωμένα τὰ ἀνθη τῶν φιλημάτων, ἄλλ' αἱ ὥραι τῶν βραδινῶν ἀποχαιρετισμῶν, ὥραι ἀλημόνητοι, ὥραι ἀξωγράφητοι διαρρέοντας τῆς ψυχῆς τοῦ ἑφημέρου τῆς γῆς διαβάτου, πληροῦσαι αὐτὴν κάλλους ποικιλωτάτου, ἀρρονούσαι αὐτὴν δι' δλίγας στιγμὰς εἰς ἐντελῆ καῦσιν, καθ' ὃ διὰ αἱ αἰσθήσεις μεταλαμβάνουν καλλονῆς, ὡσάν αὐτὰ τὰ ζητούμενα πυρετωδῶς δνειρα τοῦ ἀνθρώπου ἡγήσηται, ζῶντα, κινούμενα καὶ σηνούμενα ἀπαλότατα διὰ νὰ ἀρατεῖλον πάλιν.

Άλλα τοῦ παγκάλου αὐτοῦ ἀεράον θεάματος ἐφίππαται ἀηδὸν νοσταλγίας, ὡσὰν διὰ ἀπὸ τῶν μαγικῶν μέχρι τῶν Νυμφαίων, μαρούν τῶν βαρβάρων θορύβων, τῶν ψυχῶν καὶ πνευματικῶν ταράχων, βιοῦντες δπως ἀλλοτε τὴν ἀπαλωτάτην ἑλληνικὴν ζωῆν, ἀνεύρον πάλιν τὴν τραγιμένην τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν παραπλέοντα τῶν ηδονῶν διαβάτου, πληροῦσαι πάλιν τὴν ζωῆς καὶ μὲ τὴν συνοδείαν τῆς κινάρας καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἔρωτος, ἀνεύρον πάλιν τὰς ἀπλονστάτας γραμμάτες, ἐκφράσεις, ἀρμονίας, τοῦ τελείου.

ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ

Ο ΝΕΟΪΔΑΝΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ κ. Δ. Κακλαμάνου περὶ Νικολάου Γύζη, ἡτὶς ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Παρνασσῷ καὶ ἐκδίδεται μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς κομψότατον καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένον τεῦχος, δημοσιεύομεν κατὰ παραχωρησιν τοῦ συγγραφέως τὸ ἐπόμενον ὥραιον ἀπόσπασμα.

«Τεχνίτη, ιερεὺς εἰσαι. Ή τέχνη εἶνε ἡ μεγάλη μυσταγγία καὶ δταν ἡ προσπάθεια καταλήρη εἰς ἀριστοτέχνημα, ἀκτὶς τοῦ θείου καταβαίνει μέχρις ἡμῶν. Ὡ ἀληθινὴ τοῦ θείου παρουσία, ἡ ὁποία ἐφανερώθη εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν θαυματῶν ὄνομάτων τοῦ Δὰ Βίντση, τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, τοῦ Μπετόβεν, τοῦ Βάγγερ. Τεχνίτη! Σὺ εἰσαι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ τέχνη εἶνε ἡ ἀληθινὴ βασιλεία. Οταν ἡ χειρὶς σου συντελέσῃ γραμμὴν τελείαν, τὰ Χερουδίμι αὐτὰ καταβαίνουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ ἐσοπτρισθοῦν ἐντὸς αὐτῆς. Σχέδιον, γεμάτον ἀπὸ νόησιν, γραμμὴ γεμάτη ἀπὸ ψυχήν, τύπος τὸν ὁποῖον ἡσθάνθη ὁ τεχνίτης εἰς τὰ μύχια, πᾶς ἐδώκατε σάρκα εἰς τὰ δινειρά μας; Νίκη τῆς Σαμοθράκης καὶ Ἀγιος Ιωάννης τοῦ Λατερανοῦ, Καππέλα Σιστίνα καὶ Μυστικὸς Δείπνος, Πάρσφαλ, Ἐνάτη Συμφω-

πρὸς τὴν ἀγυπταρξίαν τῆς Νιφέλανας· καμφθῆτε ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀμαρτιῶν σας· αἱ βλασφημίαι σας ποτὲ δὲν θὰ φονεύσουν τὴν πίστιν. Ἡμπορεῖτε νὰ κλείσετε τοὺς ναούς, ἀλλὰ τὰ μουσεῖα; Ἐὰν σφραγισθῇ ἡ Παναγία, τὴν λειτουργίαν θὰ τελῇ τὸ Λούθρον. Ἡ ἀνθρωπότης, Σωτήρ, θὰ προσέρχεται εἰς τὴν ιερουργίαν σου, ἐφ' ὅσον οἱ ἵερεις σου καλοῦνται· Μπάχ, Μπετόβεν καὶ Παλεστρίνας. Ἀθλιοὶ νεωτερισταί, ποτὲ δὲν θὰ νικήσετε. Ὁ Ἀγιος Γεώργιος ἔζοντωνει καὶ πάλιν τὸ τέρας, τὸ Δαιμόνιον δὲ καὶ τὸ Κάλλος πάντοτε θὰ βασιλεύουν. Ἀδελφοὶ ἐν τῇ τέχνῃ. Ἀφήσατε τὴν πολεμικὴν ιαχήν, ἐλάτε νὰ σχηματίσωμεν τὸν ἰερὸν λόγον τοῦ Ἰδανισμοῦ. Ὁλιγοὶ εἴμεθα καὶ πολλοὶ εἶναι οἱ καθ' ἡμῶν ἀλλὰ παρὰ τὸ πλευρόν μας συμπολεμοῦν οἱ Ἀγγελοι. Ἀρχηγὸν δὲν ἔχομεν, ἀλλ' οἱ μεγάλοι ἀριστοτέχναι μᾶς ὁδηγοῦν πρὸς τὸν παράδεισον.

Εἶναι τὸ λυρικὸν πρόγραμμα ἐνὸς κλάδου τοῦ Νεοιδανισμοῦ, εἶναι τὸ πολεμιστήριον σάλπισμα, τοῦ ὥποιου ἡ ἀπήγχησις γεμίζει τὸν κόσμον καὶ ἀν ἡ μυστικοπαθής ἔξαρσις τοῦ ὕμνου τούτου, τῆς Μασσαλιώτιδος αὐτῆς τῆς ιδανιστικῆς τέχνης, δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ διάγραμμα θετικῆς πορείας, ἔξεικονίζει δύμας μὲ εὐγλωττίαν καὶ πάθος τὰς τάσεις, τὰς ὄρμάς, τὰ ἴδεωδη, τὰ ὄνειρα τῆς τέχνης ταύτης, τῆς ἀλλοτρόπου καὶ ἀκατανόητου κάποτε, ἔστω, ἀλλ' ἡ ὥποια μᾶς εἰσήγαγεν εἰς νέας σφαίρας καὶ διήνοιξεν ἐνώπιον μας ὄριζοντας κόσμουν φανταστῶν, ποῦ δὲν ὑπωπτεύαμεν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν μυσταγωγῶν αὐτῆς.

Αἱ θεωρίαι τῶν ρίζοσπαστῶν τοῦ νεοιδανισμοῦ εἶναι μεταξὺ τῶν σφραγίδων συζητουμένων, δὲν γνωρίζω δ' ἀν μ' ὅλην τὴν φιλολογικὴν τῶν εὐγλωττίαν, διότι εἶναι τόσον ποιηταὶ δόσον καὶ ζωγράφοι πολλοὶ ἔξ αὐτῶν—παράδειγμα ὁ περίφημος Σάρ Πελαδάν, ἀξιώτερος νὰ εἴναι γνωστός διὰ σελίδας τού τινας μᾶλλον ἢ διὰ τὰ ἀτλαζωτὰ φορέματά του—θὰ κατορθώσουν νὰ τὰς ἐπιβάλουν. Οἱ ἀνθρώποι, δόσον καὶ ἀν τείνουν πρὸς τὸ μυστήριον, δόσον καὶ ἀν τοὺς ἀπασχολῇ τὸ πρόβλημα τῆς ιδίας ὑπάρξεως, δόσον καὶ ἀν εἰσδύουν προσκυνηταὶ ἀκούραστοι εἰς τὰ ἀδιεξίτητα βάθη τῆς ιδίας ψυχῆς, φέρονται ἐπὶ τέλους φυσικῶς πρὸς τὸ φῶς, τὴν ζωήν, τὸν ἥλιον. Κατὰ τοὺς ρίζοσπαστας τούτους, πᾶν δ', τι σύγχρονον, κάθε παράστασις ἔχουσα ἀντικείμενον τὴν νεφρὰν φύσιν, τὸ ἀψυχον τοπίον, τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά, ἀποτελεῖ πράγμα ἀμοιρον σημασίας καὶ ἀνόητον."Οσον ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν τῆς τέχνης, τὸ σχέδιον καὶ

τὸν χρωματισμὸν τοῦ ζωγράφου, οἱ ὑπερνεωτερισταὶ οὗτοι ἀποφαίνονται δῖτι δῆλα αὐτὰ «δὲν σημαίνουν τίποτε, τὸ πᾶν δ' ἀποτελεῖ ἡ οὔσια, ἡ σκέψις καὶ ὁ ρύθμος». Σκοπὸς τῆς τέχνης εἶναι νὰ ἔξεικονίζῃ δῆλους τοὺς ὠραίους μύθους τοῦ κόσμου καὶ ἔργον τοῦ τεχνίτου νὰ συγχωνεύῃ τὸ μυθικὸν αὐτὸν στοιχεῖον μὲ τὸ αἰσθημα τῆς τρυφότητος, τὸ ἴδιαζον εἰς τὴν ἐποχήν μας, ἀνάγων αὐτὸν μέχρι τοῦ μυστικισμοῦ. Μόνον δ' ἔργων τοιούτων ἡμιποροῦμεν νὰ πλουτίσωμεν τὸ ἀθροισμα τῶν συγκινήσεων μας καὶ νὰ ἔχωμεν συναισθήσεις, ἀδυνάτους ἀλλως. Εἰς τὰς θεωρίας ταύτας ὄφειλομεν εἰκόνας ὑπενθυμίζουσας τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων Ἀσσυρίων μᾶλλον ἢ τῆς συγχρόνου Εύρωπης «τόσον ἀπελπιστικὰ παιδαριώδεις εἰς σχέδιον καὶ χρῶμα, τόσον ἀρχαίζουσαι, τόσον χαλδαϊζουσαι καὶ μεταφυσικαὶ εἰναι», παρατηρεῖ ὁ τεχνογράφος Μούττερο. Οἱ ζωγράφοι, οἱ ἔξωθήσαντες τὸ δόγμα τῆς σχολῆς ταύτης μέχρι τῶν ἄκρων, ἔξωγράφησαν τὰ μᾶλλον ἀλλόκοτα πράγματα, ἔνας δ' Ἐλβετός, Τράξελ ὄνομαξόμενος, ἐσχεδίασεν εἰς σειρὰν ὑδατογραφιῶν ἀνθρωπότητα «ὑπερβαίνουσαν τὴν »ὑφισταμένην (λέγει) κατὰ τὴν ἔντασιν τῆς »αἰσθητικότητος». Η ζωγραφικὴ αὐτὴ ἀνεμίχθη μὲ τὴν μουσικὴν καὶ μέσα εἰς ἡμιφωτιστα ἐργαστήρια ἄνθρωποι φέροντες χαλδαϊκὰ γένεια ἢ φοροῦντες τιάρας, ἕκουον ἀπὸ μυστηριώδη βάθη χοροὺς ἐκ τοῦ «Πάρσιφαλ» καὶ «Φούγκας» τοῦ Μπάχ. Ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνας τῆς σχολῆς ταύτης ἐφευρέθη ἡ «Χαλδαϊκὴ Παστοράλ». Εἰς αὐτὴν ἀνῆκεν ὁ Σάρ Πελαδάν, δοτικὴς ἔγραφε τὸν «Τίδον τῶν Αστρων», βαγνερικὴν κωμῳδίαν εἰς τρεῖς πράξεις. Εἰς αὐτὴν ἐθήτευον οἱ ἐκλέξαντες τὸ ρόδον καὶ τὸν σταυρὸν ὡς τὸ διπλοῦν σύμβολον τῶν ἐκθέσεων τῆς μυστικοπαθοῦς φάλαγγος. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ παρασύρασα τὴν σοφαράν μεταρρύθμισιν μέχρι τοῦ βαράθρου τοῦ γελοίου. Ἀλλὰ τὸ διαχροτικὸν τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, καὶ τοιούτος ὑπῆρξεν ὁ Γύζης, εἶναι δῆτι εἰς πᾶσαν ἰδέαν ἀνευρίσκουν δῆτι αὐτὴ ἔχει τὸ ἀληθές, ὄμοιάζοντες κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς ἔξησκημένους χρυσοθήρας, τοὺς μεταξὺ τῆς στιλβούστης ἀμφου ἀνακαλλύπτοντας τὰ πραγματικὰ τοῦ χρυσοῦ φήγματα. Ἄσ μὴ νομίζωμεν, ἀλλως, δῆτι ὁ νεωτερισμὸς εἶναι τὸ ὁδυνηρὸν ἀνθος τοῦ ὁδυνηροῦ αἰώνος μας. Ὁ νεωτερισμὸς εἶναι, ἀν μοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις, παλαιότατος. Ὁ νεωτερισμὸς εἶνε αἰώνιος. Περὶ ζωγραφικῆς προκειμένου, ὁ Λουκιανὸς ἔλεγεν «οὐδὲν τῆς ἐπινοίας νεαρώτερον». Ο Ζεύξις, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς προγενεστέρους αὐτοῦ ζωγράφους, ὑπῆρξε νεωτεριστὴς

καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Δὲν ἔγραφε, κατὰ τὸν Λουκιανόν, «τὰ κοινὰ καὶ τὰ δημώδη», ἀλλὰ πάντοτε προσεπάθει νὰ καινοτομῇ καὶ ἐπινοῖ ὀλλόκοτόν τινα ἡ παράξενον σύλληψιν, δι' αὐτῆς προσεπάθει νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης. Εἰς τὴν τάσιν ταύτην ὄφειλεται καὶ ἡ περίφημος εἰκὼν του, ἡ παριστάσθα τήλειαν Ἰπποκένταυρον, ἀνατρέφουσαν τὰ Ἰπποκενταυροῖδιά της. Ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπινοίας καὶ ἡ νεωτεριστικὴ σύλληψις τῆς εἰκόνος δὲν ἡμιόδιζον τὸν Ζεύξιδα, κατὰ τὴν τελειοτάτην τεχνοκρίσιαν τοῦ Λουκιανοῦ, ν' ἀποτείνῃ τὰς γραμμάς του εἰς τὸ εύθυταν, νὰ ἔχῃ ἀκρίβῃ τὴν κρᾶσιν τῶν χρωμάτων, νὰ σκιάζῃ δεόντως, νὰ εἴναι μεγαλεπήροιδος εἰς τὴν σύλληψιν, ἀνάλογος εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν μερῶν καὶ ἀρμονικός εἰς τὴν σύνδεσιν αὐτῶν πρὸς ἀλληλα· ἀπὸ τὴν περιγραφὴν δὲ ταύτην τοῦ Λουκιανοῦ ἐννοοῦμεν ἀριστα ἐκεῖνο ὅπερ ὁ ίδιος Ζεύξις ἐπέγραψεν εἰς μίκην τῶν εἰκόνων του: «μωμήσταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται»· (εὐκολώτερον εἶναι νὰ τὴν κατακρίνῃ τις ἢ νὰ τὴν μιμηθῇ), δεικνύων οὕτως δῆτος ὁ ίδιος, κόσμου πλέον παραδόξου, πλέον ὠραίου καὶ πλέον φωτεινοῦ ἡδύνατο· νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς συνήθεις μορφασμοὺς τῶν μὴ παραδεχομένων τὴν μεταβολήν τοῦ μηλικὸν κόσμον, δῆπου σύρει ἐν ἀπογονεύσει βαρὺ τὸ βῆμα. Τὴν ζωὴν ταύτην ζητοῦντες νὰ ἀναπαραστήσουν εἰς ἔντασιν δραματιστῶν οἱ ίδιανισταί ζωγράφοι, ἐκτελοῦν καὶ αὐτοὶ ἔργον πραγματιστῶν φιλαλήθων. Μᾶς παρουσιάζουν τὰς φαντασίωσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, τὸν ὅποιον δημιουργεῖ αὐτὸς ὁ ίδιος, κόσμου πλέον στική, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐποχήν του, σύλληψις ἡδύνατο· νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς συνήθεις μορφασμοὺς τῶν μὴ παραδεχομένων τὴν μεταβολήν τοῦ μηλικὸν κόσμον, δῆπου σύρει ἐν ἀπογονεύσει βαρὺ τὸ βῆμα. Τὴν ζωὴν ταύτην ζητοῦντες νὰ ἀναπαραστήσουν εἰς ἔντασιν δραματιστῶν οἱ ίδιανισταί ζωγράφοι, ἐκτελοῦν καὶ αὐτοὶ ἔργον πραγματιστῶν φιλαλήθων. Μᾶς παρουσιάζουν τὰς φαντασίωσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ πνεύματος, διερμηνεύουν τὴν ἐξέγερσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ξηροῦ θετικούμος τῆς ἐπιστήμης, φάλλουν τὰς μυστικὰς ἐπιπλίδας καὶ τὴν θιλεράν ψυχικὴν ἀγωνίαν τῆς ἐποχῆς μας. «Αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην, λέγει Γερμανὸς κριτικός, νὰ ὑψωθῶμεν διὰ τῶν πτερύγων τῆς ἐξωτερικῆς παραδοξολογίας, ἀφοῦ εἰς τὴν Ολυμπίαν ἔφερεν ἐπάνω εἰς τὰ πλούσια καὶ φαντακτερὰ τοῦ χρυσοκέντητον τὸ σονομά του, διορθούμενία ἐνθυμίζουσα τόσον περιέργως τὰ κυανοβαρῆ ἀτλαζωτὰ ἐνδύματα, τὰς ιοχρόους φεδιγκότας μὲ τὰ χρυσᾶ κομβία, τὰς ἐκ δαντελλῶν περιχειρίδας, τὰς φορουμένας ὑπὸ μερικῶν ὑπερνεωτεριστῶν τῆς συγχρόνου τέχνης, προφραφατηστῶν τοῦ Λονδίνου ἡ νεοιδανιστῶν τῶν Παρισίων. Η κοινοτοπία τῆς καθημερινῆς ζωῆς εἶναι ἡ προσδίδουσα τόσον θελγυτρον εἰς τοὺς παλαιοὺς μύθους καὶ δεχόμεθα αὐτοὺς παιδικώτερα καὶ αἰσθητικώτερα ἢ εἰς οἰανδήποτε ἀλληλην ἐποχήν, διότι προσθέπομεν πρὸς αὐτοὺς μὲ νέους ὄφθαλμούς, τοὺς ὄποιούς ἔκαμε διαυγεστέρους ἡ λαχτάρα τοῦ πόθου. Η θετικούσικὴ φιλοσοφία ἐξῆψε τὴν δίψαν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ δὲν ἡμπόρεσε νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς αὐτὴν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ τάσις τοῦ

κόσμου πρὸς τὸ ὑπερφυσικόν». Τίποτε ἀληθέστερον ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους, ὅλη δὲ ἡ σύγγρονος πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνησις φέρει βαθεῖαν τὴν σφραγίδα τῆς μυστηριώδους ταύτης ῥοῆς, τὴν ὄποιαν γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν οἱ ὄνομαζοντες παρακαμήν. Διὰ τὴν ὄποιαν γνωρίζω ὅτι ἐφευρέθη καὶ παρ' ἡμῖν λέξις, τῆς ὄποιας ζηλεύω τὴν τύχην, «μαλλιαρωσύνη», ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὄποιας παρακαλῶ τοὺς φαλακροὺς νὰ μᾶς εἴπουν πῶς θὰ θεραπεύσουν τὰς ψυχὰς μας, τὰς ζητούσας νὰ λησμονήσουν τὴν πεζήν πραγματικότητα ἐν μέσῳ τοῦ φανταστῶς ὥραιον καὶ τοῦ ἰδαινικῶς ὑψηλοῦ.

Οἱ τύποι τῆς φύσεως, οἱ θείως ἔξιδανικευμένοι, αἱ ἀποχρώσεις αἱ γλυκύταται, τὰ ὄρματα τῶν ἡμιφωτίστων ἐργαστηρίων, οἱ κυματισμοὶ οἱ ἀεράδεις καὶ πλάνοι τῶν ἀντικειμένων, χρησιμεύοντες εἰς τὸ νὰ ἐρμηνεύσουν καὶ αἰσθητοποιήσουν τὴν τέχνην ταύτην, τὴν ὑποσχομένην δονήσεις λεπτοτάτας εἰς τὰ νεῦρα τὰ ὄποια κατέστησεν εὐκινητότερα καὶ εὐηγότερα τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἐκλέπτυσις, τοῦ καλοῦ ἡ λατρεία, ἔστω καὶ

ἡ νευροπάθεια τοῦ νεωτέρου βίου. Δὲν θέλω νὰ εἴπω, ὅτι ἡ ζωγραφικὴ αὐτὴ καθ' ἔαυτήν, ἡ τελεύτης τοῦ σχεδίου της, ἡ ἀρμονία τῶν χρωμάτων της, ἡ ὑπ' αὐτῆς παλλομένη τῆς ζωῆς ἀναπαράστασις, δὲν ἀναδίδει καὶ αὐτὴ τὸ βαθὺ ἀρώμα τῆς ποιήσεως της καὶ δὲν ἔξυψωνει τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν μέχρι τῶν ἀπολαύσεων τοῦ ἴδεωδους. Λέγων τὸ ἐναντίον θὰ ἡρούμην τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀριστουργημάτων τῶν κληροδοτηθέντων εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους τεχνίτας. Ἄλλ' ἡ τέχνη δὲν θὰ ἔφθανεν εἰς τὴν πληρότητα τοῦ σκοποῦ της, οὐδὲ θὰ ἀνήρχετο μέχρι τῶν αἰσθητικῶν κορυφῶν, ὅπου ἀνήλθεν, ἀνεύ τῆς συγχρόνου ἐπαναστάσεως. "Ἄν οἱ πραγματισταὶ ζωγραφίζουν τὴν σύγχρονον ζωήν, ζώσαν, γραφικήν, κινουμένην, οἱ νεοδιδάνισται ἔξεικονίζουν τὰς ἴδιας ἡμῶν συγκινήσεις, τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὄπτασίας, τὰ δινειρά. Σπείρουν ἐπάνω εἰς τὸν κόσμον τὰ μυστικὰ ἀνθή φαντασικῆς χλωρίδος. Διαχέουν ἐπ' αὐτοῦ τὰ λεπτότατα ἀρώματα τῆς χρᾶς. 'Αναδημιουργοῦνται ἀντὸν γόντα, ὄνειρευτὸν, περικαλλῆ, περιπαθῆ.

ΔΗΜ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Η ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Ητο Σεπτέμβριος τοῦ 1833. 'Ο Γέρων Κολοκοτρώνης εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὸ Ναύπλιον, εἰς τὸ περιβόλι του, ὅπως ἀπεκάλει τὸν ἔξοχικόν του οἶκον. «ἀπέρνοῦσα τὸν καιρὸν μου καλλιεργῶντας καὶ εὐχαριστούμην νὰ βλέπω νὰ προοδεύουν τὰ μικρὰ δένδρα ὅπου ἐφύτευα». "Ἐξαφνα, τὴν νύκτα τῆς 6 πρὸς τὴν 7 Σεπτεμβρίου, ὁ μοίραρχος Κλεώπατας μὲ 40 χωροφύλακας ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν συνέλαθον. διὰ τὴν βιαιότητα ταύτην καὶ τὴν ἔξεπτημένην τραχύτητα ἔλεγε βραδύτερον εἰς τὸν Τερτούτην: «ἔφθανε νὰ μοῦ στείλουν ἔνα σκυλλὶ μαλλιαρὸ ἀπ' ἔκεινα ὄπου κάνουν θελήματα, μὲ ἔνα γράμμα νὰ πάγω εἰς τ' Ἀνάπλι καὶ μὲ ἔνα φανάρι εἰς τὸ στόμα νὰ μᾶς φέγγη καὶ τῶν δυονῶν μας». Μαζὶ μὲ αὐτὸν συνέλαθον καὶ τὸν γαμήρον του

Δ. Πλαπούταν, δότις εἶνε ὁ Κολιόπουλος, τὸν ὄποιον τοσάκις ἀναφέρει: «εἰς τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς», καὶ τὸν Θεόδωρον Γρίβαν καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς εἰς τὰς εἰρκτὰς τοῦ Ἰτσ-Καλέ.

"Μ' ἔβαλαν, διηγεῖτο ἔπειτα εἰς τὴν Αὐτοβιογραφίαν του, ἔξι μῆνες μυστικὴ φυλακὴ χωρὶς νὰ ἴδω ἐνθρωπὸν ἐκτὸς τοῦ δεσμοφύλακα· δὲν ἤξευρα τὶ γίνεται διὰ ἔξι μῆνες, οὔτε ποιὸς ζῇ, οὔτε ποιὸς ἀπέθανε, οὔτε ποιὸν ἔχουν εἰς τὴν φυλακήν· διὰ τρεῖς ἡμέραις δὲν ἤξευρα πῶς ὑπάρχω, μοῦ ἐφαίνετο δινειρό, ἐρωτοῦσα τὸν ἔαυτον μου ἀν ἥμουν ἐγὼ ὁ ἰδιος ἡ ἄλλος κανεὶς· δὲν ἐκαταλάβαινα διατί μ' ἔχουν κλεισμένο».

Συγχρόνως ὡς συνένοχοι τῆς συνωμοσίας συνέληψαν ὁ Κ. Τζαβέλλας, ὁ Κριεζώτης, ὁ

Καρατάσος καὶ ἄλλοι πρωταγωνισταὶ τοῦ ὑπέρ ἐλευθερίας ἀγῶνος, καὶ ἐρρίθησαν, χωριστὰ ὁ καθεῖσ, εἰς τὰς εἰρκτὰς τοῦ Μπούρτζι καὶ τοῦ Ἰτσ-Καλέ. Αἱ συλλήψεις ἐκεῖναι ἔξετελέσθησαν μὲ ἀκραν ἡσυχίαν· τόσον αἰφνίδιον ὡτὸ πραξικόπημα καὶ τόσον ἀπροπαράσκευα ἡσαν τὰ θύματα, ὡστε καρμία ἀντίστασις δὲν ἔγεινεν οὔτε ἐκ μέρους τῶν ὑπλαργηγῶν οὔτε ἐκ μέρους ἄλλων ὑπὲρ αὐτῶν. 'Η μόνη φωνή, ἡτις ἡδύνατο νὰ ὑψωθῇ μὲ διαμαρτυρίαν, ἡ τῶν ἐφημερίδων, κατεπιγγή, διότι τὰ τρία περὶ λογοκρισίας διατάγματα ἔκλεισαν τὸ στόμα τοῦ τύπου διὰ σφιγκτοῦ φυμάτρου.

Αἱ συλλήψεις ἔγειναν δι' ἀπλῆς διαταγῆς τῆς Ἀντιβασιλείας, χωρὶς νὰ συγκληθῇ τὸ Υπουργικὸν Συμβούλιον· δὲ δὲ ὁ Ψύλλας, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐτόλμησε νὰ ὑποβάλῃ παραστάσεις κατὰ τῆς αὐθαιρέτου πράξεως, ἐπεπλήγθη σφοδρότατα. Τὸ Υπουργεῖον ἀπεπέμφθη, ἔπητήθησαν εὐσταθέστεροι ἀνδρες, τὸ δὲ χαρτοφυλάκιον τῆς Δικαιοσύνης ἐδόθη εἰς τὸν Κ. Σχινᾶν.

Τὸ κοινὸν ἕρχισε κατὰ μικρὸν νὰ συγκινηθῇ· ἡ κοινὴ γνώμη ἀπήτει ἀποδείξεις τῆς ἐνοχῆς· διάφοροι δὲ φῆμαι παραδοξόταται ἐκυκλοφόρουν περὶ τῶν ισχυρῶν αἰτίων, τὰ ὄποια ἡνάγκασαν τὴν Ἀντιβασιλείαν νὰ λάθῃ τοιαῦτα ἔντονα μέτρα κατὰ τῶν κατηγορουμένων. 'Ο Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας, σπως ἐκαλεῖτο τότε ὁ εἰσαγγελεύς, δότις ὡτὸ ὁ συνήγορος τοῦ δολοφόνου τοῦ Καποδιστρίου Γ. Μαυρομιχάλη, καὶ γνωστὸς ὡς ἐχθρικῶς διακείμενος πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην, εἰργάζετο πυρετώδως διὰ νὰ προσαγάγῃ ἀποδείξεις καθιστώσας ψηλαφητὴν τὴν ἐνοχὴν τῶν κατηγορουμένων.

"Ο δὲ Γέρων Κολοκοτρώνης; 'Εκεῖνος ὡπίσω ἀπὸ τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας τῆς εἰρκτῆς, μέσα εἰς τὴν ἐσχάτην του μόνωσιν, προσεπάθει νὰ ἔξηγήσῃ τὰ συμβαίνοντα. «Μὲ καιρὸν ἐπέρασε ἀπὸ τὸν νοῦν μου δότι ἡ Κυβέρνησις βλέποντας τὴν ὑπόληψιν ὄποιο ἔχει ὁ λαὸς πρὸς ἐμένα· μὲ φυλακώνουν διὰ νὰ μοῦ κόψουν τὴν ἐπιρρόην, δὲν ἐπίστευσα ποτέ, δότι θὰ φέάσουν εἰς αὐτὸν τὸν βαθμόν, διὰ νὰ φκεάσουν ψευδομάρτυρες. 'Επειτα ἀπὸ ἔξι μῆνες μᾶς ἐκνοποίησαν τὴν κατηγορίαν δότι τάχα ἐκάμναμεν ἀναφοραὶς πότε ἐναντίον δῆλης τῆς Ἀντιβασιλείας, πότε ἐναντίον τῶν δύο μελῶν· δότι ἡθελάμεν νὰ κάρμωμεν ἐπανάστασιν καὶ δότι ἐβγάζαμε δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν καὶ ληστάς, δῆλα ἄρατα θέματα».

"Η κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη κατηγορία ὡτὸ ἐπὶ ἐσχάτη προδοσίᾳ. 'Ιδοὺ δὲ πῶς εἴχε κατὰ τὰ κυριώτατα αὐτῆς μέρη:

'Αριθ. 1841.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 7 Μαρτίου 1834.

Ο παρὰ τῷ ἐν Ναυπλίῳ δικαστηρίῳ πρὸς τὸ αὐτὸν δικαστηρίον Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας

Κατὰ τοὺς μῆνας Μάιον, Ιούλιον, Αὔγουστον καὶ τὰς ἀργάς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ τρίτου ἔτους, ὡργανίσθη εἰς τὸ Βασίλειον τοῦτο σύστασις καὶ συνωμοσία ἐπὶ σκοπῷ νὰ ταράξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ προσβάλῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀνεξαρτησίαν.

Οι κυριώτεροι ἀρχηγοὶ τῆς συστάσεως καὶ συνω-

Θ. Κολοκοτρώνης

σκαρίφημα τοῦ βαναδοῦ ζωγράφου Κρατζάϊζεν,
συμπληρωθέν ὑπὸ N. Λύτρα.

μοσίας αὐτῆς ἡσαν ὁ Δημήτριος Πλαπούτας... καὶ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης... Οἱ εἰρημένοι ἀρχηγοὶ δὲν ἀφῆσαν οὐδεμίαν ὁρισμένων, οὐδεμίαν μυστικῶν μηχανορραφίων· προσεψυχαν εἰς τὴν πειθῶ, εἰς ὑποσχέσεις εἰς τὸ φεῦδος, διὰ νὰ κατορθώσουν τοὺς προδοτικοὺς σκοποὺς των, νὰ παροξύνουν τοὺς ὑπτηκόδους τῆς Α. Μ. κατὰ τῆς ὑπερτάτης ἔξουσίας καὶ ἐπιφέρουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, καὶ καταργήσουν τὸ καθεστώς πολίτευμα τοῦ ἔθνους.

Οἱ εἰρημένοι Δ. Πλαπούτας καὶ Θ. Κολοκοτρώνης πρὸς παράλυσιν τῆς Βασιλικῆς ἔξουσίας καὶ εἰς προπαρασκευὴν ἐμφυλίου πόλεμου, παρεκίνησαν εἰς τὴν ληστείαν διαφόρους ἀρχιληστάς πρώην ὑπαλλήλους των... προστατεύοντες, συμβουλεύοντες... καὶ ὑποστηρίζοντες αὐτοὺς εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ληστείας καὶ χορηγούντες εἰς αὐτοὺς πολεμεφόδια καὶ ἄλλα

ἀναγκαῖα, οἱ δὲ εἰρημένοι ἀρχιλησταὶ πραγματικῶς ἐνήργησαν τὴν ληστείαν...

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς Τριπολιτάν καὶ ἄλλοι οἱ εἰρημένοι Δ. Πλαπούτας καὶ Θ. Κολοκοτρώνης προδίδοντες τὴν ἑθνικήν ἀνεξαρτησίαν ὑπέγραψαν καὶ παρεκίνησαν καὶ ἄλλους ὑπηκόους τῆς Α. Μ. νὰ ὑπογράψουν παράκλησιν πρὸς ξένην Δύναμιν ἐπὶ σκοπῷ τῆς καταργήσεως τῆς Ὑψηλῆς Ἀντιβασιλείας, ἥγουν ἐπὶ σκοπῷ τῆς καταργήσεως τοῦ καθεστώτος πολιτεύματος. Κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Κόμης Διονύσιος Ρώμας ἐκ Σακύνθου ἀναχωρῶν ἀπὸ Ναυπλίου μετέβη εἰς Ἀργος, Τριπολιτάν κτλ. ἔκαμεν εἰς ἔκαστον τῶν τόπων ὡτῶν μυστικὰς συνεδρίασις, τῶν ὄποιων σκοπὸς ἦτο ἡ καταργήσις τῶν δύο μελῶν τῆς Ὑψηλῆς Ἀντιβασιλείας... Οἱ εἰρημένοι Κόμης Ρώμας ἔκοινοτοίησε τὸ εἰρημένον ἐγκληματικὸν σχέδιον εἰς τὸν εἰρημένον Δ. Πλαπούταν εἰς Ἀργος καὶ εἰς τὸν εἰρημένον Θ. Κολοκοτρώνην εἰς Τριπολιτάν· οἱ δὲ εἰρημένοι... ὅχι μόνον δὲν τὸ ἐφανέρωσαν ως ἔχερωστον εἰς τὴν ἔξουσίαν, ἀλλὰ τὸ συνέδραμον... δῆθεν ἡ Ἐπιτροπεία αὐτῇ ἔγκαλει κτλ....

Ἡ Ἀντιβασιλεία ἐφόροτισε νὰ καταρτίσῃ καταλλήλως τὸ δικαστήριον· τὴν παραμονὴν τῆς δίκης μετέθεσεν ἀνευ λόγου δύο δικαστὰς ως μὴ δητὰς ἐπαρκῶς ἔχθρικους πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην, διώρισε δὲ δύο περὶ τῶν ὄποιων ἦτο ἀσφαλῆς. Ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν πέντε δικαστῶν εὑρέθησαν δύο ἔχοντες ὑψηλόφρονα ἀνεξαρτησίαν, ως θελομενοὶ τοῦ. Τὸ δικαστήριον ἀπετελέσθη ὑπὸ τῶν Α. Πολυζωΐδου, προέδρου, Δ. Κ. Σούτσου, Α. Βούλγαρη, Φ. Φραγκούλη καὶ Γ. Τερτσέτη. Γραμματεὺς ἦτο ὁ Χ. Ζώτος, εἰσαγγελεὺς ὁ Ἐδ. Μάσων, συνήγοροι δὲ οἱ Π. Βαλσαμάκης καὶ Χριστόδουλος Κλωνάρης.

Τέλος τὴν τριακοστὴν Ἀπριλίου 1834 ἤρχισεν ἡ πολύκροτος δίκη.

«Τὸ ἀκροατήριον—λέγει ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τῆς «Δίκης τοῦ ἀοιδίμου Θ. Κολοκοτρώνη καὶ Δ. Πλαπούτα» τόμου ὑπερτετρακοσιοσελίδου (1843),—ἄν καὶ καθ' ὅλας τὰς συνεδρίασεις τῶν δικαστῶν περὶ τῆς δίκης τῶν ὄπλαρχηγῶν ἦτο πλήρες πάντοτε πάσης τάξεως ἀκροατῶν, καὶ τὸ μᾶλλον ἀξιοπαρατήρητον, τῶν ἐργολάβων ἀντῶν, οἵτινες παρήτουν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὸ ἔργον των, παρακαθήμενοι ἐκεῖ ὡσὰν ἥθελον νὰ δείξωσιν οὕτω, τὸν ὄποιον συνησθάνοντο ἑθνισμόν· κατὰ τὴν δικάσιμον δύμας ταύτην ἡμέραν, ὀλόκληρος ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου ἦτο εἰς κίνησιν καὶ κυματίζομένη διηνεκῶς ως θάλασσα ὑπὸ ἀνέμου σφοδροῦ ὡθουμένη εἰς κόλπον στενόν, διὰ τὸ ἀδύνατον νὰ χωρέσῃ τοσούτου πλήθους συρροή εἰς τὸ οικοδόμημα, διόπου ἡ ἔδρα τῶν δικα-

στῶν· ἀν καὶ τοῦτο μέγας ναὸς τουρκικὸς κατεσκευασμένος ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τεχνικῶς διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰς συνεδρίασεις τῶν ἑθνικῶν Βουλῶν, ὡστε ἵτον χιλιάδων ἀνθρώπων περιεκτικός».

Εὐνόητον εἶναι μετὰ ποίου ἐνδιαφέροντος καὶ ἐν μέσῳ ποίας θρησκευτικῆς συγῆς ἡκούσθη ἡ ἀφελής καὶ ἀξιοπρεπής ἀπολογία τοῦ Γεροκολοκοτρώνη.

«Μὲ τὸν Ρώμαν δὲν ἔλαβα πρότερον καρμίκιν συνέντευξιν· ἡ πρώτη ἀντάμωσις ἦτο εἰς Τριπολιτάν. Συνεχεῖς ὄμιλας δὲν εἴχαμε μαζί, ἀλλὰ τὸ γεῦμα μόνον ἐσυντρώγαμεν· αἱ ὄμιλας μας ἦσαν αἱ συνήθεις δόπου κάνουν οἱ ἄνθρωποι δόπου συντρώγουν· καρμίκιν περιέργειαν δὲν ἔλαβα εἰς τίποτε. «Οσον καιρὸν ἐκάθισα εἰς Τριπολιτάν, ἐπήγανα εἰς τὸ παζάρι, ἐσύναζα τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς ἐδημητηροῦσα, ἐπειδὴ ἦτον ἐρεθισμένοι ἀπὸ τοὺς διαβόλους διὰ τὰ Νόμιστρα, καὶ τοὺς ἔλεγα: «Βρε τζομπάνιδες! Τί ἐπληρώνατε εἰς τὸν καιρὸν τῆς Τουρκιᾶς καὶ τὶ πληρώνετε τώρα; Διατί φωνάζετε; . . . . Εἶναι ἀληθινὸν τὸ ὄποιον ἔλαβα γράμμα ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῆς Ρωσίας· αὐτὸν ἦτο ἀπάντησις ἐνὸς ἰδίου μου γράμματος... δὲν μου ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν ἴδεαν διὰ αὐτὸν βλάπτει· ἡ εἶναι ἐμποδισμένον τὸ γράμμα δόπου ἔλαβα λέγει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Βασιλέα καὶ τὴν θρησκείαν μας».

«...Ἐγὼ ν' ἀντενεργήσω εἰς τὸν Βασιλέα μου καὶ εἰς τὴν Ἀντιβασιλείαν; Δὲν γνωρίζετε οἱ ἄδιοι καὶ δῆλοι οἱ Ἑλληνες τὰς προσπαθείας μου εἰς δῖον αὐτὸν τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως, διὰ ν' ἀποκτήσῃ κεφαλὴν τὸ ἔθνος καὶ νὰ μοῦ λείψουν αἱ φροντίδες; τώρα δόπου ὁ Θεός μας ἔδωσε Βασιλέα, ἐγὼ εἶπα εἰς δῖον τοὺς φίλους μου: τώρα είμαι εὐτυχής. Θὰ κρεμάσω τὴν κάππαν μου εἰς τὸν Κρεμανταλᾶ¹ καὶ θὰ πλαγίσω εἰς τὴν καλύβα μου ν' ἀποθάνω ἡσυχος καὶ εὐχαριστημένος».

Ἐν γένει τὸ ἥθος τῶν κατηγορουμένων, τὸ ἀξιοπρεπὲς καὶ μεμετρημένον, διέθεσεν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ πνεύματα. «Ο γέρος τοῦ Μοριά ἡκούει οὐχὶ μετ' ἐπιδεικτικῆς ἀγανακτήσεως ἀλλ' ἐν ἐγκαρτερήσει ἰσχυροῦ τὸν Ἐπιτροπὸν τῆς Ἐπικρατείας δηλοῦντα ἀναφανδὸν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κατηγορίας διὰ εἰς τῶν κατηγορουμένων τὴν καταδίωξιν προέδρη κατ' ἐπιταγήν ἔντονον τῆς

¹ Οἱ ἀνώνυμοις ἔκδότης τῆς «Δίκης» σημειώνει ὑπὸ τὴν λέξιν ταύτην: Κρεμανταλᾶς, ἔύλον, τὸ δόποιον ἐμπήγουν εἰς τὸν τοῖχον καὶ κρεμοῦν τὴν κάππα τους. Οἱ Κολοκοτρώνης δύμας νομίζομεν νὰ ὑπαινίττετο τὸν Βασιλέα.

ἔξουσίας. Θαυμασία ἦτο ἡ ἀγόρευσις τοῦ συνηγόρου Κλωνάρη, διστις μὲ δύναμιν καὶ μὲ συγκίνησιν ἀνέπλαστης ζωηρᾶς πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν τοῦ δικαστηρίου τὰ τολμήματα καὶ τοὺς θριάμβους καὶ τὴν ἀκατάβλητον καρτερίαν τοῦ παλαιού προμάχου τῆς ἑλευθερίας. Οἱ ρήτωρ ἀναπτύσσων τὸ πραγματικὸν τῆς ὑποθέσεως, ἐξετάζων καὶ συγκίνων τὰς μαρτυρίας τῆς κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως καὶ ἀναλύων τὴν κατηγορίαν ἀπεδίκησε πολλὰ κενὰ ἐν αὐτῇ, καὶ παρεκάλει τὸν εἰσαγγελέα ν' ἀναπτύξῃ ταῦτα σαφέστερον δπως ἀπαντήσωσιν εἰς αὐτὰ οἱ συνήγοροι δευτερολογοῦντες.

«Αλλὰ κατὰ τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν ὁ Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας λέγει ἔξαφνα:

— Κύριοι δικασταί, ἡ ὑπόθεσις ἐσυζητήθη· δῆλα τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ τὰ ἡκούσατε· κρίνω περιττὸν νὰ χάνω τὸν καιρόν· στηρίζομενος εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων ἀφιερώνομακι εἰς τὰ φῶτα τοῦ δικαστηρίου διὰ τὰ προχωρήση εἰς τὴν ἀπόφασιν.

Τότε ὁ συνήγορος Κλωνάρης ἀνακράζει:

— Καθὼς ἀρχισεν ὁ Ἐπίτροπος οὗτον θέλει νὰ τελειώσῃ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν· κατεπάτησεν δῆλα τὰ δικαιώματα, σᾶλους τοὺς νόμους, σᾶλους τοὺς τύπους!

«Ο Ἐπίτροπος ἐπιμένει, ἀλλ' ὁ Πρόεδρος Πολυζωΐδης παρεμβαίνει:

— Η πρακτικὴ τοῦ δικαστηρίου ἐναντιοῦται· ὁ Ἐπίτροπος χρεωστεῖ ν' ἀπαντήσῃ· ἡ ἀνάπτυξις τῆς κατηγορίας διὰ τὴν ἐλιπής, χρεωστεῖ ὁ Ἐπίτροπος νὰ τὴν ἀπαντήσῃ.

Θορυβώδης καὶ πεισματώδης συζήτησις ἐπακολουθεῖ. Οἱ Ἐπίτροπος ὑποστηρίζει τὸν ἰσχυρισμόν του διὰ τοιούτων ἐπιγειρημάτων: «Δὲν νόμιζα μικρὰ παιδιά τὸ δικαστήριον διὰ νὰ θέλουν διδασκαλίαν· είμαι πεπεισμένος διὰ τὸ δικαστήριον γνωρίζει καλὰ τὴν ὑπόθεσιν». Ο Πρόεδρος ἐπανείλημμένως καὶ ἐντόνως τὸν ἀντίκρουνει.

— Επειθύμουν χάριν τῆς δικαιοσύνης νὰ κάμετε ἀπάντησιν... τὸ δικαστήριον ἔχει ἀνάγκη φωτισμοῦ ἀκόμη... σᾶς παρακαλεῖ χάριν τῆς δικαιοσύνης ν' ἀναπτύξητε δσα παρελείψατε μὲ τὴν πρώτην... Χάριν τῆς δικαιοσύνης, χάριν τῆς κοινωνίας παρακαλεῖσθε νὰ ἀπαντήσητε.

Ο Ἐπίτροπος κρυφομιλεῖ μὲ τὸν Νομάρχην, διστις ἔξερχεται σύννους, ἐπιστρέφει δὲ μετ' ὀλίγον, φέρων προφανῶς ὄδηγίας τῆς ἀπειλὴν τῆς καταδίωξεως ἔξουσίας.

Παρέρχεται ἡμίσεια ὥρα. Ο Ἐπίτροπος ἀγωνίζεται νὰ πείσῃ κατ' ιδίαν τοὺς δικαστὰς καὶ

τοὺς συνηγόρους. Μυστικαὶ συνεννοήσεις διεξάγονται. Ο Ἐπίτροπος κατὰ τὰς ἔξωθεν ληφθεῖσας ὄδηγίας ἐπιμένει πεισματωδέστερον εἰς ἔκδοσιν ἀποφάσεως, διότι ἔχει νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸν «ἀγωτέρους» τοῦ. Τὴν σιωπὴν μόνον οἱ ψιθυρισμοὶ τῶν συνεννοήσεων διακόπτουν· τὸ ἀκροατήριον ἀθύμως καὶ μὲ ἀγανάκτησιν βλέπει καὶ ἀκούει τὰ συμβαίνοντα. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἐπίτροπος, τοῦ ὄποιου ἡ ἐπιμονὴ ἐκάμψθη πρὸ τοῦ σιδηρού ἀνενόδου τοῦ Προέδρου, ὑπόσχεται διτιθήση στὴν προστήσην τοῦ Προέδρου, ὑπόσχεται διτιθήση στὴν συνεδρίασιν ὑπὸ τὸν δρόνον καὶ ἀν δὲν ὄμιλήσῃ ὁ Ἐπίτροπος νὰ ὄμιλησουν οἱ συνήγοροι.

— Απερίγραπτος ἦτο ὁ συνωστισμὸς τοῦ πλήθους τὴν ἐπαύριον 26 Μαΐου· «Εἰς τὸ καθισματικό τὰ πλεῖστα τρεῖς, τέσσαρες, ὄπίσω, ἐμπόρις, γράφει ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τῆς «Δίκης», αὐτόπτης μάρτυς· τὸ σπρώξιμον, ἡ συνώθησις ἀκατάπαυστα ἀκολουθεῖ· τὸ δὲ ἔκτὸς πληθος... συμπεριφερόμενον πέριξ τοῦ δικαστηρίου ἐκεῖ, περὶ τὴν μεγάλην τῆς πόλεως πλατείαν καὶ τὰς πλησίον της προκειμένην ὑπόθεσιν· κατεπάτησεν δῆλα τὰ δικαιώματα, σᾶλους τοὺς νόμους, σᾶλους τοὺς τύπους!»

— Η πρακτικὴ τοῦ δικαστηρίου ἐναντιοῦται· ὁ Ἐπίτροπος χρεωστεῖ ν' ἀπαντήσῃ· ἡ ἀνάπτυξη τῆς κατηγορίας διὰ τὴν ἐλιπής, χρεωστεῖ ὁ Ἐπίτροπος νὰ τὴν ἀπαντήσῃ. Περὶ ὡραν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν προσδιογονται οἱ «έγκαλούμενοι» ἐκ τοῦ φρουρίου, τὴν δὲ ἐνδεκάτην οἱ δικασταὶ ἔξελθοντες τοῦ συμβουλίου τῶν δικαιώματων τοῦ δικαστηρίου, τὸ δέον παραταθῆ, καταλαμβάνουσι τὰς ἔδρας των. Σοβαρὰ ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀργοπορίας. Ο Μάσων ἔδηλωσε, παρὰ τὰ συμφωνηθέντα, διτιθήση, μὲν δὲν θὰ ὄμιλήσῃ, ἀλλ' οὐδ' οἱ κατηγορούμενοι ἔχουσιν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ δικαιώματα τῆς δευτερολογίας. Συγχρόνως δέ, ἐν μέσῳ γενικῆς καταπλήξεως, ὁ Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα, τὸ ὄποιον ἡ Ἀντιβασιλεία αὐθαιρέτως ἐπεμβαίνουσα εἰς τὰ τῆς Δικαιοσύνης ὕψη, ἔξεδωκεν ἐν σπουδῇ, μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις, καὶ δι' οὐ αὐτογνωμόνως ἐρμηνεύουσα τὸν νόμον ἐνέκρινε «τὴν παραίτη

Οἱ Πρόεδρος, προδήλως τεταραγμένος, λέγει μὲ φωνὴν διακεκομένην:

— Ἀνωτέρα δύναμις διαιτήπει, τὸ δικαστήριον χρεωστεῖ νὰ ἐκδώσῃ πρᾶξιν.

Οἱ δικασταὶ ἀνίστανται, εἰσέρχονται εἰς τὸ δωμάτιον τῶν διαιτέψεων, μετὰ πέντε δὲ λεπτὰ ἐπιστρέφουν καὶ ὁ Γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν κατὰ πλειοψηφίαν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν διτὶ «παραιτούμενον τοῦ Ἐπιτρόπου παύει ἡ συζήτησις».

Οἱ δικασταὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὸ δωμάτιον τῶν διαιτέψεων· ἡ ὥρα εἶναι 1 μ. μ. Τὸ πλήθος ἐκβάλλεται τοῦ δικαστηρίου, οἱ κατηγορούμενοι μεταφέρονται εἰς Ἱτς-Καλέ.

Τρεῖς μακραὶ ὥραι παρέρχονται καὶ οἱ δικασταὶ δὲν ἔξερχονται. Τὸ πλήθος κατακλύζει τὴν πλατείαν ἐν νευρικῇ ἀνησυχίᾳ· ἐπὶ μίαν ὥραν οὐδὲν ἀκόμη γίνεται γνωστόν· ἔπειτα φίθυρός τις διαδίδεται, ἀσθενῆς κατ' ἀρχὰς μετὰ μείζονος ὄλοντὸν ἐπιτάσεως κυκλοφορῶν, διτὶ ἡ πλειοψηφία ἔξεδωκε καταδικαστικὴν ἀπόφασιν, τὴν ὅποιαν δύο μέλη τοῦ δικαστηρίου ἀρνοῦνται νὰ ὑπογράψουν, προτείνοντα τὴν ἀναβολὴν τῆς δίκαιης διπώς ἔξετασθοῦν ἐπὶ δικαστηρίου καὶ οἱ ὀπλαρχηγοὶ καὶ πολιτικοί, οἱ κατηγορούμενοι ὡς συνένοχοι καὶ ἐγκαθειργμένοι εἰς Μπούρτζι καὶ Ἱτς-Καλέ.

Αἴρηντος κλαγγὴν δπλων ἀκούεται καὶ εἰς τὴν μεγάλην πλατείαν τοῦ Ναυπλίου ἐμφανίζεται ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, φορῶν τὴν ἐπίσημον στολὴν του, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβούλου Γκάϊμπερ, τῶν ὑπουργικῶν Γραμματέων, τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἕτης λογγοφόρων χωροφυλάκων καὶ διευθύνεται εἰς τὸ δικαστήριον. Τὸ πλήθος καταλαμβάνεται ἀπὸ ἔκπληξιν καὶ συρρέει ἐκεῖ, ἀλλ' οἱ λογγοφόροι χωροφύλακες ἐμποδίζουν τὴν εἰσόδον τοῦ λαοῦ.

Οἱ Ὑπουργὸς εἰσέλαττας «ἀθεμίτως μὲ τοὺς σὺν αὐτῷ εἰς τὸν ἵερὸν τόπον τῆς Θέμιδος» ζητεῖ ν' ἀναγκάσῃ τοὺς δικαστὰς νὰ ὑπογράψουν τὴν ἀπόφασιν τῶν τριῶν· ἀλλ' οὗτοι ἐμμένουν ἀπότοτοι καὶ ἀκλόνητοι, ζητοῦντες τὴν ἀναβολὴν.

— «Μὲ τὴν ἀναβολὴν θὰ ὠφελούμεθα τὰ μέγιστα,—ἀνεφώνει βραδύτερον ὁ Τερτούτης ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἀπολογίᾳ του, διτὶ εἰσαχθεῖς μετὰ τοῦ Πολυζωίδου εἰς δίκην ἐπὶ ἀρνήσει ὑπηρεσίας ἡθωάθη πανηγυριῶς·—συγκατηγορούμενοι οἱ ὑποτιθέμενοι συνένοχοι ἡ θὰ κατεικάζοντο ἡ ὅχι· ἀν καταδικάζουνταν, συγκαταδικάζουνταν ἐπίσης καὶ ἔθαντωνουνταν οἱ δύο ὀπλαρχηγοί, καὶ ἄλλη ζημία δὲν θὰ ἐγίνετο ἀπὸ τὴν ἀναβολὴν εἰμὴ διτὶ οἱ δύο γέροντες ἐκέρδιζον ἔνα μῆνα φυλακήματος τοῦ Κολοκοτρώνη· ἂντας τὴν παρατάτην ἀπόφασιν, ἐνῷ ὁ Πρόεδρος βαρύθυμος κρατεῖ μὲ τὰς χεῖρας κλειστοὺς τοὺς

ὄφθαλμούς. Μόλις ἀπαγγέλλεται ἡ λέξις θάνατος, βοὴ ἀγανακτήσεως καὶ βδελυγμίας ἀκούεται καὶ τὸ πλήθος ἐξօρμῃ ταραχῶδες ἐκ τοῦ Δικαστηρίου. Ὁ Κολοκοτρώνης ἔμεινεν ἀπαθής, ἀτρομητος· ἔλαβε ταμβάκον καὶ ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μὲ ἡσυχίαν: «Εἰδα, τόσαις φοραῖς τὸν θάνατον καὶ δὲν τὸν ἐφοβήθηκα· οὔτε τότε· καλλίτερα εἶναι ὅπου σκοτόνομοι· ἀδικα παρὰ δίκαια», λέγει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του.

Οἱ χωροφύλακες μεταφέρουν τοὺς κακταδίκους εἰς τὴν εἰρκτήν. Ὁ Κολοκοτρώνης νομίζων διτὶ θὰ ἐκτελεσθῇ ἀμέσως ἡ καρατόμησις ἐρωτᾷ μόνον: — Που; ἄλλα δὲν λαμβάνει ἀπόκρισιν. Τοὺς στρέφουν πρὸς τὸν δρόμον τοῦ Ἱτς-Καλέ, βλέπει διτὶ τοὺς ἐπαναφέρουν πάλιν εἰς τὴν εἰρκτήν καὶ ἐρωτᾷ καὶ πάλιν, ἀπλῶς: — Διατί; Καὶ ἔπειτα τίποτε. Εἰς τὴν εἰρκτήν ἔφαγεν δπως συνήθως· ἐκοιμήθη μπονον βαθύν· τὴν αὔγην ἔκαμε τὴν διαθήκην του· ἔστειλε τὸ δακτυλίδι του εἰς τὸν μικρότερον υἱόν του Κωνσταντίνον καὶ ἐπειρίμενε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.

— Άλλα τὸ Ναύπλιον ἡτο ἀνάστατον· ἀνησυχία ὄργηλη ἐπικυνοῦτο εἰς τὴν ἀτμόσφαιρά του· κατί διελλαγής δηλητήριον μέλλουσα νὰ ἐκραγῇ· δῆλη τὴν νύκτα καὶ τὴν ἐπαύριον ὅμιλοι κατηφεῖς ἡ θορυβώδεις διήρχοντο τὴν πλατείαν καὶ τὰς ὁδοὺς συντετριμένοι καὶ ἀπέλπιδες ἡ ἄγριοι καὶ ἀπειλητικοί· τὸ πρὸς τὴν Ἀντιθασιλείαν μῆσος δὲν ἔξεφράζετο πλέον δειλῶς καὶ ὑποκεριμένως ἄλλα δυνατὰ μὲ ἐσφαιρωμένον τὸν γρόνθον. Τέλος τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγνώσθη διτὶ ὁ «Οθων μετέβαλε τὴν θανατικὴν ποινὴν εἰς ισόβια δεσμά, μετὰ ταῦτα δὲ εἰς εἰκοσαετῆ». Οτε ὁ Κολοκοτρώνης ἔμαθεν διτὶ ὁ Βασιλεὺς τῷ χαρίζει τὴν ζωήν, ἀλλ' διτὶ τὸν ἀφίνει εἰκοσι χρόνους φυλακήν, εἰπε.

— Θὰ γελάσω τὸν Βασιλέα· δὲν θὰ ζήσω τόσους!

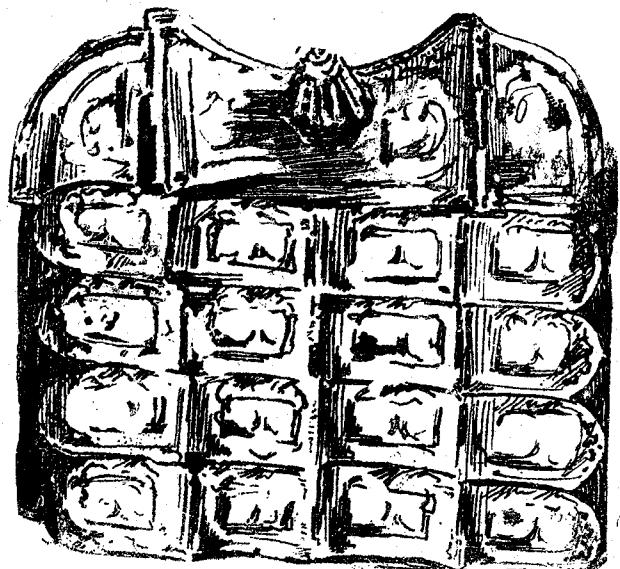
Διετάχθη ἡ μεταφορά των εἰς ἄλλην εἰρκτήν. «Μᾶς ἐπῆγαν εἰς τὸ Παλαμῆδι, εἰς σιγουρότερον μέρος». Κατὰ τοὺς ἐννέα μῆνας τῆς καθείρξεώς του εἰς τὸ Ἱτς-Καλέ οὔτε εἰς συγγενῆ του οὔτε εἰς φίλου του εἶχεν ἐπιτραπῆ να τὸν ἔδη. «Τὴν νύκτα ἡτο ἐμποδισμένη καὶ αὐτοῦ τοῦ φωτὸς ἡ εἰσαγωγή, ὡστε πολλάκις ὁ Γέρων ζητῶν νὰ εὕρῃ τὸ μέρος δπου ἡτο τὸ νερὸν ἐπιπτεν ἔδω καὶ ἐκεῖ· καὶ ἀσθενήσας, χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρη οὐδείς, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔμεινεν ἀσιτος, ἐπειδὴ τὸ ὄποιον συνήθως τοὺς ἔστειλον φαγητὸν ἡτο δι· ἀνθρώπους ὑγιεις· ὁ δὲ διωρισμένος ἀπὸ τὴν

έξουσίαν νὰ τοὺς ὑπηρετῇ ἡτο Βαυαρὸς καὶ δὲν ἐγνώριζεν ἄλλην γλώσσαν ἀπὸ τὴν βαυαρικήν».

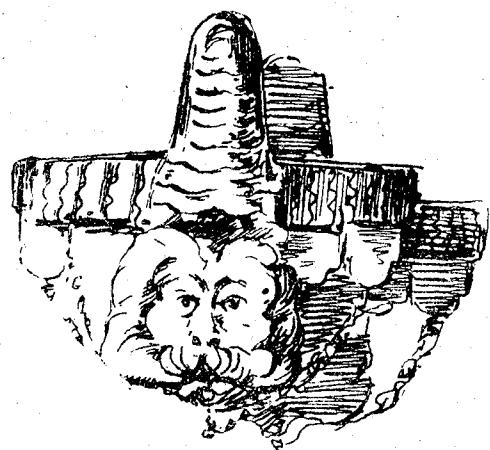
— Άλλ' οἱ ἔνδεκα μῆνες τοῦ Παλαμῆδου ἦσαν ἀκόμη σκληρότεροι. Η πρὸς τοὺς δεσμώτας ἀπανθρωπία ἔφθανε μέχρις ἐκζητήσεως βασάνων· ἡ τροφὴ ἡτο οἰκτρά· ἡ κατοικία των ρυπαρωτάτη· δροῦνται καπνὸς τοὺς ἀπέπνιγε. Άλλα δὲν ἦσαν ταῦτα μόνα. Μετὰ τὴν στάσιν ἡτις ἐσκευαρήθη ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἀντιθασιλείας ἐν Μεσσηνίᾳ, καὶ τὴν φυλάκισιν τοῦ Νικηταρά καὶ τοῦ Κολλίνου Κολοκοτρώνη, ἐδόθη διαταγὴ εἰς τὴν φρουρὰν τοῦ Παλαμῆδου, τῆς ὁποίας ὁ ἀρχηγὸς ἡτο Βαυαρός, ἐν ἐμφανισθοῦν ἔνοπλοις πέριξ τοῦ φρουρίου νὰ φονεύσῃ εὐθὺς τοὺς δεσμώτας· ὁ δὲ Βαυαρὸς ἀξιωματικός, ὀσάκις ἔβλεπε βόας ἡ ἄλλα ζῷα νὰ διαβαίνουν ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Παλαμῆδου, ὑποθέτων διτὶ εἶναι ἀνθρωποις ἐρχόμενοι ν' ἀρπάσουν τοὺς ὁπλαρχηγούς, ἡτοιμάζετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν δολοφονίαν· πολλάκις δὲ ἔσωσεν ἐκ τοῦ ἐσχάτου κινδύνου τοὺς δύο στρατηγούς ὁ ἐλλην ἀξιωματικός Σπηλιωτόπουλος.

— Τέλος ὁ «Οθων γενόμενος ἐνήλικος καὶ ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν τῷ 1835. ἀπένειμεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τὸν Πλαπούταν πλήρη χάριν, καὶ ἀπελύθησαν τῆς εἰρκτῆς, «εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ριψῆ ἀγνοοῦντες καὶ αὐτοὶ τὸν λόγον», λέγει ὁ Βαρθόλωμη.

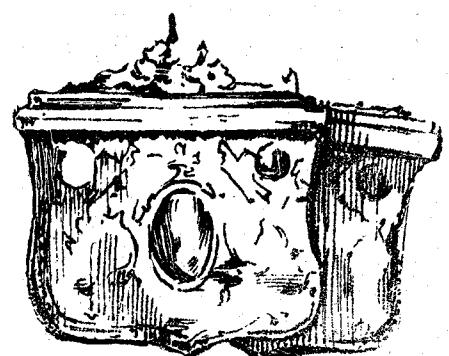
— Οτε ἐλευθέρους συνώδευον αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν οἱ ἀξιωματικοί τῆς φρουρᾶς, καμμία ἐκ τῶν πλησίον ὁδῶν τῆς διαβάσεως των δὲν εἶχεν ἀνοικτὸν τόπον νὰ διέλθῃ τις· τόση ἡ συρροή· Ο Κολοκοτρώνης καὶ ὁ σύντροφός του δὲν ἤδυναντο νὰ βαδίζουν μὲ βῆμα φυσικόν· ἡναγκάζοντο νὰ στέκωνται, ἔβαδίζοντο δυσκόλως καὶ ἀργά, καὶ ὠθοῦντο καὶ κατεπιεζόντο ἀπὸ τὸ πλήθος, τὸ ὄποιον ἐνηγκαλίζετο καὶ κατεφίλει τὴν κεφαλήν, τὸ πρόσωπον, τὸν πώγωνα, τὴν χειρα, τὸν ὕμον, τὸ ἔνδυμα αὐτῶν, διτὶ ἐπρόφθανεν ὁ καθηείς· ἡ οἰκία τοῦ Κολοκοτρώνη ὀλίγον ἔλειψε νὰ κρημνισθεῖσεις της εἰρκτῆς· τοῦ Βασιλεὺς τῷ χαρίζει τὴν ζωήν, ἀλλ' διτὶ τὸν ἀφίνει εἰκοσι χρόνους φυλακήν, εἰπε.

Αργυροῦς θώραξ.

Ἐπωμίδες.

Παλαιόσκες.

ΡΑΛΛΟΥ

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Η εικὼν αὐτὴ ἔγεινεν, ὑποθέτω, λαθραίως μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ ἀνδροῦ, ὅταν ἡ «γιαγιά» θὰ εἶχε τὴν συνήθη ἀκινητάν προσκυνηταρίου ἐν μέσῳ τῶν ἐγγόνων, χωρὶς νὰ ὑποπτεύεται διὰ μία φωτογραφικὴ μηχανὴ ἀπέναντί της βιάζεται νὰ σώσῃ ἔνα μεγαλεῖον φεῦγον. Καὶ εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν βλέπω μίαν εὐλαβῆ προσπάθειαν διὰ τῶν γραφοῦν καθαρῶν οἱ χαρακτῆρες τῆς μορφῆς οἱ φεύγοντες, οἱ ἀρχίζοντες ἥδη νὰ παλαίουν πρὸς τὴν ἀνυπαρξίαν. Τὸ φῶς τῶν ἀναμνήσεων θὰ ἔπεισεν ἵσως τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ ἀνδροῦ, θὰ πειετριγύρισε τὴν γιαγιάν τὸ νυμφικὸν ἀγαλλιαστικὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἐσκόρπισεν εἰς τὴν τελευταῖαν ἡμέραν τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ ἡ εἰκὼν ἔξηλθε καθαρά, διὰ νὰ ἀποτυπωθῇ εἰς τὴν οἰκιακὴν ιστορίαν τῶν Κολοκοτρώνων.

Εἶνε ἡ εικὼν τῆς νύμφης. Δὲν ὄνομάζω Δεσποιναν τὴν Ραλλοῦν Κολοκοτρώνη, διότι ὡς νύμφη ἐμφανίζεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ γέροντος, νύμφη προβάλλουσα τὸ φῶς δύο κυανῶν ὄφθαλμῶν καὶ μιᾶς κυανῆς ἐσθῆτος, νύμφη εἰς τοὺς ὑμεναίους τῆς ὁποίας ἀνταλλάσσουν δαχτύλιον ἡ χλιδὴ τοῦ Φαναρίου μὲ τὴν δοξασμένην ταπεινότητα τῶν ἑλλήνων ἀγωνιστῶν. Ἡτο γεγοόδε βέβαια τότε ὁ γάμος τῆς ἐγγονῆς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας μὲ τὸν οἶκον τοῦ Κολοκοτρώνη, ἡ συνάντησις αἵματος πηγάσαντος ἀπὸ τοὺς παραδουναβίους ἡγεμόνας μὲ αἷμα ἀναβλύσσαν ἐκ τῶν βράχων τῆς Πελοποννήσου. Τὸ Φανάριον τὸ ὑπερηφανὸν ἥρχετο εἰς τὴν καπνίζουσαν ἀκόμη Ἑλλάδα διὰ νὰ δώσῃ τὸ αἷμα του πρὸς δημιουργίαν ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὸ μέγα ἀρχοντικόν

του «έγώ» ἔκλινε ταπεινὸν πρὸ τῆς πολεμικῆς δόξης, καὶ ἡ ἀριστοκρατία τοῦ αἵματος ἔτεινε χείρα πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἡρωϊσμοῦ, ἔκεινην τῆς ὁποίας τὸ αἷμα ἔχει τὴν πηγὴν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐδαπανήθη εἰς τοὺς ἀγρούς. Τότε ὁ ἀποφθεγματικώτερος τῶν φιλοσόφων πολεμιστῶν τῆς Ἑλλάδος, βλέπων τὸν υἱόν του ἔχοντα νύμφην εἰς τὸ πλευρὸν τὴν ἐγγονὴν ἐνὸς ἡγεμόνος, εἶπεν «ἡ κάπα εσύντροφεσε μὲ τὴν γοῦνα». Εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ μαλθακοῦ γουναρικοῦ μὲ τὸν τριχωτὸν ἐπενδύτην τῶν ὄρεων, ἐπὶ τοῦ ὁπίου εἶχον πέσει αἱ χιόνες καὶ αἱ βροχαὶ τοῦ ἐπταετοῦς ἀγῶνος, ὁ Γέρων ἔβλεπε τὴν ἐνωτικὴν ἀνακίνησιν τῆς φυλῆς, ἐρχομένης ἀπὸ τὸν Δούναβιν διὰ νὰ στεγασθῇ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν, συναντωμένης εἰς τὴν εἰρήνην, δύως εἰς τὸν ἀγῶνα, δημιουργούσης οἶκον ἑλληνικὸν χωρὶς οἰκόσημα.

Τὰς ἡμέρας αὐτὰς ποῦ ἀνῆλθον εἰς φῶς ὅλαις αἱ πολεμικαὶ χαλκοτυπίαι τοῦ Κολοκοτρώνη μὲ τὴν περικεφαλαίαν καὶ ὁ ἐν Ναυπλίῳ ἀνδριὰς ἐστιλβοῦτο μὲ τὸ ἐπιχρύσωμα τῶν διηγήσεων καὶ τῶν θαυμασμῶν, εἰδὸν τὴν νύμφην, τὴν ἐγγονὴν τοῦ Καρατζᾶ καὶ τὴν γυναίκα τοῦ Κολλίου Κολοκοτρώνη, μέσα εἰς τὸ θαυμόφως μιᾶς αἰθουσῆς, ὅπου οἱ ἀσπασμοὶ ἀπετίθεντο ἐλαφρῶς εἰς τὴν χειρά της καὶ οἱ οἰκεῖοι τὴν ἐτριγύριζον ὡς ἀνάμνησιν, ἡ ὁποίᾳ ἥτο πιθανὸν νὰ φύγῃ. Τὴν εἶδα εἰς τὴν θέσιν ποῦ τὸν βλέπω πολλάκις, ἀκινητοῦσαν ἐπὶ μιᾶς πολυθρόνας καὶ τείνουσαν τὰ ωραῖα γαλανὰ ὅμματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ γῆρας ἀρνεῖται τὸ φῶς, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τίποτε ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἡμερῶν ἔκεινων παρὰ τὸ μέγα

δνομα ποῦ φέρει. 'Ως δὲ ἡ χειρ τὴν ὅποιαν ἡσπαζόμην μοῦ ἔδωσε μίαν βελουδίνην ἐπαφήν καλωσύνης, ἐνόμισα δὲ δὲν θὰ ἡρνεῖτο ἡ Καλὴ νὰ μοῦ μεταδώσῃ μίαν ἀνάμνησιν ἀπὸ τὴν νύκτα ἐκείνην τοῦ ἀνακτορικοῦ χοροῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαμψε νύμφη ἐν μέσῳ τῶν ἀγωνιστῶν, τὴν θλιβερὰν νύκταν κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ θανάτος ἐλθὼν κρυφὰ ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς χαρᾶς ἀπεκρίμετε τὸν Κολοκοτρώνην.

Ἐγνώριζα τὴν ιστορίαν, ἀλλ᾽ ἔγεινε δι᾽ ἐμὲ ιστορία δταν τὴν ἡκουσα ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ραλλοῦς Κολοκοτρώνη. 'Ἐγνώριζα δὲ ὁ κατὰ τὸν Φωτάκον «ἀξίος νὰ διοικῇ καὶ ἐπιτηδειότερος νὰ προθέπη τὰ μέσα τοῦ πολέμου» ἥτο καὶ ὁ ἀξίος νὰ διοικῇ τὸν οἶκόν του. Τὸ συνοικέσιον τοῦ νιοῦ του Κολλίνου μὲ τὴν Ραλλοῦ Καρατζᾶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἀγνοτέραν χαρὰν τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς. Τὸ ἐπεδίωξεν ὡς στρατηγός, καὶ δταν τὸ κατώρθωσεν εἶπεν: «Ἄλλο τίποτα δὲν θέλω». Ο Κολλίνος ἥτο ἡ ἰδιαιτέρα του συμπάθεια. Εἰς αὐτὸ τὸ διαβολόπαιδον, τὸ ὅποιον ἔπαιρνε τὰ γράμματα, δπως ἐνικοῦσε καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς εἰς τὸ τείχον, τὸ ἀθλητικὸν παιγνίδι τῆς ἀποχῆς ἐκείνης ποῦ ἔπαιζον οἱ στρατηγοί, εἰς αὐτὸ τὸ παιδί του ἔβλεπεν ὁ Γέρων ἔνα κλάδον τοῦ πελωρίου Κολοκοτρωναίκου πλατάνου, χωροῦντα πρὸς τὴν ἐπιστήμην, μίαν φύσιν ἡ ὅποια ἥνοιγε τὸ στάδιον τῶν γραμματισμένων πλέον Κολοκοτρωναίων.

Τὸν προώριζε τὸν Κολλίνον διὰ τὴν νέαν Ἑλλάδα, ἡ ὅποια εἶχεν ἀνάγκην νοῦ πλέον, καὶ δχιγιαταγανίου. Καὶ ὁ Γέρων δὲν ἐλάθευσεν. Εἰς τὸ Παρίσιο ἐνεφανίσθη μετ' ὄλιγον νέος διασχίζων τὰς ὁδοὺς ἐπὶ πολυτελοῦς τεθρίππου ἀμάξης, τῆς ὅποιας οἱ λαμπροτυμένοι ἥνιοχοι εἶχον κόμην πουδραρισμένην, σκορπῶν τὸ χρῆμα δεξιὰ καὶ ἀριστερά, εὔρισκων ὅλας τὰς θύρας τῶν Παρισινῶν ἀπολαύσεων. Δὲν ὑπέθετε κανεὶς δὲ τὸ ἀρματοδρόμος κυνηγὸς τῆς Παρισινῆς μέθης ἥτο ὁ Κολλίνος, ὁ πολεμῆσας εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν πατέρα του κατὰ τῶν Τούρκων. 'Ο ἔκφυλος ὁ συρόμενος ἀπὸ τὴν τέθριππον ἀμάξαν, ἀνεφαίνετο τὴν ἐπομένην πάγκαλος ἵππεύς, τὸν ὅποιον ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐζήτησεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Καὶ ὁ ἵππεύς τὴν ἀλλην ἡμέραν ἔκυπτεν εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, ἀρι-

Κολλίνος Κολοκοτρώνης.

στεύων εἰς τὰς σπουδάς, γλωσσομαθέστατος, κριτικώτατος. Καὶ ὁ σπουδαστὴς μὲ τὸ μαχρόν χυτὸν ἔνδυμα τῆς ἀποχῆς, ἔλαμπεν ἔξαφνα μὲ τὰ καταπόρφυρα καὶ τὰ κατάλευκα τῆς ἐλληνικῆς φουστανέλλας, τὴν ὅποιαν ἐφόρει εἰς τὰς ἐπισήμους τελετάς. 'Εγαλκεύετο τότε εἰς τὸ Παρίσιο μία διπλωματικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις διὰ τὴν Ἑλλάδα. 'Αλλὰ τὴν ἐπολέμησε καὶ αὐτὴν ὁ θάνατος, ὁ γνώριμος εἰς τὸν οἶκον τῶν Κολοκοτρωναίων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Μετὰ τοὺς 70 Κολοκοτρωναίους τοὺς πολεμιστάς, ἥρπασε καὶ τὸν διπλωμάτην. 'Εκαμνεν ἀρχὴν τοῦ θερισμοῦ τῶν Κολοκοτρωναϊκῶν γόνων. Ο Κολλίνος ἀπέθανεν ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος νεαρώτατος — ὁ νεαρώτερος τῶν μέχρι σήμερον διπλωματῶν μας. Εἶνε βέβαιον δὲ τι μὲ τὸν θάνατόν του ἀπωλέσθη διὰ τὴν Ἑλλάδα σπανιώτατον διπλωματικὸν πνεῦμα, «ἡ διπλωματία τοῦ Γέρων — Κολοκοτρώνη ἐκπαιδευθεῖσα εἰς τὸ Παρίσιο», δπως ἔχαρακτήρισαν τὸν Κολλίνον.

Εἰς τὸν οἶκον τῆς ὁδοῦ Βουλῆς, εἰς τὸν ὅποιον σήμερον εἶνε τὸ Πρακτικὸν Λύκειον, ἔγειναν οἱ γάμοι τοῦ Κολλίνου μὲ τὴν ἔγγονὴν τοῦ Καρατζᾶ. «Οταν μετὰ δύο ἡμέρας ἐκλήθησαν οἱ νεόνυμφοι εἰς τὸν Ἀνακτορικὸν χορὸν — ἔγεινεν εἰς τὸ παλαιὸν Βουλευτήριον — ὁ Κολοκοτρώνης διέ-

ταξεὶς νὰ ἀνοιχθοῦν αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ του εἰς τὴν εὐθυμίαν. «Ἐγλεντοῦσε βαρείᾳ ὁ Γέρος» δπως διηγοῦντο οἱ παλαιοί. Οι οὖελιαι ἐφήνοντο εἰς τὴν αὐλὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Οι συναγωνισταὶ τοῦ Γέρου εἶχον κληθῆ ὅλοι: εἰς τὴν χαράν. 'Ο Κολοκοτρώνης ἐτραγουδοῦσε τραγοῦδι καταληγόν εἰς τὴν ἐπωδὸν «βάλτε νὰ φάμε, βάλτε νὰ πιοῦμε». Καὶ μέσα εἰς τὰ δωμάτια αἱ ἔξαδέλφαι καὶ αἱ φίλαι ἐστόλιζον τὴν νύμφην. Τὸ βράδυ ἡ νύμφη εἰσῆλθεν εἰς τὸν χορὸν μὲ τὴν κυανὴν ἐσθῆτα καὶ μὲ χρυσόδεσμον εἰς τὴν κόμην, ποίημα εύμορφαῖς. 'Εχόρευσε τὸν πρώτον χορὸν μὲ τὸν "Οθωνα". Ο Κολοκοτρώνης δὲν ἐκρατεῖτο ἀπὸ τὴν χαράν. «Οταν τὴν εἰδὲ παρελαύνουσαν ἔπειτα ἐμπρός του εἰς τὸν βραχίόνα τοῦ συζύγου της, εἶπεν εἰς τὸν Κολλίνον, ἀνακαγγαζόντων τῶν ἀγωνιστῶν:

— Βρὲ ποῦ τὴ βρῆκες ἐσὺ αὐτὴ καὶ τὴ σεργιανᾶς ἔτσι;

τὴν σιγηλήν, μὲ τὴν καλωσύνην τῆς ἡγεμονίδος, μὲ τὴν μορφὴν τὴν ὡς ἀναγλυπτὴν ἐπὶ νομίσματος, μὲ τὴν ἀλγενὴν πτυχὴν τῶν χειλέων, συνεσπασμένων ἐν διαρκεὶ καταπλήξει πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ὄρμήσαντος μέσα εἰς τὴν νεότητα τοῦ οἴκου της. 'Ηθελα νὰ τὴν ζωγραφίσω ὅλην ἔδω, τὴν πρώτην ἵσως Φαναριώτισσαν ποῦ ἀπέχλεισεν ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸν οἶκόν της τὰς βαρείας ὑπερψύχιας τοῦ Φαναρίου, ζώσαν ἥδη μὲ ἐλαφρότητα σκιάς, εἰς ἓν αρχαῖον οἶκον τῆς Πλάκας, εἰς τὸν οἶκον Ψύλλα, ἀνάμεσα τῶν ἀπογόνων οἱ ὅποιοι κοιμηθῆ. 'Ἐγώ μὲ τὸν Κολλίνον ἐγύρισα ἀπὸ τὸ χορὸ κατὰ τὰς 2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Εἰς τὴν ὥραν τοῦ ὅπου μοῦ κτυποῦν τὴν πόρτα. «Ο παπποῦς πέθανεν». 'Εκατέβημεν κάτω, ἥτο ἀναίσθητος ἀπὸ κτύπημα ἀποπληξίας. Δὲν ἦσθανθή δὲ τὸν μετέλαθον μὲ τὰ ἄχραντα Μυστήρια. Τὴν ἄλλην ἀπέθανε.

— 'Επειτα στραφεὶς πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης: «Ἔσυ Βλάχος καὶ ἔγώ βλάχος ἐσυμπεθερέψαμε.

— 'Ητο τὸ πρώτον καλαμποῦρι τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος!

— 'Επειτα . . .

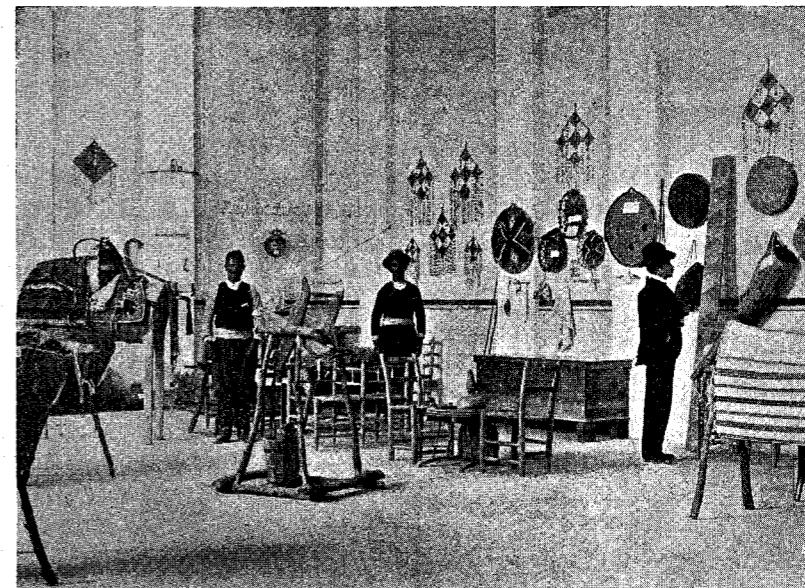
— 'Αλλ' ἔδω ἀφίνω νὰ ὅμιλησῃ ἡ νύμφη.

— 'Επειτα, μοῦ ἔλεγε προχθές ἡ Δέσποινα μὲ τὴν φωνὴν ἐκείνην ἡ ὅποια κατὰ τὸν Μωμασσάν ἔρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῶν ἐτῶν, ὁ Κολοκοτρώνης ἔφυγε μὲ τοὺς φίλους του καὶ ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ. 'Ἐγώ μὲ τὸν Κολλίνον ἐγύρισα ἀπὸ τὸ χορὸ κατὰ τὰς 2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Εἰς τὴν ὥραν τοῦ ὅπου μοῦ κτυποῦν τὴν πόρτα. «Ο παπποῦς πέθανεν». 'Εκατέβημεν κάτω, ἥτο ἀναίσθητος ἀπὸ κτύπημα ἀποπληξίας. Δὲν ἦσθανθή δὲ τὸν μετέλαθον μὲ τὰ ἄχραντα Μυστήρια. Τὴν ἄλλην ἀπέθανε.

Παρέθεσα τὰς λέξεις αὐτάς, παραβιάζων τὴν ιερότητα μὲ τὴν ὅποιαν παρακληθείσα ἡ Γραΐα ωμίλει μέσα εἰς τὸ θαυμόφων τῆς αιθούσης. Καὶ ἥθελα νὰ συνοδεύωνται μὲ τὴν φωνὴν ἐκείνην

Z. A. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Τμῆμα ἀγροτικόν.

ΤΟ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

KATA TON KARA DITEPRIX

Eis τὸ γνωστὸν γερμανικὸν περιοδικὸν «'Απὸ ζένας γλώσσας» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν ἀνωτέρῳ τίτλον σύντομος μελέτῃ ὑπὸ τοῦ Καρόλου Δίτεριχ. Ο γερμανὸς λόγιος, κάτοχος τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀσχολεῖται μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὴν μελέτην τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ λογοτεχνίας, διέτριψε δὲ καὶ ἀρκετὸν χρόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα, καλῶς γνωρίζων τὴν σημασίαν τοῦ βαθείος παραγγέλματος τῆς πατρίδος του:

wer den Dichter will verstehen
muss in Dichters Lande gehen.

Ἡ νεωτέρα ἡμῶν γλώσσα δὲν εἶναι βεβαίως ἐκ τῶν δύο ἢ τριῶν, τὰς ὁποίας πᾶς ποιητὴς ἢ λογοτέχνης γνωρίζει σήμερον πλὴν τῆς μητρικῆς του καὶ εἰς μίαν τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν κριτικὴν του, ἀνεὶνε ἐκ φύσεως κριτικός· ἰδιαίτεραι περιστάσεις ἢ συμπτώσεις ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἔκμαθησιν τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης· σπανιωτέρα δὲ ἔτι σύμπτωσις εἴνει ὁ γλωσσομάθης ὁ κατανικῶν πάσας τὰς δυσχερείας αὐτῆς καὶ διῶν τῶν ἀποχρώσεων τῆς ἐκφράσεως τῆς γινόμενος κάτοχος, νὰ εὔρεθῇ συγχρόνως ἔχων καὶ κριτικὴν ἰδιοφύιαν καὶ αισθητικὴν μόρφωσιν τόσην, ὥστε νὰ περιλάβῃ διῆν τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ θένους μας, καθορίζων ἀκριβῶς τὰς σχέσεις τῶν ἔργων, διαθαβιζών τὰς αὐτὰ κατ' ἄξιαν καὶ ταξιθετῶν τὰς ιδέας καὶ τὰ πρόσωπα κατὰ τὴν ἀληθῆ προσπτικὴν των. Ο κ. Δίτεριχ ἐργάζεται μὲ διῆν τὴν εἰλικρινειαν καὶ ἐν πολλοῖς μετ' ἐπιτυχίας· ἀλλως τε τὸ ἔργον του δὲν προσέλαβεν ἀκόμη τὴν συστηματικὴν μορφὴν ἐνὸς συνόλου· μερικὰς ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς συγκρίσεις τινὰς καὶ χαρακτηρισμούς. ἐν τῷ παρόντι ἀρθρῷ ἐπιφυλασσόμενα νὰ διατυπωσωμεν ἀλλοτε.

«Εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν, λέγει ὁ Δίτεριχ, ἡ τέχνη τοῦ διηγήματος εἴναι ἡ νεωτάτη. Δὲν εἶναι περισσότερον ἀπὸ εἰκοσιν ἑτῶν. Οι λόγοι: τῆς βραδείας ταύτης ἀναπτύξεως εἴναι πρὸ πάντων κοινωνικῆς φύσεως, τὸ κυρίως θρεπτικὸν ἔδαφος τῆς νεωτέρας μυθιστοριογραφίας,

ἡ κοινωνικὴ διαφορά, ἡ μόρφωσις κοινωνικῶν τάξεων, καὶ ἐν ἀντίθεσι: πρὸς τοῦτο ἡ ἀναπτύξις τοῦ ἀτόμου ἔλειπεν ἐντελῶς ἐν Ἑλλάδι διότι ἐν γένει εἰς τὰ κράτη τοῦ Αἰμου. Τπῆρχον μόνον εὐπατρίδαι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ χωρικοί, βοσκοί, πραγματευταὶ καὶ ναῦται ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ο μέσος δρός, ἡ τάξις τῶν μεμορφωμένων ἀστῶν λείπει ἐν Ἑλλάδι, διότις καὶ εἰς διῆν τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ σήμερον ἀκόμη σχεδὸν ἐντελῶς.

Ἐν παρόδῳ ἀναφέρων ἐκείνους, περὶ τῶν ὁποίων ἐπραγματεύθη ἀλλοτε, τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Κλέωνα Ραγκαβῆν, τὸν Ροΐδην, τὸν Καλλιγάνην, τοῦ ὁποίου ὁ «Θάνος Βλέκας» «εἴνε τὸ πρῶτον μυθιστόρημα τὸ ὅποιον ἐδημοιούργησεν ἡ ἀρτιπαγῆς καὶ ἡμιτελῆς ἀκόμη ἑλληνικὴ κοινωνία» καὶ τὸν Βικέλαν «τοῦ ὁποίου ὁ «Λουκῆς Λάρας» καθ' ὅλην τούλαχιστον ἔχει ἐντόπιον χρῶμα», προσθέτει:

Ἀπὸ τὸ 1880 ἀφυπνίζεται ἔχαφνα δροσερὰ ζωὴ· ἡ πρὸς μυθιστορίαν δρεῖς, ἡτις μένει πάντοτε ζωηρὰ εἰς τοὺς Ἑλληνας, τρέπεται πρὸς τὴν πλουσίαν ἀρχέγονον, ἔως τώρα περιφρονούμενην, ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ συγκρατεῖ αὐτὴν εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ γενεθλίου τοπίου· τοιούτοις γεννάται εἰς διάφορα ταυτοχρόνως μέρη λαϊκόν, ἐντόπιον διηγῆμα, τὸ ὅποιον περιέχει ἐπαρκέστατα σπέρματα μεγαλειτέρων, ἀληθῶς θημικῶν πνευματικῶν δημιουργημάτων.

Δὲν ἐπικρατεῖ λοιπὸν τὸ ἐν μεγαλογραφίᾳ μυθιστόρημα οὐδὲ ἡ νεωτέρα «nouvelle» ἐν τῇ συγχρόνῳ παραγωγῇ τῆς Ἑλλάδος, διότι ὁ καιρὸς δὲν ὠρίμασεν εἰσέτι πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ τὸ λιτόν, μικρόν, γνήσιον ὄμως ἐγχώριον λαϊκὸν διηγῆμα. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἡ δρᾶσις καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτῆς διαμόρφωσις ὑποχωροῦσιν εἰς τὸ πρὸς τὸ ὄλικὸν καὶ τὴν τοπιογραφικὴν διάθεσιν ἐνδιαφέρον, ἡ δὲ ἡθογραφία καταπλημμυρίζει τὴν διηγησιν. Εχομεν δὲ τότε πρὸς ἡμῶν σκηνὰς τῆς λαϊκῆς ζωῆς τῶν ἐκασταχοῦ μερῶν.

Ἐν γένει εἰς τὰ πλείστα τῶν διηγήματων τούτων γνωρίζομεν λαϊκοὺς τύπους, ἀλλ' ὅχι ἀτομα. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην ὁ λαὸς δὲν ἀπέκτησεν ἀτομικότητα ὡς εἰς τὰς πολι-

Τὸ νεώτερον ἐλληνικὸν διηγῆμα

73

τισμένας χώρας τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ο μόνος ἵσως, δοτις δὲν πλάττει τύπους ἀλλ' ἀτομα, εἰνε ὁ Καρκαβίτσας. Η κατ' αὐτοῦ μορφὴ δοτις καὶ γυναικές του δὲν εἶνε ἑλληνιδες ἀλλὰ γερμανιδες περισσότερον ἀρμόζει εἰς ἄλλην ὄμαδα, ἡτις ἡ ζέησε καὶ διεμορφώθη εἰς τὴν ζενιτιὰν ὡς ὁ Ψυχάρης, ὁ Βικέλας, ὁ Βιζυηνός, ἡ ὑπέστη φιλολογικῶς τὴν ζενην ἐπίδρασιν, διότις ὁ Ξενόπουλος, ὁ Ἐπισκοπόπουλος καὶ ὁ Θεοτόκης, οἵτινες ἔνεκα τῆς ἐκ τῶν Ιονίων νήσων καταγωγῆς των μαρτυροῦν σφοδρὰς ρομανικὰς ἐπιδράσεις. Έκ τούτων πάλιν λαϊκώτερος εἶνε ὁ Ξενόπουλος εἰς τὸ ζακυνθινὸν ἡθογραφικὸν μυθιστόρημά του τὴν «Μαργαρίταν Στέφα», ἐν φοιτού έργων ὠλιγόστευσαν μέν, ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης ἔξακολουθεῖ νὰ προσκρούῃ εἰς σκωρίας, αἵτινες κατὰ τὴν τῆξιν τῆς ὄλης ἐν τῇ καρινώ τῆς φαντασίας δὲν ἔχειρισθησαν. Τοῦτο παρατηρεῖται πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐγχώριους βίου ἐκβλαστήσαντας οὐχ! δὲ κατὰ ζένα ὑποδειγμάτων μορφωθέντας διηγηματογράφους. Τὸ μεγαλείτερον προσὸν τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος ἔγκειται ἐπὶ τοῦ παρόντος, μὲ μικρὰς ἔξαιρέσεις, εἰς τὴν διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἀπεικόνισιν τῆς φύσεως καὶ εἰς τὴν ἀπεικόνισιν εἰδυλλιακῶν ψυχικῶν καταστάσεων μετὰ τρυφερᾶς μελαγχολικῆς ἀρμονίας ἀπαισιοδόξου, ἐγκαρτερούσης ἀντι-

λήψεως τοῦ κόσμου, ἡτις πασιδήλως φαίνεται εἰς τὴν κουρασμένην ψυχικὴν διάθεσιν τῶν «ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ θανάτου» τιτλοφορούμενων ἔργων, μὲ περιπαθῆ, γέματην ἀγάπην καρδίαν. Η καλλιτεχνικὴ ἐπενέργεια τῶν μικρῶν ψυχογραφῶν του πρόερχεται πρὸ πάντων ἐκ τῆς λεπτῆς αισθήσεως του περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν γλωσσικῶν μέσων, τὴν ὄποιαν δίχως ἀλλο ἀπέκτησε διὰ σπουδῆς τοῦ ὄντος τοῦ Νίτσε.

Γενικὸν σχεδὸν μειονέκτημα ἴδιως τῶν μεγαλείτερων ἑλληνικῶν διηγημάτων εἶνε ἡ ἀτέλεια περὶ τὴν τεχνικὴν τῆς συνθέσεως καὶ ἡ ἔλλειψις καλλιτεχνικῆς οἰκονομίας. Η βιζαντινὴ πλατυλογία καὶ ὁ κόμπος, τὰ ἐλαττώματα τῶν παλαιοτέρων ἔργων ὠλιγόστευσαν μέν, ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης ἔξακολουθεῖ νὰ προσκρούῃ εἰς σκωρίας, αἵτινες κατὰ τὴν τῆξιν τῆς ὄλης ἐν τῇ καρινώ τῆς φαντασίας δὲν ἔχειρισθησαν. Τοῦτο παρατηρεῖται πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐγχώριους βίου ἐκβλαστήσαντας οὐχ! δὲ κατὰ ζένα ὑποδειγμάτων μορφωθέντας διηγηματογράφους. Τὸ μεγαλείτερον προσὸν τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος ἔγκειται ἐπὶ τοῦ παρόντος, μὲ μικρὰς ἔξαιρέσεις, εἰς τὴν διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἀπεικόνισιν τῆς φύσεως καὶ εἰς τὴν ἀπεικόνισιν εἰδυλλιακῶν ψυχικῶν καταστάσεων μετὰ τρυφερᾶς μελαγχολικῆς ἀρμεντορούσης τοῦ περίοδον οὐδ' εἰς τὸ διήγημα ἀκόμη.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

Μετάλλιον ἀναμνησικὸν

τῆς ὑπὸ τῶν ἐνετῶν ἐκπορθήσεως τοῦ Ναυπλίου, «Ἄγους καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸ 1688, (ἐκ τῆς Βιζαντινῆς συλλογῆς τοῦ ι. Εὐσταθίου Πλυμενοπούλου τῆς προωδιμένης διὰ τὸ νεοσύστατον μουσεῖον Ναυπλίου).

ΠΑΝΔΗΝΑΙΔ

ΠΡΑΜΜΑΤΑ · ΤΕΧΝ
ΕΤΙCΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΙ 15 Φεβρουαρίου ἀπεβίωσε μόλις τριάκοντα και ἑννέα ἔτῶν ὁ Λουδοβίκος Δυσσαλ (Duchosal), δόκιμος κριτικὸς και ὁ μέγιστος τῶν νεωτέρων ποιητῶν τῆς γαλλοφώνου Ἐλεβίας.

Δεκαεξάστης ἔτι ὑπέστη τὴν πρώτην προσβολὴν τῆς ἀταξίας τῶν ἄκρων, ἀπὸ τὴν δούτιαν ἐπέπρωτον^v ἀποθάνη μετὰ 23 ὅλα ἔτη. Νοσῶν δὲ οὕτω καὶ ἀπορος ὥρμησεν εἰς τὸν φιλολογικὸν ἀγῶνα. Συντετριψμένος ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης, ὑπὸ τοῦ «Στοιχείου» ὃς ἔλεγεν αὐτὸς οὗτος, οὐδέποτε ὡμολόγησεν ἕαυτὸν ἡττημένον. Ὁ βίος του ὑπῆρξε διηγεκτής ἡρωϊσμός, θαυμαστὸς καὶ εὔσταθης θρίαμβος τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὥλης. Καὶ τὸ κάλλος τῶν ἔργων του ἔχειται ἀκριβῶς εἰς τὸ διτὶ εἰνε ταῦτα τὸ απαύγασμα τοῦ τοιούτου βίου, τὸ κάτοπτρον ἐν τῷ ὅποιῳ δὲν ἥθελησε νὰ ἔγκατοπτρίσῃ ἀπὸ τὸν ἕαυτὸν του ἡ διτὶ εἰχεν ἄριστον, ἀγνότερον καὶ ὑψηλότερον.^w Ήτο πολὺ εὔχολον εἰς αὐτὸν γὰ συγκινήσῃ διὰ τῶν κραυγῶν, τὰς ὅποιας τοῦ ἀπέσπα ἡ ὁδύνη, ἀλλ᾽ ἡ ψυχή του, ὡς εἶπεν ὁ Ἰδιος, ὑπῆρξεν «ὑπερέπρε τῆς νόσου» καὶ ἐν τῇ ἀνδρικῇ του αἰδημοσύνῃ ἐφρόνει ὅτι μόνον τὰ ἄσματα τῆς ἀγάπτης διὰ τῶν ὅποιων ἔβαυκαλιζε τὴν μελαχγολίαν του ὥφειλε νὰ ἐνθυμηται. Ἀπὸ τοῦ 1894 δὲν ἡδύνατο νὰ γράψῃ ἰδιοχείρως καὶ ὑπηγραφε. Περὶ τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς του, μολις εἰς τοὺς οἰκείους καθίστατο καταληπτὸς ὄμιλων. Κ' ἐν τούτοις, τῷ 1899 ἔγραφε πρὸς φίλον του· «Πιστεύω ὅτι ἄλλος τις, καὶ ἀπὸ τοὺς ἴσχυροτέρους ἀκόμη ἂν ἦτο, θὰ ὠμολόγει ἔαυτὸν ἡττημένον. Ἔγὼ δύμως ὅχι. Ἐννοῶ, ἐφ' ὅσον ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπόσχεται προκειμένου περὶ τοιούτων πραγμάτων, νὰ παραμείνω ὅρθιος μέχρι τέλους. Ἐνυπάρχει ἡδονὴ ὑπερτέρα εἰς τὴν κατὰ τοῦ στοιχείου πάλην. Μὲ συνέτριψε τοῦτο, μὲ ἐστέργησεν ὅλας ἔκεινας τὰς ἡδονάς, αἱ ὄποιαι ἀποτελοῦσι τὸν λόγον τῆς ζωῆς, μὲ κατετρόπωσεν, ἀλλὸ δὲν μὲ κατέβαλε. Δὲν μὲ ἀπῆλπισε καὖ, καὶ ἔτι πλέον ἐπτῆνησε τὴν ἡθικήν μου ὥρμητον.» Οὕτως ἀπέθανε συντετριψμένος, πλὴν οὐχὶ ἡττημένος; «Ἐργά αὐτὸν κυριεύεται εἰνε *Le livre de Thulé* καὶ *La Rameau d'or*. Ἰδικόν του δὲ εἴνε καὶ τὸ *«Intermédiaire maternel*», εἰς τὸ ὅποιον φρίσσει πνοή τόσῳ παιδικῶς καὶ τραγικῶς ἀνθρωπίνη.

Δαιρπφέλο περὶ τῶν εἰνε τῶν εἰρεύματος, αἰτινες οιεκόπησαν κατ' αὐτάς, μέλλουσι δὲ νὰ ἐπαναφύθουσι κατὰ τὸν Ιούνιον. Αἱ ἔρευναι αὐταὶ ἔξετάθησαν εἰς ἄπασαν τὴν νῆσον, περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν δύμως οὐδὲν ἀνεκοίνωσε χθες ὁ κ. Δαΐρπφέλ. Κατόπιν ὁ κ. Βίλελμ διέλαβε περὶ δύο τοπογραφικῶν ζητημάτων τῆς Πελοποννήσου, ητοι περὶ τῶν πρὸς τὴν Λακεδαιμονια μεθορίων τῶν Μεσσηνίων κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους καὶ περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἀχαϊκῆς πόλεως Τριταίας. Περὶ τῶν μεθορίων τῶν Μεσσηνίων ἦτο γνωστὸν ὅτι δι' αποφάσεως τῶν Ρωμαίων παρεχωρήθη εἰς αὐτοὺς ἡ Δευθελιάτις, ητοι ἡ ἐσφαλμένως σῆμερον λεγομένη Ἀλαγονία, εἰχον δὲ εἰρεθῆ καὶ δρόσημά τινα αὐτόθι. «Ωσαύτως ἦτο γνωστὸν ὅτι ἀλλαχοῦ ὡς μεθορίον ἔγρησμένευεν ἡ Χοίριος νάπη, ητις ἐπιστεύετο ὅτι εἴνε ἀποκρημνοτάτη τις χαράδρα ἀπέχουσα τρεῖς ὥρας περίπου τῶν σημερινῶν Καλαμῶν νοτιανατολικῶς. Ὁ κ. Βίλελμ ἔχ τινων νεωστὶ εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν πραγματευομένων περὶ τοῦ διακανονισμοῦ τῶν ὄριων ἔξηχρίβωσεν ὅτι ἡ Χοίριος νάπη ἔκειτο πλησίον τῶν εἰρημένων ὄροσήμων καὶ τοῦ ιεροῦ τῆς Διμνάτιδος Ἀρτέμιδος, ἐπομένως βορειοανατολικῶς τῶν Καλαμῶν, προσέθηκε δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων προσδοκᾶται ἡ μετὰ θεβαίοτητος ἀνεύρεσις τῆς θέσεως τοῦ περιφήμου ἔκεινου ιεροῦ. Περὶ δὲ τῆς θέσεως τῆς Ἀχαϊκῆς πόλεως Τριταίας ἔξετάξων τὰς περὶ αὐτῆς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων ἀπεδείξεν ὅτι δὲν ἔκειτο παρὰ τὸ ὄρεινὸν χωρίον «Αγιος Βλάσιος, ὅπως ἐνομίζετο μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἐν τῇ πεδιάδι μεταξὺ τοῦ δρόους Ἐρυμάνθου καὶ τοῦ σῆμερον καλούμενου Σανταμέρου παρὰ τὴν «Αγίαν Μαρίναν, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια, εὐρέθη δὲ πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπιγραφὴ ἐν ἀχαικῇ διαλέκτῳ ἀποδεικνύουσα ὅτι τὸ μέρος τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς τὴν «Ηλιδα». Ὁρθώς λοιπὸν σῆμερον ἡ περιοχὴ αὐτη λέγεται δῆμος Τριταίας. Τὰ ἐν «Αγίῳ Βλάστι» ἐρείπια ἀνήκουσιν εἰς ἄλλην Ἀχαϊκὴν πόλιν τοῦ Αρότρου.

Τέλος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Βειγανδή ἵνα ἔχεστη τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐν Ποιάνω καὶ Μιλήτῳ ἀνα-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Συνεδρία της 16 Απριλίου. Αἱ ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς σχολαῖς ἀνακοι-

νώσεις συνήθως διαπάτονται πρὸ τοῦ Πάσχα, ἀλλὰ
χθὲς συνῆλθεν ἔξαιρετικῶς ἡ Γερμανικὴ Σχολὴ,
ἐπειδὴ παρεπιδημεῖ ἐνταῦθα ὁ διευθυντής τοῦ ἐν
Κωνσταντινουπόλει τμῆματος αὐτῆς κ. Βείγανδ, ὑπὸ¹
τοῦ ὅποιου ἐκτελοῦνται ἀπὸ ἔξαεις ἐκταπιέναι
ἀνασκαφαὶ ἐν Πρίγηνῃ καὶ Μιλήτῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
διαπάνη τῶν ἐν Βερολίνῳ μουσείου.² Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ
λοιπὸν τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς αὐτοῦ ἐθεωρήθη καλὸν
νὰ ἐκτεθῶσιν ὑπὸ αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν ἐν 'Αθήναις
φιλαρχαίων τὰ μέριγια τοῦδε ἀποτελέσματα τῶν ἀνα-
σκαφῶν ἔκεινων. Πρὸ αὐτοῦ ἐίπεν ὀλίγα τινὰ ὁ κ.
Δαΐρπειδλ περὶ τῶν ἐν Λευκάδῃ ἐρευνῶν, αἵτινες διε-
κόπτησαν κατ' αὐτάς, μέλλουσι δὲ νὰ ἐπαναληγθῶσι
κατὰ τὸν 'Ιούνιον. Αἱ ἔρευναι αὗται ἔξετάθησαν εἰς
ἀπασαν τὴν νῆσον, περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν
ὅμως οὐδὲν ἀνεκοίνων γέθει ὁ κ. Δαΐρπειδλ. Κατό-
πιν ὁ κ. Βίλελμος διέλαθε περὶ δύο τοπογραφικῶν ζητη-
μάτων τῆς Πελοποννήσου, ἤτοι περὶ τῶν πρὸς τὴν
Λακεδαιμονίαν μεθορίων τῶν Μεσσηνίων κατὰ τους
Ρωμαϊκοὺς χρόνους καὶ περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἀγαίης

πόλεως Τριταίας. Περὶ τῶν μεθορίων τῶν Μεσσηνίων ἡτο γνωστὸν ὅτι δι' ἀποφάσεως τῶν Ρωμαίων παρεχωρήθη εἰς αὐτοὺς ἡ Δευθελιάτις, ἡτοι ἡ ἐσφαλμένως σῆμερον λεγομένη Αλαγονία, εἶχον δὲ εὑρεθῆ καὶ δρόσημά τινα αὐτόθι. Ωσαύτως ἡτο γνωστὸν ὅτι ἀλλαχοῦ ὡς μεθόριον ἔχρησίμευεν ἡ Χοῖρος νάπη, ἡτις ἐπιστεύετο ὅτι εἴνε ἀποκρημνοτάτη τις χαράδρα ἀπέχουσα τρεῖς ὥρας περίπου τῶν σημεριών Καλαμῶν νοικιανοταλικῶν. Ο.χ. Βλέπεμ ἔκ τινων νεωστὶ εὑρεθεισῶν ἐπίγραφῶν πραγματευομένων περὶ τοῦ διακανονισμοῦ τῶν ὄρων ἔξηχρίβωσεν ὅτι ἡ Χοῖρος νάπη ἔκειτο πλησίον τῶν εἰρημένων δρόσημων καὶ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Διμνάτιδος Ἀρτεμίδος, ἐπομένων βορειοανατολικῶν τῶν Καλαμῶν, προσέθηκε δὲ ὅτι ἔκ τῶν ἐπίγραφῶν τούτων προσδοκᾶται ἡ μετὰ θειαίστητος ἀνεύρεσις τῆς θέσεως τοῦ περιφήμου ἔκεινου Ἱεροῦ. Περὶ δὲ τῆς θέσεως τῆς Ἀγαῖης πόλεως Τριταίας ἔξεταζων τὰς περὶ αὐτῆς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἔκειτο παρὰ τὸ ὄρεινὸν χωρίον Ἀγιος Βλάσιος, ὅπως ἐνομίζετο μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἐν τῇ πεδιάδι μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου καὶ τοῦ σήμερον καλουμένου Σανταμέρου παρὰ τὴν Ἀγίαν Μαρίναν, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια, εὑρέθη δὲ πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπίγραφη ἐν ἀχαϊκῇ διαλέκτῳ ἀποδεικνύουσα ὅτι τὸ μέρος τοῦτο δὲν ἀνήκειν εἰς τὴν Ἡλίδα. Ὁρθῶς λοιπὸν σήμερον ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται δῆμος Τριταίας. Τὰ ἐν Ἀγίῳ Βλασίῳ ἐρεπιαὶ ἀνήκουσιν εἰς ἄλλην Ἀγαῖην πόλιν τὸ Λεόντιον.

Τέλος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ οὐρανὸς. Βεγκανδίνα ἦν ἀκέστη
τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐν Πριήνῃ καὶ Μιλήτῳ ἀν-
σκαφῶν. Ἡ ὄμιλία αὐτοῦ ἦτο συνοπτικὴ καὶ ἐν βρα-
χυλογίᾳ συντεταγμένη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἦτο τὸ πλῆθος
τῆς ὑλῆς, ὥστε ἔξι ἀνάγκης ἀπέβη μακρά. Ἀμφότε-
ραι αἱ πόλεις, ἐν αἷς ἔξτελέσθησαν αἱ ἀνασκαφαῖ,

καί είνται ἐν τῇ εὐφοριώτατῇ ἀλλ' εἰς ἀθλίαν κατάστασιν εὑρίσκομενή πεδιάδι τῶν ἔκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου, δῆτις πολλὴν παρασύρων ἵλυν προξενεῖ ἐκτεταμένην πρόσχωσιν τῆς θαλάσσης. Διὰ γεωλογικῆς ἑκετάσεως ἀπεδείχθη δῆτι ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τοῦδε ἡ θάλασσα ὑπεχώρησε μέχρι 12 χιλιομετρῶν, ὡστε πολλὰ μέρη πρότερον παραθαλάσσια ἐγένοντο μεσόγεια, ὡς αὐτὴ ἡ Μήλητος καὶ πρὸ αὐτῆς νῆσος Λάδη, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτὴ ἡ πολὺ ἀπέχουσα νῆσος Σάμος θα ἐνωθῇ ποτε μετὰ τῆς ἔγραξ. Τεχνικὴ διαιρούμενις τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ ἥδυνατο νὰ καταστήσῃ πλουσιωτάτην τὴν νῦν ἐλώδην καὶ ἔρημον πεδιάδα ἑκείνην, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρόν δὲν ὑπάρχει πιθανότης συντελέσεως τοιούτου ἔργου. Ἡ κατὰ τὸ πρὸς βορρᾶν πέρας τῆς πεδιάδος ταύτης ὑποκάτω ἀπότομωτάτης ἀκροπόλεως κειμένη Πριήνη εἶνε κτίσμα τῶν ὑστερωτέρων Μακεδονικῶν χρόνων, ἀγνοεῖται δὲ ποῦ ἔκειτο ἡ ἀρχαιοτέρα ὅμωνυμος πόλις. Τὰ ἔρεπτια διατηροῦνται εἰς καλλήν κατόστασιν, ὡστε ὅχι μόνον πολλὰ ἐπίσημα δημόσια κτίρια τοιαῦτα ἀπεκαλύψθησαν διὰ τῆς ἀνασκαφῆς, ἀλλὰ καὶ δόδιοι καὶ κρῆναι καὶ ιδιωτικαὶ οἰκιαὶ πλείσται. Αἱ δόδιοι διαίρονται τὴν πόλιν εἰς κανονικώτατα τετράγωνα, ἔχουσι δὲ αἱ μὲν κύριαι ὁδοὶ πλάτος 7 μέτρων, αἱ δὲ πάροδοι 4. Ιερὰ εὑρέθησαν πολλά, ἃτοι τῆς Ρέας, τῶν αἰγυπτιακῶν θεοτήτων Οσίριδος, Ισιδος, Ἀνούσιδος, ἔτερον πιθανῶς ἀνῆκον εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, τὸ σπουδαιότατον ιερὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὸ τῆς Δήμητρος. Σπουδαιότατον εἶναι τὸ θέατρον, τὸ γυμνάσιον καὶ τὸ στάδιον, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀγορά. Δυστυχώς τὸ ιερὸν τῆς Ἀθηνᾶς γνωστὸν ὃν απὸ πολλοῦ κατεστράφη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν πλησίον τόπων, ἀφοῦ μάλιστα συνέβη νὰ εὑρεθῶσιν εἰς αὐτῷ πολύτιμα ἀρχαῖα νομίσματα. Ἐν Μιλήτῳ φίλι ἀνασκαφαὶ δὲν ἥσαν τόσον ἐκτεταμέναι, ἀλλ' ὅμως ἀπεκάλυψαν τὸ θέατρον, τὴν ἀγοράν καὶ ἄλλα ἐπίσημα μέρη τῆς πόλεως. Ὁ κ. Βειγανδ ἐπέδειξε πολλὰς εἰκόνας ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ὡς καὶ ἐκ τῶν ἔρεπτιών του ἐν Διδύμοις ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὃν ἀνέσκαψαν Γάλλοι ἀρχαιολόγοι.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΝΕΑ αὐτόματος φωτογονική συσκευή Ἀσεντούλινης ΠΡΙΓΚΙΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ σύστημα Σπ. Γ. Κοκόλη, διδάκτορος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

χολη, οικαντίδων των φυσικών επινοήσεων.
Ο κ. Σπυρίδων Γ. Κοκόλης, χημικὸς καὶ διευθυν-
της τοῦ χημείου τοῦ Βασ. Ναυστάθμου, εἰδικῶς μελε-
τήσας τὸν δί' ἀστευτικῆς φωτισμού, ἔλυσε σχετικῶς
πρὸς αὐτὸν ὃν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ζητήματα

Πολλὰ μέχρι τοῦδε συντήματα ἐπροτάθησαν καὶ πολλὰ ἔξ αὐτῶν εύρισκονται ἐν ἑφαρμογῇ, ἀλλ᾽ ὁ τρόπος τοῦ καθαρισμοῦ, τὸ πολύπλοκον τῶν μηχανημάτων, ἡ ἀπώλεια τοῦ ἀερίου, ὁ κινδύνος ὁ ἐκάστοτε θριστάμενος καὶ ἡ ἀναδιδόμενη ὁσμή, καθίστων τὴν εἰσαγόγην αὐτοῦ ὀλίγον προβληματικήν ὡς οἰκιακὸν ποιητισμόν.

φωτισμού.

Διὰ τοῦ νέου μηχανήματος φρονεῖ ὁ κ. Σ. Κοκόλης
ὅτι πάντα τὰ μέχρι τοῦδε παρατηρούμενα μειονεκτή-
ματα ἔξελιπον, καὶ ὁ δι' ἀστελλίνης φωτισμὸς θὰ κατα-
στὴν προσφιλῆς εἰς πάντας ἀπὸ τοῦ πλουσιωτέρου οἴκου
μέχρι τοῦ πτωχοτέρου, διότι καὶ ὁ χειρισμὸς εἶναι
ἀπλούστατος, καὶ ὁ φωτισμὸς ἐντελῶς ἀκίνδυνος

Τὸ εἰρημένον μηχάνημα, ὅπερ ἀφιερώθη εἰς τὸν Ηρίγκιπα Γεώργιον τῆς Ἑλλάδος, καὶ νῦν ἀρμοστὴν

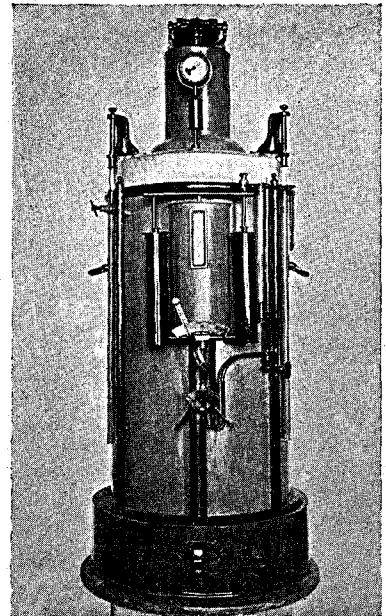
ης Κρήτης, πάρουσιάζει τὰ ἐξῆς ἀξιοσημείωτα
ροσόντα.

α') Ό σγκος αύτου μικρός. (ύψος 0,70, διάμετρος 40, βάρος 30 χιλιογρ.) δύναται να τροφοδοτήσῃ 100 αυπτήρας των τριάκοντα κηρίων.

β') Ὁ καθαρίσμὸς αὐτοῦ ἀπλούστατος δι' ἐνὸς
όνον χειρισμοῦ, αὐτομάτως δὲ συμπληροῦται διὰ τοῦ
ὑρισκομένου ὅδατος.

γ') Τὸ παραγόμενον ἀέριον δὲν ὑπερβαίνει τὰς
ρεῖς λίτρας δι' ἔνα λαμπτήρα, ἀναλόγως δὲ τοῦ
ριθμοῦ τῶν λαμπτήρων, παράγεται αὐτομάτως τόσον
έριον ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν τροφοδότησιν αὐτῶν,
λέον δύο λιτρών.

δ') Ἡ ἀερογόνος συσκευή, ἀεροφυλάκιον, πλυντή-

καὶ ἐλεύθερον στερεῶν μορίων δυναμένων νὰ φράξωσι τὰ ράμφη τῶν λαμπτήρων.

Τέλος ἡ διάταξις τῆς συσκευῆς εἶναι τοιαύτη, ώστε πάς κίνδυνος, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ὑφίσταται, οὔτε ἐλαχίστη ὅσμη δυσάρεστος τοῦ ἀνθρακοασθετιοῦ παρέχεται, συνεπῶς τὸ μηχανήματα ὡς ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, καὶ τοῦ μικροῦ του ὄγκου δύναται νὰ τοποθετηθῇ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τραπέζαρια τοῦ οἴκου.

Απὸ τριῶν ἡμερῶν, ὁ οἶκος τοῦ κ. Κοκόλη καθ' ἔκαστην ἐσπέραν καταγάγει ἀπὸ ἀπλετον φῶς του μηχανήματος του, πλεῖστοι δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ μηχανικῶν, ἐπισκεψέντες αὐτὸν καὶ ἔξετάσαντες τὸ μηχανήματα, μετὰ θαυμασμοῦ ἐκφράζονται διὰ τὸ αὐτόματον τῆς λειτουργίας τοῦ μηχανήματος; τὸ τέλειον τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τὴν ἔκτακτον διάυγειαν τοῦ φωτισμοῦ.

Μετ' ὀλίγον θέλει ὑποβληθῆ ἐις τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐν Εὐρώπῃ, πρὸς ἀπόκτησιν διπλώματος εὑρεσιτεχνίας καὶ προνομίου.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ καταβάλλονται ἐν Γαλλίᾳ πρὸς ἕδρουσιν Καλλιτεχνικοῦ Θεάτρου, ὁ δὲ ὑποκινῶν τὴν ίδεαν κ. Μορτιὲ γράφει μεταξὺ ἄλλων: «Τὸ κοινὸν παραδέχεται ἐκ τῶν ποιητῶν μόνον τοὺς μὴ ὑπὲρ τὸ δέον παραλόγους· παρὰ πολλὴ ἐλεύθερία τὸ σκανδαλίζει· μόνον τὰ φευδῶς τολμηρὰ ἔργα ἀνέχεται. . . Τὸ κοινὸν δὲν ὑποφέρει τὴν μεγαλοφυΐαν ἢ τὴν ἰδιοφυΐαν, δηλαδὴ τὴν ἀτομικότητα, εἰμὴ ἐάν περιβάλλεται φρονήματα τὴν μορφὴν τοῦ συνήθους. Ἀν συγγραφεῖς τὶς φέρη ἐις διευθυντὴν θεάτρου ἔργον γραμμένον κατὰ ποιῶν τινα παράδοσιν ὡς πρὸς τὴν ίδεαν καὶ τὴν ἔκτελειν, ἔργον ἔχον, ὅπως λέγουν, καλιγραφίαν, τὸ ἔργον τούτῳ θὰ παρασταθῇ. Ἐὰν μὲ τὴν αὐτὴν ἰδιοφυΐαν, ἢ καὶ ἀνωτέραν, γράψῃ ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερά ἢ ποιητική, εἰρωνική, ἢ φιλοσοφική φραντσάσια, δηλαδὴ ἔργον κακογραμμένον, δηνας ἢ Καταγίς τοῦ Σαίκσπηρ, ἢ ὁ Πέρση Γκίντ τοῦ Ἰψευ, τὸ ἔργον του θ' ἀπορριφθῆ ἀγνηλεῖς. Εὐλόγια λοιπὸν νομίζω ὅτι οἱ φιλοσοφοῦντες, οἱ ἀνακανισταί, ἐν γένει οἱ χειράφετοι τῆς παραδόσεως ἀποκλείονται τῆς συγχρόνου σκηνῆς». Ο Μορτιὲ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὅτι μέχρι τοῦδε ἡ ἀνωτική πρωτοβουλία εἰργάσθη ὅσον ἥδυνατο καὶ ὅτι τὰ ἔκτακτα θέατρα ἐγκαταλειφθέντα εἰς ἀετὰ ἐναυάγησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, δηνας πρακτικὴν λύσιν προτείνει τὴν αὐξήσιν τῆς πρὸς τὸ Ὁδεῖον ἐπιχορηγήσεως διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἔκτάκτους παραστάσεις νεωτέρων ἔργων ἔχοντων χαρακτήρα κατ' ἔξοχὴν καλλιτεχνικόν.

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΙΔΥΟ τελευταῖαι συναυλίαι τοῦ Ὁδείου ἔξι ἵσου ἐπιτυχεῖς. Μετὰ τὴν κυρίαν Καλογερή ἡ δεσποινὶς Ἐργαστηράρη ἐπέδειξε τὴν τέχνην τῆς εἰς τὸ κονσέρτο τοῦ Ρουδινστάιν. Δύναμις καὶ ἀπαλότης ἐνταυτῷ εἰς τὸ toucher, μεγάλη ταχύτης καὶ ἀκρίβεια ἐν τῇ ἔκτελεσι τῶν γοργῶν μερῶν εἶνε τὰ κύρια προσόντα τῆς μαθητρίας ταύτης.

Τὸ Ave Maria τοῦ Γκουνώ ἔκτελεσθὲν ἀπὸ ἔξι μαθητρίας ἐν συνδείᾳ κλειδοχυμάλου, ἀρμονίου καὶ ἐγγόρδων ὄργάνων, ἐπέτυχεν ἀρκετά, μολονότι νομίζω

ὅτι τὸ τεμάχιον αὐτό, γεγραμμένον διὰ μονωδίαν, ὅσον τελείωσι καὶ ἐν ἐκτελεσθῇ ἐν γοργῷ, γάνει τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σφραγίδα.

Ἡ δργήστρα, συγκειμένη ὡς πάντοτε τὸ πλεῖστον ἐκ μαθητῶν, τελεία ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κνάουερ.

K. Nikoláou.

Ο ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ὁ βαθύφωνος μὲ τὴν ἴσχυρὰν φωνήν, τὴν ἀμεμπτὸν προφοράν, τὴν μελετημένην ἔρμηνείαν του, κατεγορεῖται τὸ κοινόν, διπερηγότερη τὸν ἀκούσηται εἰς τὰς δύο ἐν τῇ αιθούσῃ τῆς M. Εταιρίας συναυλίας του. Τὰ διάφορα τεμάχια του προγράμματος, ἀνήκοντα εἰς διαφόρους σχολάς, διάφορα κατὰ τὸ ὑφος, διηρμήνευσε μετὰ τελειότητος ζηλευτῆς, καταρθών ν' ἀποδίῃ εἰς ἐκάστην μουσικὴν φάσην τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Όλιγώτερον ἐπιτυχής μου ἐφάνη εἰς τὴν ballata τοῦ Μεφιστοφελοῦ.

Τὸ τεμάχιον αὐτό, ἀναπόσπαστον μέρος του διόλου μελοδράματος, συνοδεύμενον ἀπλῶς ἀπὸ ἐν κλειδοχύμαλον καὶ φαλόδημον ἐν συναυλίᾳ ἐν ἐπισήμω περιβολῇ, παραμορφούται, καὶ ὁ εἱρων καὶ φοβερὸς ἀργηγὸς τῆς διαβολικῆς λεγεώνος μεταμφιέζεται εἰς τὸ κωμικὸν διαβολάκι ὀπερέττας.

Ἡ δργήστρα τῆς Έταιρίας ὑπὸ τὸν κ. Κρέμσερ, παρασχούσα τὴν συνδρομήν της εἰς τὸν συμπαθῆ καλλιτέχνην, ἐξετέλεσεν ἀρκετὰ καλὰ τὰ διάφορα συμφωνικά τεμάχια τοῦ προγράμματος.

Η ΚΑΙΚΙΛΙΑ Σαμινάδ, ἡ διάσημος συνθέτις-κλειδοχυμάλιστρια, παιδίον ἀκόμη ἐπροκόλλεσε τὸν θαυμασμόν, δηνας ὁ Σαίν-Σαένς, ὁ Μασσενέ καὶ ἄλλοι. Εἰς ηλικίαν ὀκτὼ ἐτῶν ἐπαιένεν ἥδη πιάνο εύχερῶς, συνέθετε δὲ μελῳδίας τόσον ἐμπνευσμένας, ώστε ὁ Μπιζέ, διστις ἔτυχε ποτε νὰ τὰς ἀκούσῃ, ἔλεγε: «τὸ παιδί αὐτὸν βέβαια ἐψεῦρε τὴν ἀρμονίαν».

H. Ka Moë - Trouvrière.

H. Lais Kaikilia Samirad.

Ἀπὸ τῆς ηλικίας ταύτης μέχρις εἰκοσιδύο ἐτῶν δὲν ἐπαυσεν ἐργαζομένη καὶ μελετώσα τὸ μὲν κλειδοχύμαλον ὑπὸ τὸν Λεκουπέ, τὴν δὲ σύνθεσιν ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ὁδηγίαν τοῦ Αύγουστίνου Σαβάρ.

Ἡ καλλιτεχνικὴ σταδιοδρομία τῆς ὑπῆρξε ταχεῖα καὶ πλήρης θράμβων. Περῆλθε τὴν Εὐρώπην διδουσα συναυλίας ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἔργων της καὶ παντοῦ τὸ ὑπέροχον τάλαντον τῆς ἐμπνευσμένης συνθέτιδος, τῆς ἐμπειροτέγου κλειδοχυμάλιστρίας διήγειρε τὸν θαυμασμόν.

Ἡ τέχνη τῆς Σαμινάδ εἶναι καθαρῶς γαλλική. Λί συνθέσεις της πρωτότυποι, εἰλικρινῶς νεωτερίζουσαι, ἀπηλλαγμέναι ακροβατισμού, θωπεύουν, συγκινούν, γοητεύουν. Ἐκτὸς τῶν πολλῶν μελωδιῶν δι' ἀσματούς συναυλίας τους. Τὰ διάφορα τεμάχια του προγράμματος, ἀνήκοντα εἰς διαφόρους σχολάς, διάφορα κατὰ τὸ ὑφος, διηρμήνευσε μετὰ τελειότητος ζηλευτῆς, καταρθών ν' ἀποδίῃ εἰς τὴν ἐκάστην μουσικὴν φάσην την ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Όλιγώτερον παρασταθὲν εἰς τὸ μέγα θέατρον τῆς Σαμινάδας.

Εἰς τὴν προχθεισήν ἐν τῷ Ὁδείῳ συναυλίαν της, ἀνταξίαν τὰς ἔργων της ἐρμηνεύτριαν ἔσχε τὴν κ. Μολέ-Τρουφεύ, τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων, βραβεύεται νῦν ἀπὸ τὸ πατριωτικὸν αἰσθημα τὸ διαπνέον τὰς ἐλαφρὰς καὶ ἐνταυτῷ αὐτοτήρας γραμμάτες τῆς καλκοπλαστικῆς του καὶ μεταδιδόμενον εἰλικρινὲς εἰς τὰ ὅμματα καὶ τὴν διάνοιαν παντὸς ἀλληγορίας.

Ἀπὸ αἰσθητικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Ἑλλήνος καλλιτέχνου, ἐλέγχει καταφέντα τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄντες τῶν ὅποιων ἐμπνέομενος ὁ γλύπτης ἀπέδωκε διὰ τῆς παραστατικήτος τῶν γραμμάτων τὴν στορεικήν ψυχὴν τῆς ιδέας. Εφιππος ὁ νικητής τοῦ Δράμαλη παρίσταται ἐκεὶ ἀτρόμητος πρὸ τῶν ἡρωϊκῶν μαχητῶν τῆς Πελοποννήσου, βραντορωνῶν «πάρτε τους, Ελλήνες, τοὺς Τούρκους, πάρτε τους». Ο γλύπτης μετουσίωσε διὰ τὸν σχήματος τοὺς λανθάνοντας πόθους τοῦ Ἑλλήνος, ἐξωτερικένας μίαν ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν τῆς Ηλεντλητήνου ψυχῆς. Λί τεχνικαὶ διασπολίαι, αἵτινες παρουσιάζοντο πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθητικῶν τούτων ιδέων, καμπτονται ἀπὸ τὸ δέκαν τάλαντον τοῦ καλλιτέχνου τὴν έννοιαν τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἀλλαγῆς καλλήν θέσιν ἐν τῇ μουσικῇ γραμματολογίᾳ. Αναμένω τὴν ἐκτύπωσιν ὀλοκλήρου τοῦ βιβλίου.

FA DIESIS

EIKASTIKAI TEXNAI

ΠΕΡΑΝ ἔκει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς παλαιᾶς πρωτεύουστης ὑπερήφανος, ἀρρενωπή, δεικνύουσα τὴν ὁδὸν τῆς ἐλεύθερίας καὶ τὴν δόξην, ἀπεκαλύψθη ἡ ήρωικὴ μορφὴ τοῦ Πέρσα Κολοκοτρόνη. Ἡ νέα ἐλληνικὴ τέχνη, διὰ τοῦ ἀριστουργήματος τούτου τοῦ ἐν Παρισίοις ἔλληνος γλύπτου Λαζάρου Σάγου, καταγράφει εἰς τὴν ἔνδοξον ίστορίαν της ἐν τῶν ὥραιοτέρων πατριωτικῶν ἔργων, ἀτινα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὸ ἐλεύθερον καὶ δούλον ἔθνος.

Τὸ ἔργον τοῦ διακεκριμένου Ἑλλήνος καλλιτέχνου, βραβεύθην ἥδη διὰ γρυσού βραβείου ἐν τῇ Παρισιού, βραβεύεται νῦν ἀπὸ τὸ πατριωτικὸν αἰσθημα τοῦ διαπνέοντος τάλαντον τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων, βραβεύεται νῦν ἀπὸ τὸ πατριωτικόν αἰσθημα τοῦ Αννεάν d'argent, τὸ Autrefois καὶ τὰς ἄλλας μελωδίας διὰ τοῦ μεταδιδόμενον εἰλικρινὲς εἰς τὰ ὅμματα καὶ τὴν διάνοιαν παντὸς ἀλληγορίας.

Ἀπὸ αἰσθητικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον τὸ ἔργον τοῦ Ελλήνος καλλιτέχνου, ἐλέγχει καταφέντα τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄντες τῶν ὅποιων ἐμπνέομενος ὁ γλύπτης ἀπέδωκε διὰ τῆς παραγματεύεται περὶ τῆς ἐπιρροῆς καὶ διασπολίαις τῆς Ηλεντλητήνου ψυχῆς. Λί τεχνικαὶ διασπολίαι, αἵτινες παρουσιάζοντο πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθητικῶν τούτων ιδέων, καμπτονται ἀπὸ τὸ δέκαν τάλαντον τοῦ καλλιτέχνου τὴν έννοιαν τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἀλλαγῆς καλλήν θέσιν ἐν τῇ μουσικῇ γραμματολογίᾳ. Αναμένω τὴν ἐκτύπωσιν ὀλοκλήρου τοῦ βιβλίου.

Τὸ ἔκτελεσις τοῦ ἔργου ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν τεχνικὴν ἐξετασιν τῆς νέας τέχνης, τῆς ἀπομακρυνομένης ἀπὸ τὴν δουλικὴν μίμησιν τῶν κλασικῶν σχημάτων,

εῖναι ἐπιθάλλουσα καὶ δημιουργική. Εξετάζει ὁ καλλιτέχνης καὶ ἔρευναὶ τὴν φύσιν διὰ τῆς φύσεως, δὲν ὑπέκει εἰς κανόνας παραδειγμάτων ἀκαδημαϊκῶν ἄρχων, ζητεῖ νὰ μεταδώσῃ τὸ ἀνάλογον σχῆμα εἰς τὴν ίδεαν, μελετῶν τὴν φύσιν διὰ τῆς πιστεύει διὰ δημιουργήσῃ κατὰ ίνα χαρίσῃ εἰς τὴν Πατρίδα του καὶ Πατρίδα τῆς κλασικῆς τέχνης. Η πλαστική του μετ' θεούς εἰκονίζει τὸν ιστορικὸν ἵππον του Κολοκοτρώνη, διὰ οὐκ εκαβάλλο πάσι στὴν ἐκκλησίᾳ, καθάλλο προσκυνάσθε, ἔχει τόσα σπάνια προτερήματα ὡστε θὰ ἡτο εἰς τῶν πλαστικώτερών του ἵππων τῶν τελευταίων γρόνων τῆς τέχνης, ἔλαν συνεδύσας ἀπολύτως τὴν θυμασίαν πλαστικήν του δεινότητα μετὰ τῆς αἰσθητικῆς ἀλληλείας.

Ἐν τοσούτῳ ὁ ἀνδριάς του Σώγου πάραμένει πάντοτε διὰ τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην ὡς μία ἔνδοξος ἀπαρχὴ αἰσθητικοῦ σκεπτικισμοῦ, διὰ τῆς τίθενται τὰ θεμέλια τῆς ἀναγεννήσεως τῶν τεγγάνων ἐν Ἑλλάδι.

Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Tὰ «Παναθήναια» ἔχοντα εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτῶν τὴν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐνθάρρυνον καὶ ὑποστήριξεν τῆς καλλιτεχνίας παρ' ἡμῖν, εὐχαρίστως παραχωροῦσι χῶρον ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῶν εἰς τὸν γνωστὸν διὰ τὸ ισχυρὸν αὐτοῦ τάλαντον γλύπτην κ. Θωμᾶν Θωμόπουλον πρὸς ἔκθεσιν τῶν πλαστικῶν αὐτοῦ ἔργων. Η Ἔκθεσις αὕτη, ητος θ' ἀρχίσῃ τὴν προσεκῆ **Κυριακὴν** 6 Μαΐου, θὰ περιλαμβάνῃ τρία ἀγαλμάτια, μίμησιν παλαιοῦ χαλκοῦ, σκαριφήματα, σχέδια, προτλάσματα, φωτογραφίας σπουδῶν.

Ὑπὲρ τοῦ καλλιτέχνου ὀδόσιθη εἶσοδος 1 δρ. Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» 50 λεπτά.

Η Ἔκθεσις θὰ εἴνε ἀνοικτὴ καθ' ἐκάστην ἀπὸ τῆς 4 — 6 1/2 μ. μ. καὶ θὰ διαρκέσῃ 15 ἡμέρας.

Α θηναϊκά.

ΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟΝ ὑψωσε τὸν ἀνδριάντα του γνωρίμου του ἥρωας εἰς τὴν παραλίαν του, παρὰ τὸ κῦμα του ὀρατότατου τῶν ἀλληνικῶν λυμένων. Εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια του ἀνδριάντος του Κολοκοτρώνη, μίαν ἐκ τῶν λαμπροτέρων ἀντικειμένων ἐρευνώντων, τὰς ὄποιας εἶδε ποτὲ ἀπαρχιακὴ πόλις, ἀντεπροσωπεύθη ὅλη ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς καὶ ὅλοι οἱ τόποι τῆς Πελοποννήσου, μὲ τοὺς ὄποιους ὁ στρατηγάτης συνεδέθη διὰ τοῦ αἵματος τῶν στρατιῶν του καὶ τῶν οἰκων του. Η ἴστορια παρέστη πρὸ του ἀνδριάντος μὲ τὸν ἐπιζῶντα συναγωνιστὴν του Κολοκοτρώνη, τὸν Ἀπόστολον Μαριογένην. Ο λόφος του Δερβενακίου, τὸ ὄγκωδες φυσικὸν μνημεῖον του ἥρωας, ἀπέστειλεν ἐκεῖ μίαν ανθοδέσμην ἐκ τῶν ἀγριανθέμων του. «Οπως ὁ πρό-

τος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἀπέδωκε γάριν εἰς τὸν κατάδικον Κολοκοτρώνην, ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἀπῆλυερωσε προχθὲς τὸ μνημεῖον ἐκ τῆς ἀφανείας, ἀλλοθιώς μακρῷς ἀφανείας ἐντὸς ἐνὸς κιβωτίου, ὅποθεν τὸ ἀνέστησε μόλις τελευταῖως ὁ δούλος του λαοῦ. Τὸ σημαντικὸν τῆς ἑορτῆς ὃ τὸ ἐκφωνήθεις ὑπὸ του Βασιλέως λόγος, ὁ πρῶτος ἀνεπιφύλακτος βασιλικὸς λόγος ὁ ἀκουσθεῖς καθ' ὅλην τὴν σημερινὴν δυναστείαν περὶ τῶν ἔθνων τοῦ ιστορικῶν ιδεῶδων καὶ τῶν ιστορικῶν μας ὑποχρεώσεων. Διὸ τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τὰς μέχρι τοῦδε συνηθείας ὁ λόγος τοῦ Βασιλέως εἶχε καὶ τοῦτο τὸ ἀπρόσποτον, ὅτι ἔξεφωνήθη ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συμβούλων του Στέμματος. Μὲ τοιούτον πλούσιον ἔθνικὸν χαρακτῆρα ἡ ἑορτὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἔδωκε εἰς τὸν τόπον τριῶν ἡμερῶν ἀλληλῆ ἔθνικὴν ζωὴν. Μία δὲ ὥραι ὅψις τῆς ἑορτῆς εἶναι ὅτι ἔγινεν εἰς τὸ Ναύπλιον. Η πόλις, ἡ ὄποια εἶδε τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἑλλάδος ὡς κράτους, ἡ ὄποια ἐδέχθη τὸν πρώτον ἀλληνικὸν θρόνον καὶ τὸν πρώτον βασιλέα καὶ ἡ ὄποια μετὰ τὴν ἀναγεννήσιν ἡ οἰμοτελέα χολυμένη τῆς ἀναγεννήσεως πολιτευμάτων καὶ δυναστειῶν, ἀπέμεινε σήμερον ὀλιγόκοσμος καὶ ἀναιμικὴ ὑπὸ τὸν πνιγμὸν τοῦ ἀνθεντῆς θιλιεροῦ βράχου, ὁ ὄποιος ἐξυπηρετεῖ τὴν Διακοσύνην. Τὰ πλήθη, διὰ τὴν φιλοξενίαν τῶν ὄποιων ἀνεπετάσθησαν προχθὲς αἱ θύραι δὲν τῶν οἰκων του Ναυπλίου, βλέποντα τὸ ἀποπετρωμένον σκιερὸν μεγαλεῖον τῆς πρώτης ἀλληλικῆς πρωτευούσης, βεβαίως ἡ πόρρησαν πῶς ἡ ἑορτὴ τῆς μνημοσύνης ἐνὸς ἥρωος τῆς ἀνεγερσίας τελεῖται εἰς πόλιν, ἡ ὄποια ἔχει βιβλισθῆ ἐν τὴν ἀμνημοσύνην τῆς πολιτείας, ἐνῷ ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς ἀνεγερσίας εἶναι καὶ ἡ πόλις αὐτὴ εἰς τὸν γιγαντωδεστέρων ἀγωνιστῶν.

H «ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ» ἐσκόρπισε πανταγοῦ τῆς Ἑλλάδος τὸ καταστατικόν της καὶ προκήρυξεν καλούσαν πάντας νὰ ἔλθωσιν ἐπίκουροι πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ εὐγενεστέρου ζώου τῶν πολέμων καὶ τῆς εἰρήνης. Ο σκοπὸς τῆς Ἐταιρίας εἶναι τόσον σοβαρότερος δύσον ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ ἀπαιτεῖ τὴν παρέλευσιν τριακονταετίας τούλαχιστον. Σήμερον δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα γνωστοὶ κατὰ κατηγορίας, οὔτε οἱ τόποι οἱ τρέφοντες ἵππους. Ο γεωργὸς συντίθεται τὸν λεπτὸν κέλητα μὲ τὰ βάρη τῆς ἀλάσσεως καὶ οἱ διωμαλέοι ἵπποι κάρον τὴν ρώμην των χρησιμοποιούμενοι οἵ κέλητες. Αμεσος δημιουργία φυλῆς διὰ τῆς μεταγγίσεως ἐξ Ἐδρώπητος καὶ μέσων ἵππων εἶναι δύδατος. Η ἑρακλία πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ πρότα τοιούτα. Διὰ τοῦτο η Ἐταιρία ζητεῖ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἀρωγήν της αἱ μικραὶ χορηματικαὶ θυσίαι παντὸς Ἑλλήνος, δύποις ἡρέμων καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ἀνύψωση ἐπὶ τὸν ἀλληλικὸν πεδιάδων τὰς ἐκλιπούσας καμπυλωτὰς καὶ γλυπτὰς εὑρωστίας τῶν ἀλληλικῶν ἵππων, οἱ ὄποιοι ἐπλήρωσαν μὲ τὴν ὄρμήν των τὴν ἀρχαίαν πολεμικήν καὶ ἀθλητικὴν ίστορίαν.

TΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ τραγούδι τῆς Ἑλλάδος ἀρχίζει νὰ εἰσέρχεται εἰς τὰς συναυλίας τῶν αἰθουσῶν φύσιορίζον τὴν μουσικὴν φυσικόν παρὰ τὸν πάταγον τῶν κλασικῶν συνθέσεων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μουσικῆς. Δὲν ἔγνωρίσαμεν ἀκόμη τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὄποιου ὁ Λαρμαὶς κατέστησε τόσον γνωστὴν ἐν Εὐ-

ρώπη τὴν μουσικὴν ψυχὴν τῶν ἐλληνικῶν ὄρέων. Ο εὐγενῆς Ἡπειρώτης ἀπόστολος κατέργεται μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὡστε θὰ ἀκουσθούν καὶ εἰς τὴν κοιτίδα των τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ ὄποια ἔγειρουν φρενίτιδα εἰς τὴν ζένην. Δύο δύμας διασκευαὶ τοῦ «Λαγαρινοῦ» ἀπὸ τὴν συλλογὴν τῶν Μπουλγκόρ καὶ Ντυσκούντραί, τὰς ὄποιας ἔψαλεν ὁ κ. Νικολάου πέρυσι, μᾶς ἔκαμπαν νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν νέαν ἡδονὴν τοῦ δημοτικοῦ τραγουδού, βλέποντες τὴν μελῳδίαν τῶν ἐλληνικῶν θρύλων νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ πεντάγραμμον καὶ νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὰς βαρείας ὑποχρούσεις τοῦ κλειδοχυμάδου, χωρὶς νὰ κάρη τὸ χρώμα αὐτῆς. Ἀπὸ τὸν κ. Νικολάου ἐζητήθη ἐπιμόδιας καὶ ἔφετος νὰ φάλη ἐλληνικὸν τραγούδι καὶ εἰς τὴν προχθεσινήν συναυλίαν τῆς «Μουσικῆς Ἐταιρίας» ὁ βαθύφωνος ἐξετέλεσε μὲ δροσερωτάτην χάριτα τὸ τραγούδι του καρδιού, ποὺ πλανάται ἀναζητούντην διατίμησιν του γυναικείου φιλήματος.

Τῆς παντομένης τέσσερα, τῆς κάρης δεκατέσσερα, καὶ τοῦ καῦμένου κοριτσοῦ χίλια φλωριά βενέτικα.

PΑΡΑ ΤΗΝ ἐπιθεώρησιν τοῦ στρατοῦ, τὴν ὄποιαν μάζα 20 ἡμερῶν ἐνεργεῖ ὁ Διάδοχος, ἐνεργεῖται μία ἐπιθεώρησις ἄλλου στρατοῦ, ἐκείνου ὁ ὄποιος πολεμεῖ τὸν θάνατον. Τὰ αἴθρια βλέμματα τῆς ἡγεμονίδος εἰσδύουν εἰς ὅλα τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῶν ἐπαρχῶν, εἰς ὅλα τὰ αἴθουσα καὶ τὰς γωνίας των, καὶ ἡ πριγκίπισσα Σοφία λαμβάνει σημειώσεις περὶ τῆς λειτουργίας τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν ἀσύλων ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐκ τῶν ὄποιων τὰ περισσότερα λειτουργῶν μὲ τὴν ἔλλευψιν καὶ αὐτῶν τῶν στοιχειώδων μέσων. Πάσσα στατιστικὴ φυματιώσεως, τὴν ὄποιαν βλέπομεν, εἶναι καὶ μία βαρυτέρα κρούσσις πενθίμου κωδωνούς. Κατὰ τὴν προχθεσινήν ἐπίσημου στατιστικήν τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου, δύοι οἱ νοσοκόμοι καὶ ὑπηρέται οἱ νοσηλεύσαντες τοὺς ἐν αὐτῷ φύσικούς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀπέθανον ἀπὸ φθίσιν. Απέθανε μυστικῶς καὶ ὀδόξως ὀλόκληρος στρατιά εὐγενεστάτων τῆς

AΙ ΝΕΦΕΛΑΙ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ. Αἱ Νεφέλαι τοῦ Αἰριστοφάνους κατὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σουρῆ, ἀφοῦ ἔκαμπαν τὸν γύρον τῆς Ἑλλάδος, δέσχησαν τὴν Μεσόγειον καὶ ἐνεψαντούσην εἰς τὴν χώραν τοῦ Φαραὼ τοῦ Σουρῆς ἐκεῖ μεγάλης ὑποδοχῆς. Ο μεταφραστής κ. Σουρῆς συνώδευσε μόνος τὸ χειρόγραφόν του μὴ ἐμπιστεύμενος αὐτὸν εἰς οὐδένα. Καθ' ὅλον δὲ τὸν διήμερον διάπλουν, ὁ Σουρῆς, ὁ φρούριος νότιον ἀντικρύση τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ Φαλήρου ὅπου συνήθως παραθερίζει, ὅγι μόνον ἔμεινεν ἀπαθής πρὸ τῆς μανίας τῶν κυμάτων, ἀλλὰ καὶ ὄρθιος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος διηγήθησε τὰς δοκιμάς τοῦ ἔργου. Εν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ ἀλληλική παροικία κατὰ τὸν κατάπλουν τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπεδέχθη τὸν δημοφιλῆ ποιητήν, ὃστις καὶ καθ' ὅλον

τὸ βραχὺ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ἔτυχε πολλῶν τιμῶν καὶ περιποίησεν.

Αἱ «Νεφέλαι» παρεστάθησαν διὰ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ διὰ τὴν Καίρῳ ἐν μέσω κόσμου πολλοῦ χειροκροτούντος διαρκῶς τὸ ἀριστοτούργημα τοῦ 'Αριστοφάνους — Σουρῆ. Καθ' ὅλας τὰς παραστάσεις ὁ μεταφραστής ἔκλιθη τρις καὶ τετράκις ἐπὶ σκηνῆς ἐπευφημούμενος καὶ χειροκροτούμενος, προστάντης δὲ αὐτῷ καὶ πολλοὶ στέφανοι, ἐν οῖς δύο ἀργυροῖ. Αἱ εἰσπράξεις τῶν παραστάσεων ὑπερέβησαν τὰς δώδεκα γιλιάδας δραχμάς, ἔξι διάστημα τοῖς πέντε ἔλαθον οἱ ἡθοποιοί.

NEA BIBLIA

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Ἐξεδόθησαν: ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥΣ, ὑπὸ Κ. Ζάμπα Δ. Φ. (Αθῆναι. 1901. σχ. 16ον. σελ. 56. δραχ. 0.70).

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ, ὑπὸ Σπάρου Ματσούνα. (Αθῆναι. Τυπ. Λινέστη Κωνσταντινίδου. 1901. σχ. 16ον. σελ. 80. δραχ. 2).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΑΜΑΤΙΚΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΜΕΤΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ, ὑπὸ Π. Μ. Παπαληγού. (Αθῆναι. Τυπ. Διονυσίου Γ. Εύστρατίου. 1901). σχ. 16ον. σελ. 96. δραχ. 2).

Πέππα. Ἐκδότης Γεώργ. Κασδόνης. (Αθῆναι. τυπ. «Εστία» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη. Σελ. 270, δραχ. 3.50).

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ των Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ». (Τεύχος τον, Απρίλιος, 1901).

Η ΜΕΓΑΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΣΙ, ὑπὸ A. K. Χρηστομάνου. (Αθῆναι. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. σχ. 8^ου, σελ. 36).

ΑΙ ΔΥΟ ΔΙΑΘΗΚΑΙ, ὑπὸ Πολυβίου T. Δημητρακοπούλου. (Κοινώνική Μελέτη. Αθῆναι. Τυπ. Κτενζ. 1901. σχ. 16^ου. Σελ. 135, δρ. 3).

ΠΕΡΙ ΓΡΙΠΠΗΣ, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ ὑπὸ Δημοσθένους T. Τριανταφυλλάκου. (Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. Σχ. 8^ου, 80).

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, ὑπὸ Γεωργ. Δροσίνη. (Εκδ. 6'. Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. Σχ. 16^ου, σελ. 155 δρ. 3).

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΑΩΝ, ὑπὸ Πέτρου M. Αντωνιάδου, εἰρηνοδίκου. (Εκδ. 6' διωρθωμένη καὶ ἐπτυχημένη. Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. Σχ. 16^ου, σελ. 102, δρ. 1.50).

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὡφελίμων βιβλίων. Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. Σχ. 16^ου, σελ. 86, δρ. 0.40).

ΤΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματῶν Συλλόγου ἀπὸ τῆς I Ιανουαρίου μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1900. (Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη).

ΠΕΡΙ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ, ὑπὸ Γ. N. Φιλαρέτου. (Αθῆναι. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη. 1901, σχ. 8^ου, σελ. 16).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΑΥΤΗΣ, ὑπὸ Γεωργ. Λούκα. (Αθῆναι. 1901. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη, σχ. 8^ου, σελ. 24, δρ. 0.70).

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΒΟΥΡΠΙΑΝΗΣ». (1899-1900. Τυπ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη).

STATUTS DE L'UNION DES SOCIÉTÉS HELLÉNIQUES DE GYMNASTIQUE ET DE SPORTSATHLÉTIQUES. (Athènes. Imp. de la Hestia C. Meissner et N. Kargadouris. 1901).

LE PALUDISME ET LES MOUSTIQUES A HÉLOS DE LACÉDÉMONE, par D. Triantaphyllakos et G. Oeconomou. (Athènes. 1901. Imp. de la Hestia C. Meissner et N. Kargadouris).

BERICHT UBER DAS 63 VEREINS JAHR Deutsche Gesellschaft Philadelphia in Athen. (Athen. 1901. Buchdruckerei «Hestia» Meissner u. Kargaduris).

Αγγέλλοντας: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΟΔΙΑ (κατὰ τὸ τελειότερον περὶ αὐτῆς σύγγραμμα τοῦ E. Ad. Caignet) καὶ *Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ* (μετὰ σχολίων, σημειώσεων κλπ.).

Ξένα.

SERVICE DES ENFANTS TROUVÉS DE NOTRE-DAME DE PÉRA, par le Dr S. C. Zavitzano. (Κωνσταντινούπολις. 1901. Typo-Lithogr. «The Annuaire Oriental and Printing Cy Ld» σχ. 8^ου, σελ. 135).

ΠΑΡΟΡΑΜΑ: Εἰς σελ. 47 στίχον 11: Άλκατορ ἀντὶ Άλκμέωνα.

